

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
АЛИШЕР НАВОИИ НОМИДАГИ АДАБИЕТ МУЗЕИИ

АМИРИЙ

ДЕВОН

Ўзбек тилидаги шеърлар

ЎЗБЕКИСТОН «ФАН» НАШРИЕТИ
ТОШКЕНТ — 1972

Амирий ўзбек классик адабиётининг энг яхши анъаналарини дивом эттирган ва классик поэзия сирларини мукамал эгаллаган лирик шоир сифатида танилган. У поэзиянинг хилма-хил жанрларида ажойиб лирик асарлар яратган. Айниқса, унинг Шарқ адабиёти сиймолари — Низомий, Лutfий, Жомий, Навоий, Фузулий, Бедил асарларига боғлаган мухаммаслари алоҳида диққатга сазовордир.

Девон адабиёт тарихи мутахассислари, адабиёт билан қизиқувчи китобхонлар оммасига мўлжалланган.

Нашрга тайёрловчи

филология фанлари кандидати

М. ҚОДИРОВА

Масъул муҳаррир

филология фанлари кандидати

Х. РАСУЛ

Амирий,
Девон. Сўз боши. Т.,
«Фан», 1972.
б.
Амирий. Диван.

Уз1

7-1-3

XVIII аср охири ва XIX асрнинг бошларида яшаб ижод этган шоир Амирсайд Муҳаммад Умархон — Амирий 1787 йилда Қўқонда дунёга келди. У Қўқон хони оиласига мансуб эди. Умарбекнинг ёшлик йиллари Урта Осиёнинг сиёсий-ижтимоий ҳаётидаги нотинч ва зиддиятли бир даврга тўғри келди. Маълумки, XVIII асрда Урта Осиё уч хонликка, яъни Бухоро амирлиги, Қўқон ва Хива хонликларига бўлинган ва улар феодализмнинг илқирозга учраган даврини бошдан кечирар эди. Хонликлар ўртасида узлуксиз давом қилиб келган ўзаро урушлар кўпгина бегуноҳ кишиларнинг қирилиб кетишига, халқ хўжалигининг вайрон бўлишига олиб келган эди. Бу ҳол меҳнаткаш халқ ҳаётини ниҳоятда оғирлаштириб юборган эди.

Умарбек ана шундай бир шароитда яшади. У бошлангич маълумот олгандан кейин, мадрасада таҳсил кўрди. Бу йилларда Қўқон хонлиги тахтида Умарбекнинг акаси Олимхон ўтирар эди. Шу даврдаги Қўқон хонлиги ва ундаги ижтимоий-иқтисодий ҳаёт, Олимхоннинг идора усули ҳақида ўша вақтда яратилган тарихий асарлар, тазкиралар, баъзан бадий асарларда анчагина маълумотлар бор. Хонликдаги ниҳоятда зиддиятли ҳаёт, бунинг устига Олимхоннинг ўта шафқатсизлиги унинг халқ ўртасида Олимхон эмас, «Золимхон» деб аталишига сабаб бўлган эди.

Умарбек ёшлигидан бошлаб давлат ишларида қатнашиб юради ва саройда акаси ҳузурда иккинчи даражали лавозимлардан бирида ишлайди. У ўз характеридан кўн ижобий фазилатлари билан ажралиб турар эди. Шунга кўра, маърифатпарвар доиралар ёш Умарбекка хайрихоҳлик кўзи билан қарар эдилар. Умарбек Қўқон хонлигига қарашли шаҳарлар ўртасида низо туғилиб қолган вақтларда жиддий вазиятдан қутулишнинг тўғри йўллариини излаб топишга ҳаракат қиларди. Катта жанжал ва тортишувларнинг олди олинишида тadbиркорлиги билан кўпчилиكنинг диққатига сазовор бўлар эди.

Қўқон хони Олимхон 1807—08 йилларда укаси Умарбекка Фарғона ҳокимлигини топширади. Шу йиллари у Андижон ҳокими Раҳмонқулибийнинг қизи Моҳларойим (Нодира)га уйланган эди. Умархоннинг Нодира билан муносабати, уларнинг оилавий ҳаёти, фарзандлари туғрисида XIX аср тазкиралари, шунингдек тарихий ва бадий асарларда ҳам ҳикоя қилинади. Фарғона ҳокимлигини бошқаришда эътиборли доиралар ўртасида катта обрў қозона бошлаган Умарбекнинг Қўқон хонлигининг ҳукмдори бўлиб қолишига ҳамма асос бор эди. Олимхоннинг мутакаббирлиги ва ҳокимиятни бошқаришдаги шафқатсизлигидан норози бўлган доиралар уни тахтдан четлаштиришга ҳаракат қилардилар. Олимхон мустақиллик учун курашга отланган Тошкент ҳокимлиги устига қўшин тортади. Хоннинг пойтахтдан узоқлигидан фойдаланган беклар 1810 йили Умарбекни хон қилиб кўтардилар. Олимхон эса ўлдирилади. Ана шу даврдан бошлаб Умарбек 10 йилдан ортиқ вақт мобайнида давлатни бошқаради.

Умарбек ўз ҳукмроплиги йилларида шароит талаби билан мамлакатдаги ўзбошимча бекларни тинчатишга,

нисбатан осойишталик ўрнатишга ҳаракат қилади. Хонлик чегаралари ва савдо йўллариининг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида қатор чоралар ҳам кўради. Умархон давлат арбоби сифатида хонликнинг қўшни давлатлар билан муносабати масаласига ҳам эътибор беради. «1812 йилда Умархон Россияга элчи юборади, 1813 йилда эса рус элчиси Ф. Назаров император ёрлиги билан Қўқонга келади»¹. Умархон даврида унинг шахсий ташаббуси, Нодира тadbiri туфайли Қўқонда барпо этилган кўплаб мадрасалар, мактаб, карвон сарой каби муҳташам бинолар XIX асрнинг обидалари бўлиб қолди. Шу йилларда «Тошкент, Бухоро ва Хивадан Оренбургга борадиган карвон йўллари туташадиган жойда Оқмачит қалъаси қурилди»². Академик В. В. Бартольд ҳам ўз асарида «XIX аср Қўқон хонлари замонида жуда катта сугориш ишлари олиб борилгани, кўплаб янги шаҳарларга асос солингани»³ни эслаиб ўтади.

XIX асрнинг биринчи ярмида сиёсий-иқтисодий масалалар ва маданият-адабиёт тараққиёти ҳақидаги маълумотлар академиклар В. Зоҳидов⁴, В. Абдуллаев⁵ ва филология фанлари доктори А. Қаюмов⁶ асарларида асосли қайд этилган.

Ўрта Осиёдаги бошқа хонликларда бўлгани каби Қўқон хонлигининг ҳам маданий ва адабий ҳаётида бу даврда жонланиш анча кучли эди. Хива хонлиги, Бухоро амирилиги ерларида ҳам адабий ҳаёт бирмунча ри-

¹ Ўзбекистон ССР тарихи, I том, Тошкент, ЎзССР «Фан» нашриёти, 1970, 677-бет.

² Уша китоб, ўша саҳифа.

³ В. В. Бартольд, Қисқача ислом маданияти тарихи, Тошкент — Самарқанд, Ўзбекистон Давлат нашриёти, 1927, 77-бет.

⁴ В. Зоҳидов, Ўзбек адабиёти тарихидан, Тошкент, 1961.

⁵ В. А. Абдуллаев, Ўзбек адабиёти тарихи, 2-китоб, Тошкент, «Ўқитувчи» нашриёти, 1964.

⁶ А. П. Қаюмов, Қўқон адабий муҳити, Тошкент, 1961.

вожланган бўлиб, уларни мавзу уйғунлиги, умуман адабиётдаги етакчи тамойиллар бир-бирига яқинлаштириб турар эди. Сарой атрофида дурустгина адабий ҳаракат майдонга келган эди. Қўқонда Урта Осиёнинг бошқа шаҳарларидан келган шоирлар ҳам яшаб ижод этганлар. Улар ўртасида давр илғор адабиётининг фаол иштирокчилари ва кейинча адабиётимизнинг фахри бўлиб қолган Гулханий, Махмур, Хозиқ ва бошқалар бор эди. Қўқон XVIII аср ва XIX аср бошларида Нодира, Увайсий, Маҳзуна, Дилшод каби шоирларни етказиб берди. Ана шу давр адабий ҳаётида Амирий тахаллуси билан шеърлар ёзган Умархоннинг ҳам иштироки сезиларли эди.

Амирий адабий меросини ўрганиш бўйича совет адабиётшунослигида бирмунча муҳим ишлар қилинди. Ўзбек адабиёти тарихи хрестоматияси ва антологияларда Амирий асарларига муносиб ўрин берилди.

Ўзбек совет адабиётшунослиги XVIII—XIX аср тарихи ва адабиётини ўрганиш жараёнида бу давр адабий ҳаракатчилигининг йирик вакили Амирий ижодидаги зиддиятларни тўғри кўрсатиб берган. Бир томондан, инсоннинг мураккаб кечинмаларини, ҳаёт лавҳалари, табиат манзараларини маҳорат билан тасвирлаш, иккинчи томондан, феодал сарой адабиёти доирасидан нари кетолмаслик Амирий шеърятининг характерли белгиларидандир.

Амирий яшаган даврдаги адабий ҳаёт тўғрисида сўз борганда масалага ҳар томонлама тўғри ёндошиш лозим бўлади. Умархон ҳукмдор эди, албатта. У қатор ижодий тадбирларни амалга ошириш билан бирга феодал табақаларининг манфаатини ёқлар эди. Халқнинг қашшоқ ҳаёти унинг эътиборидан четда эди.

XIX аср бошларидаги тарихий воқеаларни баён этган ва ўша даврда Қўқонда яшаган шоира Дилшод ўзи-

нинг «Тарихи муҳожирон» (Муҳожирлар тарихи) номли асарида Умархон ҳақида шундай ёзади: «Амир Умархон вужудан олим ва буюк шоир эди. Шундай олим ва шоир бўлса-да, мазлум аҳолига раҳм-шафқат қилмади»⁷⁻⁸. Амирийнинг ҳукмдор сифатида баъзи ижобий томонларини кўрмаслик мумкин эмас. Умархон мамлакат ҳаётини яхшилаш учун бир қатор тадбирлар кўргани каби маданият ва «адабиёт оламида ҳам кўпгина иш қилган»⁹.

Амирий атрофида уюшган ва сарой таъсирида бўлган адабиёт ғоявий жиҳатдан бирмунча зиддиятли эди, албатта. Мавжуд адабий ҳаётда ғоявий-тематик маҳдудлик ҳукм сурар ва фақат феодал аристократияси манфаатларинигина куйловчи шоирлар салмоқли ўринни ишғол қиларди. Лекин бу шоирларнинг ҳаммасига бир хил назар билан қараш тўғри бўлмаганидек, улар ижодидаги айрим ижобий томонларни кўрмаслик ҳам мумкин эмас. «Улар ўзларининг феодал сарой идеология ва интилишларидан қатъи назар, объектив суратда ўзбек адабиётида айрим масалаларда из қолдирдилар»¹⁰. Шундай фикрни Амирий ижоди ҳақида ҳам айтиш мумкин. Академик В. Зоҳидов Амирийнинг айрим ғазалларида анчагина муҳим маъно, ўз даврига кўра ижобий мазмун¹¹ мавжудлигини қайд қилган эди.

Амирий, шубҳасиз, ўз дунёқараши нуқтаи назаридан даврнинг илғор фикрли, пешқадам шоирлари қаторидан ўрин ололмади. Лекин унинг ўзбек адабиётининг энг яхши анъаналарини давом эттиришга интилгани маълум. Хусусан, у Навоий ва Лутфий ижодига ҳурмат би-

⁷⁻⁸ Ўзбекистон маданияти, 1968 йил, 11 май.

⁹ Намунаи адабиёти тожик. саҳ. 197.

¹⁰ В. Зоҳидов, Ўзбек адабиёти тарихидан, Тошкент, 1961, 173-бет.

¹¹ Уша асар, ўша бет.

лап қараб, бу улуг санъаткорларнинг шеъритига хос ҳамма фазилатларни адабиёт аҳллари ўртасида тарғиб этди. Шоирнинг ўзи ҳам устодлардан илҳомланиб, уларнинг асарларига назиралар ёзгани ҳақида кейинчалик, «Ва гоҳи устодлар девонларидин бирор шавқангиз ва муҳаббатомиз ғазалдин рангин ва таҳсин қофия топар эрдим, татаббуида ғазал айтур эрдим ва чун ҳар бир абёт гавҳарларин хаёл дафинасидин териб ва ҳар назм жавҳарларин андиша хазинасидин чиқориб зоҳир қилур эрдим»¹² деб ёзган эди. Амирий лирикасининг моҳиятини кенгроқ тасаввур қилиш учун шоирнинг буюк устод Алишер Навоий ғазалларига боғлаган мухаммасларини кўздан кечириш мароқлидир. Амирий Навоийнинг 25 га яқин ғазалига мухаммас боғлаган. Адабиёт майдонига қўйган илк қадамидан бошлаб Навоийнинг шеърларидан намуна олиб, устод ижодхонаси сирларини чуқур ўрганишга ҳаракат қилган шоир кейинча ёзган мухаммасларида катта имтиҳондан ўтди:

Бир парипайкар хати лаълини шарҳ эттим Амир,
Бу ғазалии зери машқидур Навоий дафтари¹³.

Амирий Навоий ғазалларига боғлаган мухаммасларида улуг шоирнинг фикрларини давом эттиришга, тўлдиришга, ўз навбатида янги образлар яратишга ҳаракат қилади. Масалан: Навоий «Фарҳод ва Ширин» достонида кишининг гам ичида бошини қуйи солиб ўлтиришини Фарҳод тешасига қиёс этган бўлса, Амирий бир мухаммасида бу ташбеҳни бошқачароқ ишлатади:

Этти Фарҳод ишқидин бир дилбари Ширин мақол,
Теша янглиғ қоматим ул гул гамидин бўлди дол¹⁴.

¹² Амирий, Девон, УзФАШИ, инв. № 3642, варақ. 6—7.

¹³ Уша асар, варақ 183а.

¹⁴ Уша асар, варақ 231а.

Амирий ғазалларида Навоий йўлидан бориб ҳаётда учраб турадиган ҳодисаларнинг реалистик тасвирини беришга интилади. Кундалик турмуш воқеаларидан, урф-одатлардан шеърда детал сифатида фойдаланади. Бундай майл сарой поэзияси учун тамоман ёт эди, албатта. Амирий ёр васли умидида парвонадек кезиб юрган ошиқ ҳақида Навоий томонидан айтилган қиссани тўлдириб, анча пухта тасвир яратади:

Фурқатингдин нақш этгаймен, сўзум девор уза,
Фош этай дердим тасалличун, ўзум девор уза,
Телмурар васлинг умидила кўзум девор уза,
Кеча тегранг айланиб, кундуз юзум девор уза,
Ўйлаким, парвонадин гўё намудор ўлмишам¹⁵.

Навоий бошқа бир ўринда ошиқ ҳақида сўз очиб, унинг Мажнун куйига тушиб қолганлигини ҳикоя қилар экан, Амирий шу банддаги Навоий фикрларини давом эттиради, уни яна мисоллар билан тўлдиради. Мажнунликнинг сабабини ошиқ ўз сирини ўзи ҳаммага билдириб қўйишидан деб изоҳлайди. Шоир лирик қаҳрамоннинг ички оламини, кайфиятини ифодалашда оригинал тасвир воситаларини қидиради ва муваффақиятларга эришади. Айниқса, мухаммасда асос қилиб олинган ғазаллардаги маънони ривожлантириш, ундаги образларга монанд образлар топиб, ички уйғунликни мустаҳкам сақлаш катта қобилият талаб қилар эди.

Амирийнинг тожик тилида ёзилган мухаммаслари ҳам бор. Улар орасида Жомий ва Бедил асарларига боғлаган мухаммаслари алоҳида диққатни жалб қилади. Шунингдек, шоирнинг Нобий, Зилолий, Фузулий каби шоирларнинг ғазалларига боғланган мухаммаслари эътиборга сазовордир. Амирий Шарқ адабиёти йирик

¹⁵ Уша асар, варақ 245—246.

сўз усталарининг ижодлари билан яқинлашган сайин унинг газаллари ҳам янги мавзу, янги образлар билан бойиб боради. Натижада Амирийнинг ўзи мустақил яратган қатор мухаммаслар майдонга келади.

Амирий истеъдодли шоира Нодира билан бирга ҳаёт кечириши туфайли ижодий ҳамкорлик ҳам қилди. Нодира ўз девонининг дебочасида Амирийни талантли шоир сифатида эҳтиром билан тилга олади. Уни ўзининг шеърят соҳасидаги муаллими деб билади. Бизга турли манбаъларда Амирий билан Нодира ўртасида бўлиб ўтган мушоаралар тўғрисида маълумотлар етиб келган. Бу мушоараларнинг баъзилари айрим кишилар томонидан ижод қилинган. Лекин бевосита Амирий билан Нодиранинг қаламига мансуб бўлган мушоаралар бир оила бўлган икки талант эгасининг ўзаро муҳаббатини, бир-бирига бўлган эҳтиромини турли тасвирий воситалар, сўз ўйинлари ва қочиримлар йўли билан ифодалайди. Айни шеърый парчалар Амирий ва Нодиранинг шеърый истеъдодидан дарак беради.

Нодира девонининг дебочасида бир байтнинг Амирий билан бирга яратилганини эсга олиб шундай дейди: «... гоҳо ул ҳазрат баъзи тоза мазмунлардин бир мисра билан савол тариқасида сўрар эрдилар, филфавр охири мисра била жавоб айтур эрдим ва табиатларини ҳуш қилур эрдим. Бири булдурким, бир кун савол қилдиларким, мисра:

— Нега арбоби хирад аҳли жунундин ори бор? Жавоб айтдимки, мисра:

— Ким булар урён, аларнинг жуббау дастори бор. Бу тариқа мазмунлар бирла кўнгуллариға фараҳ еткурар эрдим, мундаг латойиф ва назокатлар бирла рўзгор, давлат ва салтанат ҳуш кечар эрди»...¹⁶

¹⁶ Н о д и р а, Девон, ЎзФАШИ, инв № 4182, варақ 3.

Бу шеърнинг биринчи мисраи Амирий томонидан ва иккинчиси Нодира томонидан ёзилган эди. Нодира томонидан келтирилган мушоара характерида ёзилган «Бор» радибли бу газал Амирий девонига киритилган. Газални ўқир эканмиз, у ҳақиқатан ҳам икки киши томонидан ижод этилганини пайқаш қийин эмас.

Нодира юқорида тилга олинган дебочада шундай машқлар натижасида малака ошириб борганини ва кўпчиликнинг таҳсинига лойиқ асарлар яратиш даражасига кўтарилганини қайд этади.

Амирий кўпгина шеърларида табиат гўзалликларини васф этади. Аммо шоир лирикасининг асосий қисми муҳаббат мавзуига бағишланган. Шоирнинг ҳукмдор сифатидаги фаолияти билан унинг шеърларида акс этган гоёлар ўртасида маълум даражада қарама-қаршиликлар бор, албатта. Лекин у адабиётимизда узоқ асрлар давомида қуйланиб келинган идеалларга содиқ қолади. Инсоннинг гўзаллигини, латофатини унинг шахсидаги олийжанобликдан қидиради.

Амирий ўзининг лирик шеърларида ёрни афсонавий жаннат ҳурларидан юқори қўяди, шу дунё гўзалини, реал борлиқни улуглайди:

Кавсарим — шаробингдур, жаннатим эрур васлинг,
Нақд — сенсан, эй соқий, нася — ҳуру ғилмонлар¹⁷.

Шоир илоҳий кучларга сиғинмаганидек, ҳаётдаги ҳамма тубанликлардан нафратланади ҳам. У гарчи умумий тарзда бўлса-да, дастлаб инсон муҳаббатини мадҳ этади.

Шоир оқил кишиларни ҳурмат билан эслаганидек, анъаналар йўлидан бориб, инсон муҳаббатига лоқайд

¹⁷ А м и р и й, Девон, инв № 3642, варақлар 50б—51а

ёки уни тан олмайдиган зоҳидларга истеҳзо билан қарайди:

Менга тун хонақоҳда, зоҳидо, таҳқир била боқдинг,
Агар майхонага кирсанг кўрарсан шавкату жоҳим¹⁸.

Амирий шайхларнинг панду-насиҳатларини нафс йўлидаги макрдан иборат деб улардан нафратланади:

Худо кўрсатмасун ул шайхи ботил суҳбатин бир дам,
Риёдин ўзга иш йўқдур аларнинг нафси шуминда¹⁹.

Хоплик журъати билан бўлса керак, зоҳидларни аямасдан қаттиқ танқид қилиш даражасигача боради. Бу жиҳатдан ўтмишнинг кўпгина пешқадам шоирлари каби шайх-зоҳидларнинг мавқеларига тил текизиб, уларни фаросатсизликда айблайди:

Қилиб зуҳди риёин, ишқдин инкор этар зоҳид,
Ани маъзур тут, эшакка ҳалводин самон ширин²⁰.

Муаллиф кўпинча анъанавий поэтик образлардан фойдаланиши билан бирга янги оригинал тасвирлар яратишга интилади ва муваффақият қозонади. Масалан:

То назардин ул маҳи хиргоҳнишин бўлди ниҳон,
Дуди оҳим осмон хиргоҳига бўлди сутун²¹.

Бундаги кўздан йироқлашган ёрнинг яширинган чодирига оҳ тутунининг устун бўлиши янгича ифода эмасми?

Шоир маълум даражада анъанавий бўлиб қолган образлар ёрдамида ҳам диққатни тортувчи янги ифода яратади. У маҳбубнинг холи тўғрисида сўз очар экан,

ёр юзидаги холни қор устидаги тим қора зорга ўхшатади ва реалистик тасвир яратади:

Холи ҳиндуси бунуғўшини равшан айлади
Фаслдай топғон киби зори сиёҳдин қор зеб²².

Амирий ғазалларида маълум даражада реалистик деталлар ва бўёқларни учратиш мумкин. Шу тарзда шоир лирикани ҳаёт манзаралари билан бойитади. Амирий ғазалларида чиройли ташбеҳ, кучли муболага, жонлантириш ва бошқа Шарқ поэтик санъатларини кўплаб учратиш мумкин. Қуйидаги жонон, жаҳон, жон сўзларидан таркиб топиб сўз ўйини тарзида яратилган мисралар шу жиҳатдан характерлидир:

Жаҳон, жонон, жамолинга тасаддуқ,
Дилу жон хатту холингга тасаддуқ²³.

Шу маънода унинг «Чин»²⁴ радифли ғазали ҳам характерлидир: Ғазалда «чин» сўзи мисралардаги маъноларга кўра бир неча оттенкани ифодалаб келади. Шарқда «ийҳом» санъати деб номланган санъатга ёрқин мисол бўлгулик бу ғазалда чин — рост, тўғри; чин — тугун, чин — киши юзида учрайдиган ажин, Чин — Шарқий Туркистон, чин — зулфнинг ҳалқаси каби маъноларда ишлатилади.

Амирий ғазаллари аруз вазнининг турли-туман баҳрларида ёзилган. Улар ўртасида кўпинча ўйноқи ва халқ қўшиқлари вазнига яқин ғазаллар билан бир қаторда арузнинг анчагина мураккаб баҳрларида ёзилган ғазаллар ҳам учрайди. Лекин, услубдаги равонлик ва ғазалларнинг кўп жиҳатдан жонли халқ тилига, халқ қўшиқларига яқин, содда тасвир воситалари билан яратилганлиги кўзга ташланиб туради. Мисол учун шоирнинг

¹⁸ Уша асар, varaқ 126.

¹⁹ Уша асар, varaқ 168—169.

²⁰ Уша асар, varaқ 145а.

²¹ Уша асар, varaқ 148.

²² Уша асар, varaқ 23аб.

²³ Амирий, Девон, УзФАШИ, инв. № 4419, varaқ 856.

²⁴ Амирий, Девон, УзФАШИ, инв. № 3642, varaқ 148.

машхур «Чорзарб» куйи билан узоқ вақтдан буён куйланиб келинаётган «Қошинга тегизмагил қаламни» деб бошланадиган ғазали шаклининг ихчамлиги, фикрларнинг бир-бирига уйғун ва равонлиги, мисраларнинг куймалиги, кучли ҳиссиётларни жуда содда тасвирлаш билан диққатни тортади. Шоир асарларининг ғоявий-бадий аҳамиятини равшанлаштирувчи бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Амирий ижоди ўзининг ана шу жиҳатлари билан адабиётимиз тарихида ўз ўрнига эга.

Амирий ўзбек ва форс-тожик тилларида лирик шеърлар яратиб, каттагина девон мерос қолдирган. Унинг ижодида ўзбек, форс-тожик ва қардош озарбайжон классик адабиёти анъаналарининг энг яхши хусусиятлари акс этган.

Шоирнинг девони ғазал, мухаммас, мусаддас, мусамман, туюқ, рубоий жанридаги лирик шеърларни ўз ичига олади. Девон кўпинча мажмуъалар учун характерли бўлган дебоча билан бошланади. Ғазаллар араб алфавитига мувофиқ ҳарфлар тартиби билан жойлаштирилган. Ғазалларнинг сони турли қўлёзма ва тошбосмаларда бир хил миқдорда эмас. Шоирнинг ҳамма шеърлари ўн миң мисрадан ортиқдир.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги адабиёт музейининг текстология ва ёзма ёдгорликларни нашр этиш бўлимининг илмий ходимлари томонидан ёзма адабиёт каталоги учун йиғилган материаллар орасида Амирийнинг турли даврда кўчирилган йигирма олти қўлёзма девони ҳисобга олиниб, уларнинг илмий тавсифи берилган²⁵. Бу қўлёзма девонлар

²⁵ Қаранг: ЎзССР ФА Алишер Навоий номидаги адабиёт музейи, Текстология ва публикация бўлимининг каталоги, (қўлёзма); Амирий, Девон, Адабиёт музейи, инв. № 147, 99, 153.

Ленинград, Тошкент, Самарқанд ва Бухоро кутубхоналарида сақланмоқда.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти қўлёзмалар фондида Амирийнинг ўн еттита қўлёзма девони мавжуд²⁶. Бундан ташқари шу фондда литографик усулда чоп этилган девон ва баёзлар ҳам бор. Булар Тошкентда 1888, 1898, 1901, 1905, 1907, 1910 йилларда чоп этилган ва Истанбулда 1881 йилдан 1887 йилга қадар саккиз мартаба қайта нашр этилган асарлардир. Амирий девонининг автографи ҳозирга қадар маълум эмас.

Қўлингиздаги девонни нашрга тайёрлашда шоир яшаган даврга яқинроқ вақтларда кўчирилган ноёб қўлёзма ва тошбосма нусхалардан фойдаландик. Булар орасида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институтида сақланаётган 3642, 4419, 4727 ва Алишер Навоий номидаги адабиёт музейида сақланаётган 99, 153 рақамли қўлёзмалар айниқса мўтабардир. Шу туфайли бу қўлёзмаларга таянч манба сифатида мурожаат этдик.

Девон қўлёзмалари турли даврларда турли савиядаги котиблар томонидан кўчирилганлиги натижаси бўлса керак, унинг текстларида бир мунча ноаниқликлар бор. Баъзан ғазаллар ва уларнинг мисраларида котиблар томонидан нотўғри кўчирилган ёки алмаштириб юборилган ўринлар ҳам учрайди. Биз девон текстини тайёрлашда юқорида айтилган қўлёзмалардаги фарқларга текстология нуқтаи назаридан ёндошиб, унинг имкон борича аслини тиклашга ҳаракат қилдик.

²⁶ Умархон, Девон, ЎзФАШИ, инв. № 90, 98 III, 9993; 5065; 7489 II; 9910; 6745 I; 6672; 1880; 147; 6745 I; 177; 682 III; 9765; 44; 3642; 4419; 4727.

Ўтмишдан бизга етиб келган ёзма ёдгорлик ёлғиз шоир адабий фаолиятини, унинг санъати ва маҳоратини аниқлаш нуқтаи назаридангина муҳим бўлмай, шу билан бирга, у асар ёзилган давр адабий муҳитини, ўша даврга хос тил ва услубини ўрганишда ҳам муҳим манба бўлиб хизмат қилади. Шу жиҳатдан Амирий ижодини ўрганиш ҳам алоҳида аҳамиятга эга. Амирий девонининг нашр этилиши эса шоир ижодини тўлароқ тасаввур этишга имкон берар, деган умиддамиз.

Маҳбуба Қодирова

ДЕВОН

ДЕБОЧА

...Бу ошуфта тасвидот роқими ва бу паришон абёт нозими андоқ баёни ҳол ва шарҳи мофилбол қилурким, вужудим гулбуни Темур Курагон гулистони шажарасини самарасидур, асолат бўстонида иззат баҳорининг обу ҳавоси тарбияти бирла бош чекиб нашъу намо пайдо қилди ва хилқатим ниҳоликим, Бобир Султон чаманининг навбодасидур давлат ва салтанат риёзининг насими ройиҳаси бирла сарсабз бўлуб, муҳодим ғунчаларидин мақсуд гули очилди. Мамлакат ва билод аҳли зулм шарридин фориғулбол ва олим халқи роҳат ва фарогат бирла мараффаҳул ҳол бўлдилар... Даврон халойиқи осойиш топтилар ва чун давлат тахти ва салтанат сарири нишимангоҳим бўлди, раййатнавозлиқ ва фуқаро-парварлиқ шеваси бирла афтода ва мустамандлар ҳолин кўруб, бекас ва бечоралардин сўруб, маҳзун ва ситамдийдалар хотирларин шод ва давр зулмидин бузулгон кўнгуллар вайроналарин лутфу марҳамат бирла обод қилиб... масокин ва мустамандлар аҳволиға шафқат кўргуздум... Ва риёсатим асаси ихтисобидин кўчау бозорда таҳаккум ва таадди аҳлидин фуқаро ва масокин хотирлари жамъ ва муҳофазатим таҳқиқидин, шомдин то субҳ раста ва дўконларда шамъ ва ҳимматим саҳоби рашаҳотидин ва кафи кифоятим қаторотидин муҳтожлар мустағни бўлдилар. Маъсийят ва маноҳи биноларин

булдум, буқов ва мадорис таъмирида жидду жаҳд кўргуздум... Мадрасалар ва муаллимларга анча таъид ва тақвият еткурдум андоқким мадорисларда талабани улум ҳужуми ғавғосидин улум баҳси гуфтугўйида алоло ва мактабхоналарда сабақ такрори учун атфол касратидин ғавғо, ва гоҳи эҳтимом бирла булдон ва дайёрлар лабташналари учун дарё канорини мавж хезлариға сад боғлаб анҳорлар чиқордим. Ва мамолик боғ ва мазорниъларин сероб қилдим, ва мусофирлар осойиши учун шавориъ ва гузаргоҳларда сарманзил ва саройлар тuzаттим. Ҳаммом ва сардобалар бино қилдим, сипоҳ ва асокарлар ҳайлиға, хидам ва ҳашам аҳлиға мавожиб ва вазойиф камоҳаққаҳу таъйин ва муқаррар қилдим... Ва чун бу ишлардин фориг топтим, гоҳи уламо суҳбатларинда ўлтурдум. Оёт ва аҳодис гавҳарлари бирла қулоқ садафин тўлдурдум. Ва гоҳи фазлу камол аҳли бирла мажоласат қилдим. Илму дониш нуридин баҳра олдим. Фунун маоний жавоҳирларин кўнгул хазинасиға солдим. Рубойи:

Чун маъдалат айвонини бунёд эттим
Эҳсон ила эл хотирини шод эттим.
Бас жуду саҳоу адл ила дод эттим.
Андоқки жаҳон мулкени обод эттим.

Бовужул мунча шуғлу тараддуд ва бу миқдор тажасусу тааддуд кўнгул ишқу муҳаббат завқиға роғиб ва замиримда ошиқона, шўрангиз ғазаллар шавқи голиб эрди. Паричеҳра гуландом шоҳидлари сафҳани оразида сунъи қалами бирла ёзилгон хатти райҳони ғуборин ва ҳол бинафша нуқталари саводин мутолаа ва мушоҳада бирла ҳақиқат сармашқин олур эрдим ва ҳар қачонким сарвқомат симанбарлар кўзум ҳадиқаси чаманида жилва қилур эрдилар табиат гулшанида мавзун хаёллар гулбуни кўкориб ул соней бечун санъатининг таърифида баржаста ашъорлар мазмунининг мисралари сарв

рабно ниҳолларидек бош чекар эрди. Ва ҳар гоҳким, гулрухсор санамлар ҳуснининг ойинасиким маҳбуби бемисл жамолини(нг) жилваси мазҳаридур, хаёлим назариға манзур бўлғоч таълим тўтиси мушоҳада ҳайратгоҳида ширин ашъорлар бирла азал наққошининг иродати хомаси чеккон бадеъ нақшлар офаринанда суруд қилур эрдилар. Назм:

Ларчи ҳуш диёрида голиб ўлди кўнгул,
Жунуни ишқу муҳаббатға роғиб ўлди кўнгул.
Шуҳуд базмида паймони муҳаббат ичиб,
Мудом соғари саҳбоға толиб ўлди кўнгул.

Ва гоҳи устодлар девонларидин бирор шавқангиз ва муҳаббатомиз ғазалдин рангин ва таҳсин қофия топар эрдим, татаббуида ғазал айтур эрдим, филҳол завқ-шавқ фартидин муҳаммас боғлар эрдим. Ва чун ҳар абёт гавҳарларин хаёл дафинасидин териб, ва ҳар назм жавҳарларин андиша хазинасидин чиқориб зоҳир қилур эрдим. Филҳол аторуд қалам муҳаррирлар китобат силкиға чекар эрдилар. То андак фурсатда варақ поралар юзи тўлди. Ва ул мусаввадаларни жам қилиб ағёр назаридин пинҳон тутиб жузвдон ганжинасида ёшурур эрдим ва гоҳи бирор ғазалким мулозимлар орасида машҳур бўлиб қолур эрди. Ноҳид наво пари талъатлар ёд олиб, нишод мажлисида ўқуб суруд оҳанги бирла мутараннум бўлур эрдилар, ва ушшоқлар ўл наво зам-замаси сиймоидин ҳузур топиб руҳ ғизоси этар эрдилар. Аммо ажзоларни жамъ қилмоқ хаёлу хотиримда йўқ эрди. Бир кун ҳузур мажлисида закиتابъ зуфунларким, сўз гавҳарларининг саррофлари эрдилар, илтимос қилдиларким, агар ҳазратларидин рухсати олий муяссар бўлса, бу шоҳвор гавҳарларким, ажзолар сафҳаларида ва ҳар қайси ғазал ўз қофияси баҳрида тартиб бирла битилса лозим бал алзам кўрунур... Ночор ул киromий жамоа илтимосларин қабул қилмоқдин ўзга

чоран тонмадим ва ул тасвидот ажзолариким баъзиси туркий тил бирла айтилгон ва баъзиси форсий лафз бирла ёзилгон эрди, ул мажмаъда ҳозир қилиб, сўз мудаққиқлари орасида ўртага солдим ва ул зуфунунлар бу жаройид сафҳаларин бир-бир мулоҳаза қилиб, ҳар баҳрини бир бўлак айриб, тартиб бирла жамъ қилдилар. Андин сўнгра фатонат мабу маҳорат иктисоб котиблар журъат қалами бирла таҳририга машғул бўлдилар. То бошдин—аёғ тартиб бирла мураббат ва марбут ёзилиб, девон суратида ислоҳ топди. Туркий ва форсий ғазаллар ширу шакардек... омизиш топиб, ҳар бири ўз ерида ҳар қайси(си) ўз маҳалида воқеъ бўлди. Умид ва илтимос фозил мудаққиқлардин ва комил муҳаққиқлардин улдурким, ҳар саҳву хато сўз мазмунида ва аруз қофиясида бўлгон бўлса таъна қилмасунларким, ал инсонун муштаққун минан — нисендур (инсон камчиликлардан холи эмас)... ва ҳам хотирим мулки ишғолидин гоҳи мушавваш ва сипоҳ шугли ва тараддудидин гоҳи мукаддар бўлур эрди, ва гоҳи башарият ихтизосидин табъим ҳавослари паришон бўлур эрди. Хираду дониш зумрасидин илтимос шулдирким, бу сўз шоҳидлариким зодаи табъимдур, агар ойинаи жамолларида нуқсон занги воқеъ бўлгон бўлса, инсоф мусқули бирла сайқал бериб, ислоҳ ҳулласи бирла ораста қилғайлар...

ҒАЗАЛЛАР

Эй мунаввар оразинг ойнаға бермиш сафо,
Ой қуёш рухсоридин андоқки касб этмиш зиё.

Еди рухсоринг-ла ашку оқим айлабдур уруж,
Тобиши хуршиддин шабнамни кўтарди ҳаво.

Мен киби йўқтур бу олам ичра яксон соядек,
Сен киби хуршиддин бир заррача йўқтур вафо.

Бозўйи эҳсон ила ожизни айларсан қавий,
Тонг эмас афтодаи лутфунгдин ар топса асо.

Бош чиқориб ҳар саҳар кўк манзаридин офтоб,
Дам-бадам ҳуснунг Амириға демиш юз марҳабо.

Хизр ҳайвон суйидин ичкон киби, эй дилрабо,
Ҳар киши ком олса лаълингдин топар мулки бақо.

Ғойибона лоф урар эрди сафодин ойна,
Рӯбарӯ бўлгоч юзига они сув қилди ҳаё.

Ошноларға десангким, қилмайин бегоналиғ,
Бўлмағил, эй маҳ жабин, бегоналарға ошно.

Сурмаи тавфиқ то кўҳлул — жавоҳирдур менго,
Кўзларим топти аёғинг туфроғидин тўтиё.

Боғ аро кўргач ниҳоли қоматинг сарву сиҳи,
Ажз ила таъзим этти қаддини айлаб дуто.

Шиша тоғ остида қолғон янглиғ ўлди бе асар,
Бўлди кўнглум кўҳи дардинг остида сабр озмо.

Бир шакар лаб гулжабин авсофини айдим, Амир,
Ўрганур бу шеърдин тўти адо, булбул наво.

Эй ниҳоли сарвқадди гулбуни боғи вафо,
Қоматингға сарв ила шамшод дер, юз марҳабо.

Қадди гулгун хилъатинг ҳайронимен, эй нозанин,
Кўрмадим сарвеки бўлгой боғ аро гулгун қабо.

Зулм этар қилсам тазаллум, ноз этар қилсам ниёз,
Раҳм қилмас ҳолима ул шўҳи кофир можаро.

Кечалар маҳрум эмас вайроналар ой нуридин,
Сол бузуқ кўнглумға ҳуснунг партавин, эй маҳлиқо.

Бодаи гулгун лабингдин нашъа пайдо айласа,
Соғару саҳбо жамолинг аксидин топти сафо.

Ишқ мулкини Амиримен, муҳаббат зеварим,
Истарам то субҳи маҳшар ёр васлидин лиқо.

Деди, Юсуф кўруб ёримни, жанонингга салламно,
Ани ишқиға тоқат айлагон жонингга салламно.

Қошинг ёйи уза чин кўрдию жон бўлди қурбонинг,
Янги ойингга юз таслиму қурбонингга салламно.

Билолмам гул юза шабнамдурур, ё иқдаи парвин,
Буноғушингдаги лаъли дурахшонингга салламно.

Гулистони назокатсен баҳори ҳуснида гўё,
Жаҳон ўлди муаттар хатти райҳонингга салламно.

Хиром этгач лабингни гунчаси юз ноз ила кулди,
Қадинг нахли била гулбарги хандонингга салламно.

Бўлутдурму қуёш утрусида кўрган замон айдим,
Буноғушингда зулфи анбар афшонингга салламно.

Сени кўргон маҳалда кетти ҳушум, қолмади сабрим,
Будур гар субҳи васлинг, шоми ҳижронингга салламно.

Қошинг бирла юзунг кўргач Амир инсоф ила айди,
Янги ойинг била хуршиди тобонингга салламно.

Ишқ асрорини пинҳон айларам ағёр аро,
Бир мусулмондурки динин ёшурур куффор аро.

То кўнгулдур муштари гисуи хатту холиға,
Юз туман савдо эрур бошимда бул бозор аро.

Гулшани рухсоринг узра тушти қошинг сояси,
Шакли хатти сарв пайдо бўлди бул гулзор аро.

Гул уза райҳонму ё мушкин қошингни сояси,
Ё хатингни сабзасидур гулшани рухсор аро.

Айлади зоҳид гумонким, субҳаи сад донадур,
Тушти зулфунгдин гиреҳлар ҳалқаи зуннор аро.

Гар тарор бўлсанг сочингни чекма бепарво тароғ,
Баски бордур юз асир ўлғон кўнгул ҳар тор аро.

Икки жоду наргисингдурму юзунг боғида маст,
Ё хароб ўлмишму бул беморлар гулзор аро.

Кўзларинг бедодини ҳуснунг, Амирий, сўрмаса,
Нетгай эрди жон бу икки золими хунхор аро.

Зоҳир этмиш гар шафақ ул лаъли хандондин ҳаво,
Ийгламоқ касб айламиш бу чашми гирёндин ҳаво.

Бўлмагон бўлса агар лаълинг майидин сурх рў,
Не учун ҳар тун шафақ зоҳир қилур қондин ҳаво.

Солмамиш гул бирла сунбул сориға Мажнун назар,
Топмиш ул мўйи сару чоки гирибондин ҳаво.

Гулситон нори киби юз пора кўнглум бўлди қон,
Мужда то еткурди ул себи занахдондин ҳаво.

Мунча рифъатким, намоёндуру фалак бунёдида,
Чарх сомон этти бизни байтул эҳзондин ҳаво.

Оразу хат ҳусн боғида тароват бахш эрур,
Топти бу гулзор ул гул бирла райҳондин ҳаво.

То малоҳат конидин лаълинг ақиқи бўлди фош,
Юз ўгурмишдуру Яман бирла Бадахшондин ҳаво.

Раъяти ишқу муҳаббат ошкор эттим Амир,
Равшан ўлди офтоб мулки Турондин ҳаво.

Хат чиқординг, лаъли хандонинг керакмасму санго,
Хизра вердинг, оби ҳайвонинг керакмасму санго.

Тоза қилдим ноҳуни ғам бирла кўксум доғини,
Ед қилмассан, гулистонинг керакмасму санго.

**Бир итингман, дарғаҳингдин қувмағил ағёр учун,
Эй некулар шоҳи, дарбонинг керакмасму санго.**

Келди вайрон кўнглума ул ой хаёли ёшурун,
Пос тут, эй дийда, меҳмонинг керакмасму санго.

Жавр айлаб кечалар ёндурма оҳим ўтини,
Эй фалак, бу қасру айвонинг керакмасму санго.

Боқма, эй ойина, ул ой оразиға, бўлма сув
Интизори чашми ҳайронинг керакмасму санго.

Зинҳор ағёрлар базмида лаъли шавқидин
Эй кўнгул, дам урмағил, жонинг керакмасму санго.

Барқи оҳим анжуминг жамъиятин айлар табоҳ,
Жавр этарсан чарх сомонинг керакмасму санго.

Орази шавқида бир ўтлуғ сўз айдим, эй Амир,
Солмағил дафтарға, девонинг керакмасму санго.

Сурма тортиб қилма жоду кўзни, эй дилбар, қаро,
Дину дил яғмо қилур, гар кийса ул кофир қаро.

Чини зулфунгдин деди бир сўз сабо савдогари,
Бўлди ғамдин рўзгори нофан анбар қаро.

Сочи қадди узра тарқалди насими субҳдин,
Ё магар киймиш дурур эгнига ул дилбар қаро.

Ҳусн торожиға хат ҳиндулари қилди ҳужум,
Саф чекиб Рум узра кўргузгон киби лашкар қаро.

Ишқ жавридин қачон кўнглум хатингдин ваҳми бор,
Ким хавотирдур қарори эл кўзиға ҳар қаро.

Кеча ул ойким юзин зулф ичра пинҳон айлади,
Бўлди оҳим дудидин бу нилгун чодар қаро.

Тишларингни холи дандон бирла мушкин айладинг,
Ким кўрубдур буйла лаъли ноб аро гавҳар қаро.

Хат чиқординг тийра бўлди оразинг ойинаси,
Бўлди гўё занг ила миръоти Искандар қаро.

Кеча зулфунгни паришон кўрдию деди Амир:
Шамъ дудидурму ё миғфар уза шаҳпар қаро.

Тушти то зулфу юзунгдин кўнглум ичра тобу таб,
Шуълаи ҳасрат била, эй шўх, ўртондим тутаб.

Шодмон ўлдум, менго етти паёми васлидин,
Кетти шоми фурқати ғам, келди айёми тараб.

Олмади ул шўх тош нақдила кўнглум шишасин,
Кам баҳо ўлди магарким, жинси бозори Ҳалаб.

Қошларинг тоқиға, эй сийминбадан, мойилдурам,
Айладим бу байт ҳуснунг дафтаридин мунтахаб.

Мен ютуб хунобаи ҳасрат фироқи шомида,
Бодаи гулгун ичар ағёр ила ул нўш лаб.

Ҳарна тегса дўстдин кўнглумға чўқ марғуб эрур,
Бу жиҳатдин тенгру ўлмиш менга лутф ила ғазаб.

Бодаи жоми муҳаббатким, нашотангиз эрур,
Ҳар гадо ичкач, Амирий, аҳд бўлса не ажаб.

Сарви гулдин зоҳир этти шоҳиди гулзор зеб,
 Богаро вермиш магар ул сарвгул рухсор зеб.

Ул гули хандон каби ҳаргиз музайян кўрмадим,
 Гарчи кўрмишмен жаҳон боғи аро бисёр зеб.

Ишқ ҳайрат ашкидин чеҳрамни гулгун айлади,
 Топти ул наққошдин бу сурати девор зеб.

Гул ниқобин очмади, гулшанда сунбул бутмади,
 Берди то рухсориға ул турраи тарвор зеб.

Қон тўкар ҳар лаҳза ёш ўрнига кўз мардумлари,
 То берибдур ғоза бирла оразига ёр зеб.

Орази хат зоҳир айлаб бўлди манзури Амир,
 Берди бу ойинаи иқболиға зангор зеб.

Сабзан хат бирла топти орази дилдор зеб,
 Гарчи бермас кўзгу рухсори уза зангор зеб.

Куфр зулфи зоҳиди худбин сари этмиш хитоб,
 Донаи тасбеҳа вермиш риштаи зуннор зеб.

Насли одамдин сенингдек, келмамиш, эй нозанин,
 Қим буноғўшингға верди зулфи мушкин тор зеб.

Қонлу ашкимдин музайян айларам мижгонларим,
 Лоладин андоғки топмиш турраи дастор зеб.

Хатти рухсоринг таманносида хушдилмен, Амир,
 Сабза бирла лоладин топгон киби гулзор зеб.

Хатти анбар фом ила берди юзига ёр зеб,
Сабзадин андоғки топқой орази гулзор зеб.

Гунчаи лаълинг хаёли ўлди кўнглум зийнати,
Лолаи серобдин топқон киби дастор зеб.

Берди зийнат қатра-қатра қон ёшим мижгонима,
Топти гўё боғаро гул хилъатидин хор зеб.

Холи ҳиндуси буноғўшини равшан айлади,
Фаслдай топқон киби зоғи сияҳдин қор зеб.

Кўкраким чокиға Ширин суратингни чекмишам,
Тешаи Фарҳоддин топқон киби кўҳсор зеб.

Зулф ила хаттинг, Амир, авсофидин топмиш тироз,
Уйладурким яхши сўз бирла топар ашъор зеб.

Эй топиб гулдек юзунгдин турраи таррор зеб,
Гўйё бермиш тутунға шамъи оташбор зеб.

Ҳажр шоида шафақдин дема гардун зийнати,
Бу ети торамға берди оҳи оташбор зеб.

Тийра бўлди ошиқи дилхасталарнинг толеи
Сурмадин топқоч ул ики наргиси айёр зеб.

Сарви раъно гулъузорим қоматиға ўхшамас,
Богбон, берма санавбар қаддиға бисёр зеб.

Қадди шавқида гулистондин санавбар чекти бош,
Топти гулгун ҳулладин ул сарви хушрафтор зеб.

Тўтидур шаккаристон устиға қилмиш ватан,
Г зумуррад хат била лаълиға бермиш ёр зеб.

Васлдин дам ургон ошиқларни ўлдурмиш Амир,
Топти бу Мансурлар ҳангомасидин дор зеб.

Ғар кўтарсанг юздин, эй шўхи парипайкар, ниқоб,
Қайда келтурсун анга хуршид бирла моҳтоб.

Ҳалқа-ҳалқа кокулунгни тебратур боди сабо,
Кош тушса гарданимға ушбу мушкафшон таноб.

Ҳасрати зулфунг кўзум ёшини тўфон айламиш,
Мавж тугёнидин андогким, аён ўлмиш ҳубоб.

Ёр ҳар мажлисда соғар чекса ағёри била,
Нола айлармен эшикда ўлтуруб мисли рубоб.

Ўзгалар бирла май ичти ёру онинг рашкидин
Ёш тўқуб, қонлар ютуб, ғам ўтига бўлдим кабоб.

Умрлардурким йўлунг устида туфроғ ўлмишам,
Кош бир йўл ошиқи бечора деб қилсанг хитоб.

Оразин пинҳон қилур қонлу ёшим кўргоч, Амир,
Уйлаким ёгин куни тушмиш қуёш узра саҳоб.

Тушти тори зулфи юздин кўнглум ичра печтоб,
Айламиш кўксум аро сиймоб янглиғ изтироб.

Ошиқи бечорани куйдурма кўп ҳасрат била,
Ғайр базмида жамолнинг шамъидин очма ниқоб.

Мен печук савдо билан расвойи олам бўлмайин,
Телба бўлғой моҳи рухсорингни кўрса офтоб.

Кўп йигитни қилди пири нотавон золи фалак,
Эй суманбарлар, ғанимат сизга айёми шабоб.

Терлаган рухсорини кўргач дедим ҳайрат била,
Турфа гулдурким, чекар андин ҳаё боқий гулоб.

Кўз ёшим кўрдинг, фалакдин қўл ювгин, муштарий,
Бир нафасдин ортуқ эрмасдур сув устида ҳубоб.

Ҳалқай зулфунгга осилди кўнгул, эй бевафо,
Гўё тушмиш бу мискин бўйниға мушкин таноб.

Икки зулфунгни буноғушингда тебратмиш сабб,
Уйлаким очиб қанотин қор уза ўйнар гуроб.

Сен парини манзили вайрон керак, ё чашмалар,
Маскан этган кўз ила кўнглумда қилмай ижтиноб.

Ул пари зулфин тарог илгида то кўрдум Амир,
Риштаи жонимга тушмиш рашиқдин юз печутоб.

16

Кечалар сархуш чиқиб олма жамолингдин ниқоб,
Тушгай ошуб олама гар кеча чиқса офтоб.

Бода тобидин юзунг шавқи чаманға урди ўт,
Куйдуруб гул шоҳу баргин қилди булбулни кабоб.

То кўзум зулфу юзунгдин айру тушти, кўрмадим
Гулда оби рангу сунбул туррасида печтоб.

Қолмади кўнглумда лаълинг орзуси ёшурун,
Ул сифатким, шишада пинҳон эмас гулгун шароб.

Соқиё, май тутки паймон боғладим паймонаға,
Гардиши даври фалакдин кўрмадим жуз инқилоб.

Ё ажал, ё меҳнати ҳажринг мени ўлтургуси,
Қил алардин илгари жон олмоқ истарсен шитоб.

Қимки қилди ёр кўйида гадолиғ ихтиёр,
Салтанат иқлимида дерлар Амирий комёб.

Ул гули раъноки бордур гулшани рухсори хўб,
Ҳам лаби жонбахши марғубу қади рафтори хўб.

Сарв қоматларни рухсорин тамошо қилғоним,
Сен эрусен муддао ҳарчанд бўлса бори хўб.

Қад била ораз гирифтори бўлубтур бу кўнгул,
Зулфи сунбул, қомати ҳар ҳалқасида тори хўб.

Ёр ишқидин мени манъ этма, эй зоҳид, агар
Сенга жаннат орзу бўлса менга дийдор хўб.

Васл аро таклифи жаннат қилмаким, мақбул эмас,
Ҳур қилмас орзу ҳар кимни бўлса ёри хўб.

Эй кўнгул, гар қилсалар таҳқиқ ишқ асрорини,
Қилмағил инкор ким бу журмни иқрори хўб.

Нома бирла бу ғазални арза қилдим ёрға,
Кулдию айди: Амирим килки анбар бори хўб.

Эй хароби чашми махмуринг кўнгул, паймона тут,
Бир қадаҳ лаълинг закотидин бериб мастона тут.

Ҳусн давридур ғанимат айлагил тарки жафо,
Расми ойини вафоу ишван жонона тут.

Телбариб атфол тоши бирла мажруҳ ўлмайин,
Ҳалқаи зулфунгни занжири дили девона тут.

Ўртади кўнглум шарори ноладин афлокни,
Оразинг ҳажрида жон мулкани оташхона тут.

Гарчи моҳу меҳр эрур, эй шўҳ, саргардон сенго,
Жон қушин ҳам оразинг шамъига бир парвона тут.

Ҳар ситам қилсанг мени жонимға қил, эй муғбача,
Ғайрдин бу шевани жонинг учун бегона тут.

Орттурур ҳар лаҳза носих панд ила ғафлат менга,
Эл аро андоғки уйқу боиси афсона тут.

Ғам иложин май этар айди Фузулий ҳам Амир,
Эй асири доми ғам бир гўшаи майхона тут.

Неча солсун кўнглум ичра ҳажр шоми тори ўт,
Эй бути ширин шамойил, лутф этиб мен сори ўт.

Баски беҳад йиғладим бир оташинхў ишқидин,
Тонг эмас сув ўрнига бўлса кўзимдин жори ўт.

Не учун барқи бало бирла улусни куйдурур,
Бўлмаса гар ўтлуғ оҳимдин жаҳонни бори ўт.

Нотавон кўнглумки лаълинг ҳасратидин хастадур,
Бу сабабдин бўлди бу беморни темори ўт.

Ул шарархў гулшан узра сайр этар, эй боғбон,
Енмағилким, сочилур рухсораи гулнори ўт.

Чўқ кўнгуллардур талаб даштида синғон шишадек,
Гар бу йўл бирла ўтарсен хасталардин нори ўт.

Истар эрсанг даҳрдин жамъияти хотир Амир,
Ушбу оламдин ҳаво бирла ҳавасдин ори ўт.

Лаълинг фироқида менга бўлмиш шароб талх,
Ҳар дам кўзум тўкор лабинг истаб гулоб талх.

Куйган юракни шўрини ашким фузун этар,
Андоқки туз суйи била бўлғой кабоб талх.

Сўрдим, на май эди кеча ағёр базмида,
Ширин лабинг ғазаб била берди жавоб талх.

Чок ўлди жон яқоси десам аччиғинг надур,
Ҳаргиз демас катон сўзини моҳтоб талх.

Ағёр бирла бода ичиб, зулм этиб менго,
Айшимни айладинг кеча, эй офтоб, талх.

Эй гул на бўлди парда кўтарсанг жамолдин,
Ошиқларингни айшини қилди ниқоб талх.

Ширин десам лабингни анга тунд бўлмоғил,
Кавсар суйини ким деди, эй пур итоб талх.

Ишқу вафо тариқида шод ўлмишам Амир,
То ёрни рақибига бўлди азоб талх.

Эй пари агёрни ёд этма чўх,
Ошиқингни гамда ношод этма чўх.

Асра зулфунгни сабодин зинҳор,
Сабру сомонимни барбод этма чўх.

Бир тагофил бас мени ўлтургали,
Ноз ила ул кўзни жаллод этма чўх.

Ишқ зиндониға тушдинг, эй кўнгул,
Дилраболар зулмидин дод этма чўх.

Итлари ғавғосидин андеша қил,
Кечалар кўйида фарёд этма чўх.

Пой банд ўлмай десанг ғам домиға,
Рағбати ул сарви озод этма чўх.

Гоҳ-гоҳи ҳолима наззора қил,
Дам-бадам жонимға бедод этма чўх.

Бевафодур, эй кўнгул маҳбублар,
Майли ул ҳури паризод этма чўх.

Гар десангким, бевафолиг кўрмайин,
Ўзни ошиқлиқга муътод этма чўх.

Гар тиларсен, эй Амир, осудалиғ,
Ишқ таъмирини бунёд этма чўх.

То хатинг нуқтасидин бўлди муҳаррар коғаз,
Арз этар сафҳан кофурда анбар коғаз.

Ёзмасам васфи жамолингни итоб айламаким,
Ани таҳрири учун лойиқ эмас ҳар коғаз.

Номаи ёр магар нофа эди, эй қосид,
Айлади руҳу димоғини муаттар коғаз.

Шарҳи ҳолим сенга бу сурат ила етмак учун,
Мурғи пайгомдек айлар ўзига пар коғаз.

Айладим нома равон ёрға ишқим ўтидин,
Куйди болу пари элтурда кабутар коғаз.

Хуснинг авсофини ёзмоққа Масиҳо тилидин,
Лавҳи гардун уза меҳр айлади мистар коғаз.

Боқма душманға ҳақорат кўз ила бўлма дамир,
Ҳар баци игнау қолқони эрур гар коғаз.

Кечаким, хатти саводини рақам қилди Амир,
Мушк сув бўлди бу савдода саросар коғаз.

Ошиқмен, ишқ ўтида бағрим кабобдур,
Бир лаҳза кўрмасам ани ҳолим харобдур.

Айрилса ёр мендин ўларман фироқида,
Жоним ғамида ташнау қоним шаробдур.

Ишқ ўти тушти жонима ҳаргиз иложи йўқ,
Ҳолимға раҳм айласангизлар савобдур.

Дардимни чорасини қилинг беқарорман,
Тонг откуча ишим кечалар печтобдур.

Бағрим эзилди, куйди таним, кетти тоқатим,
Бечора хаста жонима қайдоқ азобдур.

Беҳуда эл сўзиға кириб қовлама мени,
Бу жонсипор банда эшикингда бобдур.

Оқилға бир ишорат эрур қисса мухтасар,
Фаҳм айлагон кишиға бу сўз бир китобдур.

Печун қошиға боғламайин кўнглуми, Амир,
Бу байт ҳусн дафтаридин интиҳобдур.

Ҳар қачонки, субҳ жайбидин намоёндура саҳар,
Меҳр рухсори буноғушинга ҳайрондура саҳар.

Қоматинг субҳию рухсоринг қуёшини кўруб,
Чок айлаб жайбини бағри тўла қондура саҳар.

Жайби субҳидин баёзи гарданинг этгач тулуъ,
Тун гирибонида хижлат бирла пинҳондура саҳар.

Қоматинг сарвиға тақлид айлагач нуқсон топиб,
Оҳи дудидек сипеҳр узра паришондура саҳар.

Эй сумаиБар, нечаким чарх узра жавлон айласа,
Толёинг меърожиға етмак не имкондура саҳар.

То Амир ул сарви гулрухсорни шайдосимен,
Меҳри ховар бандан маҳкуми фармондура саҳар.

Хами зулф орази даврида магар ул қамарға бу ҳоладур,
Юрокимда шиддати фурқату, ишим — оҳу дард ила
ноладур.

Ғами ҳасратингни саҳобидин ёғилур бу хоки танимғаким,
Юзум узра кечау кундузум қатароти ашк ила жоладур.

Ярошур қадиға ўшал маҳал бути нав расмини хиронида
Дўши узра сунбули ҳар тараф хаму печ бирла кулоладур.

Бу чаман аро кўролмадим хату холу, қаддини суратин,
Юзи гулшанида икки кўзи рами ваҳшилиғда ғизоладур.

Магар ул Амири жаҳон қилур бу гадони сархуш жоми
май,
Ўзи гарми бодаи ноб ўлуб келадур, алида пиёладур.

Нега арбоби хирад аҳли жунундин ори бор?
Ким булар урён аларнинг жуббау дастори бор.

Гул юзунг олида зоҳир қилди шабнамдин арақ,
Гунча хомушу лабингни гавҳари гуфтори бор.

Бўлма маҳзун боғбон, боғингга кирмас маҳвашим,
Сарвдур қадди ани, рухсоридин гулзори бор.

Соқиё, май бирла бир соат мени шодон қил,
Нотавон кўнглумни ҳижрон дардидин озори бор.

Эй кўнгул, динингни пинҳон асра ишқ атворида,
Қошини ҳар бир хамида кўз деган айёри бор.

Кўҳқан Ширинга ошиқ бўлди, Мажнун Лайлига,
Ким муҳаббат шаҳрида ҳар кимсани бир ёри бор.

Риштаи зулфини бўйнулда кўруб таън айламанг,
Бу бираҳман бут йўлида бўйнида зуннори бор.

Ёр ишқидин парилар эътироз айлар магар,
Ҳар бирини бўйнида таъвиз ила туммори бор.

Дилраболар ичра яктолиққа машҳур ўлса, лек
Кўйида меп телба янглиғ бениҳоят зори бор.

Эй пари, бир кун бузуқ кулбам сари қилғил хиром,
Ҳеч, агар йўқтур замони сояйи девори бор.

Не сабабдин ўлмасун обод кўнглум кишвари,
Ишқ шоҳидек Амири маъдилат осори бор.

Базмида гулгун қадаҳ даврида лаъли ноби бор,
Зулфини ҳар ҳалқасида неча печу тоби бор.

Ишқ баҳрида кўнгул моҳисини сайд этгали,
Юзда мушкин сунбулини неча юз қуллоби бор.

Тиғи абруву каманди зулфу мужгон ўқидин,
Бенаво ошиқларин ўлтурголи асбоби бор.

Чангдек қомат била афгон қилурмен кечалар,
Риштаи жон бирла то бу сознинг мизроби бор.

Уйла кўрсатмиш мунажжимдек кавокиб ҳайъатин,
Ҳайидин ул рухсор уза миръоту устурлоби бор.

Лайлию Мажнун била Фарҳоду Ширин мен санго,
Ишқ девони аро ҳар кимсанинг бир боби бор.

Кезма бепарво жунун даштида, эй расво кўнгул,
Кўз ёшим дарёсидин ҳар гўшада гирдоби бор.

Кўйи тошин муттако қилдим, тикондур бистарим,
Қайда борсун ул кишиким, қоқиму синжоби бор.

Доғлиғ кўнглум кўранда раҳм этиб қилма гумон,
Булҳавасдур киссасида дирҳаму қуллоби бор.

То асири сунбули гул баргинг ўлмишмен, Амир,
Кўз била кўнглумни савдосида обу тоби бор.

Кўрсатурлар жилва бирла бизлара гулзорлар,
Нозпийролар, суманбарлар, чаман рухсорлар.

Ишқ элин қатл этгучи бераҳм дил озорлар,
Жамъ ўлуб бир базм аро суҳбат этарлар ёрлар.

Ғунча янглиғ кўнглуми юз ноз ила қон эттилар,
Шўхлар, бебоклар, раққосу хушрафторлар.

Буздилар диним уйини, қилдилар кўнглум хароб,
Анжуман пиро париваш кўзлари беморлар.

Жилва айлаб анжуман саҳнини гулшан эттилар,
Гулжабинлар, ғунча оғизлар, шакар гуфторлар.

Оҳким, ишқ аҳлини қонини билмишлар ҳалол,
Жаврнинг ойинида бу кўзлари хумморлар.

Телба бўлмай найлайин ишқу жунун водийсида,
Кўнглум олди бир сурук оҳу киби айёрлар.

Раҳм қил, ёрабки аҳволимға, чўқ мушкил эрур,
Менда бордур бир кўнгул, бор печа дилозорлар.

Ғамза бирла ноз этиб, бир кўз учи бирла боқиб,
Бисмил этмишлар бизи бу кўзлари хунхорлар.

Бу ажаб гулларни жавридин қутилмассен Амир,
Олдилар юз ноз ила кўнглумни бу дилдорлар.

Кўнгул лаъли таманноси била қон ўлди ўхшайдур,
Кўзум ойинадек ҳуснунгга ҳайрон ўлди ўхшайдур.

Кўруб ошифта ҳоли зорими аҳбоблар айтур:
Гирифтори каманди зулфи жонон ўлди, ўхшайдур.

Уқунг захмини пинҳон айладим жисм ичра жон бирла,
Кўнгул ганжинасида доғи сомон ўлди ўхшайдур.

Буноғушида гўшовизини гавҳар эмас билдим,
Шараф буржида юлдуз дурри галтон ўлди ўхшайдур.

Кўнгул афғонидин шўри қиёмат ошкор ўлди,
Асири гардиши ул чашми фаттон ўлди ўхшайдур.

Ҳарими васлима восил этармен, дер эди ул шўх,
Бу золим бизга қилғон аҳди ёлғон ўлди ўхшайдур.

Фано омода бўлди жисми зорим ишқ даштида,
Кўзум ёшин тўкиб ер узра тўфон ўлди ўхшайдур.

Кўзум ганжинасидин дурфишонлиғ роягон кетти,
Сиришки шашқаторим вақфи домон ўлди ўхшайдур.

Амир ашъорина бўлди мусаллам гавҳар афшонлиғ,
Ҳаво парвардаи ул лаъл хандон ўлди ўхшайдур.

Сабо лутф эт, менго ул ёр пайғомин равон келтур,
Висоли муждасидин нотавон жисмимга жон келтур.

Таманно айласанг гар шамъ янглиғ суҳбат оролиғ,
Тугонлар бирла бу маҳфил аро ўтлуғ забон келтур.

Ғами шамширидин гар ўлганимга қилмаса бовар,
Кўзум паймонасини тўлдуруб қошига қон келтур.

Тааммул бирла оғзинг нуқтасидин ўлмадим воқиф,
Такаллум айла менга кашфи асрори ниҳон келтур.

Ёмон ранжур эрурмен бодаи лаълинг хуморидин,
Илож айларга, эй соқий, шароби арғувон келтур.

Агар ул сарв раъно васлидин хуррамлиғ истарсен,
Сиришки олу, оҳи сарду ранги заъфарон келтур.

Кўнгул ўтига таскин истасанг, эй ишқ, бир соат,
Кўзумдин қатра-қатра сели ашки хунфишон келтур.

Амир абётин, эй мутриб эшитсун кўчаку бузрук,
Наҳованду Хуросону Ироқу Йсфиҳон келтур.

Харобот ичра кирдим ишқ нақдин ройгон келтур,
Муғанний нағма тузгил, соқиё, ратл гарон келтур.

Қуёшни тобидин бир зарра олғил интиҳоб айлаб,
Кўнгул, мен бенавоға ёр огзидин нишон келтур.

Кўнгул, гар Вомиқу Фарҳоду Мажнун базмиға борсанг,
Мени расволиғимдин ўлтуруб бир дoston келтур.

Чаман раънолари муштоқи гулзори жамолингдур,
Қадингдек сарв зебо, оразингдин гулситон келтур.

Кўзунг мардумлариға гар мени ўлтурмак истарсен,
Мижангдин ўқ муҳайё айла, қошингдин камон келтур.

Кўзиға сурма зебо, кўнглум ол, эй тожири доно,
Ҳалабдин шиша савдо айла, жинси Исфихон келтур.

Юзи даврида мушкин зулфи савдосин гар истарсен,
Бориб Чин кишваридин Рум элига корвон келтур.

Амир асрори дилдин мардуми чашм ўлмасун оғаҳ,
Кўнгул хилватғаҳиға ёдини кўздин ниҳон келтур.

Не кўзлардурки, торож этмака хунхорлардурлар,
Асир этмак учун ишқ аҳлиға маккорлардурлар.

Баҳор айёмида гул япроғила лолалар доғи,
Бу гулшан ичра ҳусни ишқдин осорлардурлар.

Сабо гисўйи анбарборини ким бошқа тарқотгач,
Назокат риштасида гўйё атторлардурлар.

Хамуш ўл, эй кўнгул, оҳ этмагил, сирримни олтурма,
Ани кўйида ётган мен киби ағёрлардурлар.

Отарлар новаки мужгон ила кўксумга пайконин,
Эмас захме жунуним дафъиға тумморлардурлар.

Чекиб жону кўнгул бедодлар ҳижрон жафосидин,
Амир олиға бориб дод этарлар зорлардурлар.

Мени ошуфта этгон ул шакар гуфторлардурлар,
Жунуним боиси бўлгон пари рухсорлардурлар.

Ики зулфунгмудур, эй сиймбар, қаддинг била тенгру,
Ки чирмашқон ниҳоли сарв уза ё морлардурлар.

Бу гулшан узра булбулдек бизи соҳиб наво этган,
Чаман сиймолар ила лолагун рухсорлардурлар.

Муҳаббат водисида мен каби Фарҳод ила Мажнун,
Бало тогида, ғам даштида қолгон зорлардурлар.

Алимда ихтиёрим кўзларин кўргон чоғи қолмас,
Ки ошиқ кўнглини олмоқға чўқ айёрлардурлар.

Паришон оҳларким, чекмишам ғам жилвагоҳида,
Жунуним шоҳидиға зулфи анбарборлардурлар.

Амирим бўлмаса ҳомий мени ўлтургудек бир кун,
Ул ики кўзки икки золими хунхорлардурлар.

Жафо тиғи била гарчи мени абгор дермишлар,
Сени шўхи ситамгори вафо безор дермишлар.

Кўнгулни банд этиб зулфи аро мендин нишон истар,
Ани аҳли назар бу шевадин айёр дермишлар.

Лабинг қилғоч такаллум мурдалар жон топса тонг
Нединким, ул Масиҳони шакар гуфтор дермишлар. эрмас,

Танимни тири борони ғамингдин юз шикоф этдинг,
Фигонимни эшитгон сози мусиқор дермишлар.

Амири ишқ эрурмен, кўзларим равшан жамолингдин,
Мени Мажнун, сени шўхи пари рухсор дермишлар.

Сарв қаддики эрур икки узори гулнор,
Турфа нахледур, анинг келди баҳори гулнор.

Чеҳрасин қилди қизил, қон тўкуб ошиқларидин,
Бода тобидин эмас чашми хумори гулнор.

Қадини сарв кўруб бандалик этти изҳор,
Юзига боқти чаман қилди нисори гулнор.

Юзини очди чаман сайрига юз ноз била,
Бўлди гулшандаги ҳар сабзани бори гулнор.

Аргувонпўш гуландом ила аҳд эттим, Амир,
Бўлмасун ранг ила кўзларни губори гулнор.

Ёр очти шона бирла сунбулидин тоблар,
Бўлди саргардон Хўтан даштида мушки ноблар.

Сиймгун рухсордин тер зоҳир ўлғоч, рашк ила,
Сийм сув бўлдию оқти ҳар тараф сиймоблар.

Бул муқаввас қош ила масжидга киргач навхатим,
Ўрнидин турдию таъзим айлади меҳроблар.

Туздилар ушшоқлар хуршиди рухсорин тилаб,
Чок-чок ўлғоч кўнгул лавҳида устурлоблар.

Дур тишинг бирла ақиқи лаъли нобинг садқаси,
Баҳраро гавҳарлару кон ичра лаъли ноблар.

Ед қил зинҳор бу саргаштани кўз ёшидин,
Ишқ водисида кўрсанг ҳар тараф гирдоблар.

Меҳр эрмас зарраи саргаштасидин беҳабар,
Ёр бепарво эмасдур ғам еманг аҳбоблар.

Айладим кўйи рақибига тавозуълар, Амир,
Ёр васлига мени еткурди бу одоблар.

Тобларким, сунбули зулфи паришонидадур,
Ҳар бири қуллобдек ишқ аҳлини жонидадур.

Зулфи шабранги аёғи узра қўймоқлиқга бош,
Соя янглиғ сарнигун сарви қади ёнидадур.

Икки мушкин қошлари бу сатр зеболиғ била,
Шоҳ байтидур ёзилғон, ҳусн девонидадур.

Ваъдалар айлаб агарчи қилмадинг бирга вафо,
Лек бу Мажнун бурунги аҳду паймонидадур.

Фитна тиғи, ғамза найранги, тағофил сурмаси,
Бу адолар барча они нози мижғонидадур.

Бўлмағай кавсар суйи бирла зулоли Хизраро,
Ул ҳаловатким, ақиқи лаъли хандонидадур.

Йўқ ажаб гар берса ўлғонга такаллум бирла жон,
Муъжизи Исо лабини обиҳайвонидадур.

Ман киму зуҳду вараъ, эй порсо, маъзур тут,
Нотавон кўнглум, Амир, ишқ фармонидадур.

Ул париким, фитнаи айём фармонидадур,
Юз қиёмат жилваси таҳрики мижғонидадур.

Не қамардин бўлди зоҳир, не қуёшдин ошқор,
Ул тажалликим, юзунг хуршиди тобонидадур.

Деманг, эй жамъият аҳли, не учун ошифтасен,
Телба кўнглум манзили зулфи паришонидадур.

Ҳиндуидурму ватан тутмиш Бадахшон мулкида,
Ёки мушкин хол ёрим лаъли хандонидадур.

Телбаликдин ҳар қаён овора юрмишмен, вале
Зулфидек ошуфта кўнглум ул пари ёнидадур.

Берди кўнглум кишварин охир жафо торожиға,
Жаврларким, ул Амири ҳусн давронидадур.

Кўйида жон бердим, андин ўтти жонон беҳабар,
Йўлида гард ўлдум, ул сарву хиромон беҳабар.

Изтироби шавқ ила чекмас хижолатдин бўлак,
Мезбон уйига ногаҳ келса меҳмон беҳабар.

Ёр воқиф эрди мен васлидин эттим кишваи,
Рост айтэйким, дедим бу сўзни ёлгон беҳабар.

Жони дил қилдим нисору бўлмадим андин халос,
Қасди иймон айлади ул номусулмон беҳабар.

Ҳар касал борди табиб олдиғау мен бормадим,
Йўқ ажаб ишқи маризи топса дармон беҳабар.

Ишқ мулкида, Амир, ўлмоқ мусалламдур менго,
Гар эмас ёдида кўнгул ғофилу жон беҳабар.

То кўзунг ошиқлара нозу итоб устиндадур,
Айни хуршиди латофатдурки, тоб устиндадур.

Сарв қаддинг шўхлуғдин бир нафас сокин дегил,
Ул алиф янглигки, дойим изтироб устиндадур.

Икки-уч холингмудур майгун лабингни устида,
Ё магар ул нуқталардурким, шароб устиндадур.

Пора-пора кўнглум авроқин паришон қилди ёр,
Баски ул бебок аёғи бу китоб устиндадур.

Оразинг лавҳида ул икки муқаввас қошларинг,
Ҳар тараф бир мад эрурким офтоб устиндадур.

Оташин рухсорлар кўнглумни юз доғ эттилар,
Мунча кофий кина бир куйган кабоб устиндадур.

Печи зулфинг тоб келтурмас юзунгни тобиға,
Ўт аро тушган йилондек печтоб устиндадур.

Лаълида май соғарин гулгун кўруб сўрдум, Амир,
Ваҳ на зебо лола барги лаъли ноб устиндадур.

Анбарин хаттеким ул лаъли хушоб устиндадур,
Кўрунур бир мавж янглиғким, шароб устиндадур.

Кетти ўздин ой юзида ақраби зулфин кўруб,
Бу жиҳатдин хаста кўнглум инқилоб устиндадур.

Қоматим нундек эгилиб қолди ҳижрон остиға,
Ул ситампарвар яна қаҳру итоб устиндадур.

Мавждек титрар ҳазин кўнглум сиришким жўшидин,
Кўзларим ул айн янглиғким, азоб устиндадур.

Сар-сари оҳим-ла тўфони сиришкимдин фалак,
Бир ҳубоб эрмишки елдин изтироб устиндадур.

Лаълинг узра хатти мушкиндурму, жоно, ё ким ул
Жаннат узра кавсар эрмишким ғуроб устиндадур.

Оҳким, ул ой юзи ёшлу кўзум ичра Амир,
Зоҳир ўлмиш бир қуёшдекким, саҳоб устиндадур.

Лабларинг такаллумда тўкти онча гавҳарлар,
Термоғиға ожиздур барча нуктапарварлар.

Тил чиқарди васфингға гулшан ичра ҳар савсан,
Ҳусн аро мусалламдур сенга барча дилбарлар.

Даҳр гулшани ичра тоқдур юзу қаддинг,
Санга марҳабо дерлар сарвқад суманбарлар.

Боғ аро қадам қўйсанг, эй риёзи раъноий,
Қоматинггадур банда ҳар тараф санавбарлар.

Кўзларингни мижғони тез эрур синон янглиғ,
Турктози майдон эт, сендадур бу ханжарлар.

Бошим узра ҳар соат солди юз туман савдо,
Олди ақлу ҳушимни кокили муанбарлар.

Мулки дил Амиримен, ишқ шаҳрини шоҳи,
Ҳар бири фалотундур дарғаҳимда чокарлар.

Эй пари, май бирла юзни арғувон қилмоқ надур,
Ошиқи бечорани бағрини қон қилмоқ надур.

Узгаларга гул юзунгни лаҳза-лаҳза кўрсатуб,
Бизни кўрган чоғда ноз айлаб ниҳон қилмоқ надур.

Меҳнати ҳижрон менга етмасмуди сен ёрдин,
Эй жафочи жавр бирла қасди жон қилмоқ надур.

Даҳр аро хуш тут некулиғ бирла аҳволинг мудом,
Яхшилар хайли аро ўзни ямон қилмоқ надур.

Ҳар замон, эй гул, сенга дарди дил изҳор айласам,
Сарв қаддингни хиром айлаб равон қилмоқ надур.

Фош этар розингни элга гул жабинлар ишқидин,
Андалиби зордек ҳар дам фиғон қилмоқ надур.

Нозанинлар ваъдасин ёлғон билурлар пухта эл,
Ваъдаи хом ила бизни бадгумон қилмоқ надур.

Кел Амири, сарв шоҳидин мурувват кўрмадинг,
Эй кўнгул, бу гулшан ичра ошён қилмоқ надур.

Май ичиб этмиш юзин сарви хиромоним анор,
Қонлу ашкимдин топар юз гўна мижгоним анор.

Орази фикри ила тўктум сиришки лаълфом,
Қон бағирдин тўла этти жайбу домоним анор.

Ғунча бирла тегрудур кўнглум начук қон ўлмайин,
Боғи даҳр ичра ғамингдин ўлди сомоним анор.

Заъфарон чеҳрамни ашки ол ила этган қизил,
Хушдур эрмиш бу гулистон ичра жононим анор.

Ийғларам лаълинг хаёлидин мудом, эй сиймбар,
Гар чиқорса тонг эмас кўздин бағир қоним анор.

Неча чектим соғари хуноб даврон илкидин,
Айлади гўё, Амири, даҳр эҳсоним анор.

Бўлди то табдин ҳарифи лаъли жононим анор,
Гул қилур хуни жигардин хори мижгоним анор.

Ҳусн боғи мевасига ёр ноз айлаб деди:
«Лабларим анжирдур, себи занахдоним анор».

Боғ гул бирла анориға агар ноз айласа,
Ёр айтур: «оразим — гул, лаъли хандоним — анор».

Лаблари шафтолусиға зормен, эй боғбон,
Тўкмасун беҳуда истиғно била қоним анор.

Шарбатим қондур агар топсанг ул ой базмиға бор,
Лаъли хандониға еткур арзим, эй жоним, анор.

Ёралиғ кўнглумни кўз ёшида қилдим парвариш,
Ким эрур бу боғ аро мақбули султоним анор.

Себи ғабғаблар фироқида биҳидек сарғориб,
Қон ютарменким эмастур боби дандоним анор.

Кўз, лабинг унноби ҳижронида йиғларким, тўкар
Қатра-қатра қон ёшимдин жайбу домоним анор.

Оразинг раммонини бу боғ аро истар, Амир,
Муддаодур анго, эй сарви хиромоним, анор.

Эй лабинг даврида саф чеккан хати анбармудур,
Ё Бадахшон узра ҳинду хайлидин лашкармудур.

Юзмудур, ё барқи оламсўз, ё меҳри мунир,
Ламъаи шамъи тажалли, ё маҳи анвармудур.

Қадмудур ё нахли гул, ё шамъи мажлис, ё алиф,
Ё санавбар, ё сиҳи, ё сарви сийминбармудур.

Нозанинлар шоҳисен, гулчеҳралар сардафтари,
Ҳусн иқлимида, эй маҳ, толеинг ёвармудур.

Лабларингму қилди зоҳир сабзаи хаттинг сафо,
Ё зулолу Хизр, ё сарчашмаи кавсармудур.

Бир боқиб юз бенаво қонин тўкарсен бегунаҳ,
Кўзму, ё жаллод эрур, киприкму ё ханжармудур.

Ишқ водисида бир овора кўрдим, эй Амир,
Телба Мажнундурму ё бу зори ғампарвармудур.

Боғ ичра сарвиноз хиромингға бандадур,
Хуршиди чархи моҳ тамомингға бандадур.

Лаълинг такаллумики фасоҳатда дур сочар,
Гул гунчаси румузи каломингға бандадур.

Олингда шохи гул эгилиб юз ниёз ила,
Эй навниҳоли ноз, саломингға бандадур.

Ишқингни соғари мени саргашта айлади,
Даври сипеҳри гардиши жомингға бандадур.

Бошингдин айланиб, сари кўйингдин ўргулуб,
Кўнглум қуши кабутари бомингға бандадур.

Васлингни муждаси менго етти фироқ аро,
Жону кўнгул хужаста пайёмингға бандадур.

Ҳарчанд Амири мамлакати иззу нозмен,
Кўнглум каманди ҳалқаи домингға бандадур.

Мени ҳайронлиғим, эй нозанин, зеболиғингдиндур,
Қизил ёшим сориг рухсор уза раънолиғингдиндур.

Муҳаббат аҳлини афғони зулмингдин эрур, ёхуд,
Бу шўр ушшоқ аро, эй шўх, нопаддолиғингдиндур.

Тўкарлар кўзларинг қон, воқиф ўлким ҳусни шоҳисен,
Кўнгуллар мулкида бу фитна бепарволиғингдиндур.

Алифдек қоматинг жонлар аро сокин эрур, лекин
Хироминг элни Мажнун этмаги яктолиғингдиндур.

Сенга ким айди, эй кўнглум, ани зулфиға банд ўлғил,
Гирифтори бало бўлмоқлиғинг шайдолиғингдиндур.

Мурувват зоҳир эттинг элга ошиқ оҳидин қўрқуб,
Мусулмонлиқға мойил ўлмоғинг тарсолиғингдиндур.

Мани девонаға гоҳи боқиб қаҳру итоб этма,
Амир олингда, эй сийминбадан мирзолиғингдиндур.

Кўрди нозанинлардин тугмаи гирибонлар,
Тўкти мардуми чашмим қатра-қатра маржонлар.

Сенда кўп латофат бор, ҳар бирини кўргонда
Кўзларим тўкиб ёшин солди шўри тўфонлар.

Кўймадинг қадам кўзга, сўрмадинг кўнгул дардин,
Кўз била кўнгул ичра қолди неча армонлар.

Ёр кўргони келмиш гам тунида кулбамга,
Апжум ила, эй гардун, равшан эт чароғонлар.

Чиқти кўк уза нолам инжитиб Масиҳони,
Лек сенга, эй золим, етмади бу афгонлар.

Ёр гайр ила бода нўш этар шабистонда,
Манда қолмади тоқат эмди, эй мусулмонлар.

Рух тойири зулфунг хамларида банд ўлмиш,
Шона чекма бепарво хаста бўлмасун жонлар.

Сарв ила санавбар деб боғбон гумон этма,
Боғ аро қилур жилва қомати хиромонлар.

Ҳуш офати эрмиш гамза бирла ул кўзлар,
Қон тўкарда моҳирдур теграсида мижгонлар.

Кавсарим шаробингдур, жаннатим эрур васлинг,
Нақд — сенсен, эй соқий, нася — ҳуру филмонлар.

Қошларинг хаёлидур кўнгул ичра, эй соҳир,
Бир кўнгул ажаб бўлмиш икки ёға қурбонлар.

**Икки кўз қарогида эрмас ул сафи мижгон,
Ёр ўтгали бўлмиш ҳар тараф хиёбонлар.**

Монеъи тағофилму ё итоб эрур боис,
Бир табассум этмаслар лаъли гавҳарафшонлар.

Рамзи ҳалқаи зулфунг шарҳ этар Амир андоғ,
Эшитиб қилур таҳсин зўфунун сухандонлар.

Саодат гавҳари эл қўйнида поси адабдиндур,
Кулоҳи фақр афсар бўлмоғи тарки талабдиндур.

Мени муғ дайрида кўрдунг вале таън этма, эй зоҳид,
Ки бу расволиғим савдойи ул тарсо ҳасабдиндур.

Жунун даштида Мажнундек югурдум телбараб ҳар ён.
Бу савдолар бошимда бир бути Лайли насабдиндур.

Дабистони муҳаббат ичра сиғмас дафтари ишқим,
Магар Фарҳоду Мажнун қиссаси бу мунтахабдиндур.

Юзунг бирла лабингға боғ аро ташбиҳ этиб бўлмас,
Эрур гулдин мусаффо роқу ширинроқ рўтабдиндур.

Менинг бирла баробар тутмангизларким, Ажамдин мен,
Хито авлодидин Фарҳод эрур, Мажнун арабдиндур.

Таажжуб қилмағил ногаҳ, Амир, абётини кўрсанг,
Бу таъби нозикун зеҳни салим имдоди рабдиндур.

Қилди либосин ул бути сийминбадан ҳарир,
Андоғки рангидин кияр эрди чаман ҳарир.

Юз жилва қилди поз ила рангим ҳижобидин,
Жисми кўринди, айлади то пираҳан ҳарир.

Ишқинг ўтин кўнгулға нечук асрайинки, бор
Мавжи шаробу шуъла киби тирдан ҳарир.

Боғ ичра қўймайинки, таниға гарон тегар,
Ҳарчанд бўлса сояи сарви чаман ҳарир.

Парвонадек бу ўтға нечук куймайин Амир,
Чун қилди шамъ шўъласидек пираҳан ҳарир.

Эгри қошинг бирла мижгонингда, жоно, тоб эрур,
Ул ики бемор кўзларга кўнгул бетоб эрур.

Бўтаи ҳасратда лаълингни қилурмен орзу,
Ул ақиқи ноб фикрида кўнгиллар об эрур.

Ишқ баҳрида кўнгул моҳисини сайд этгали,
Зулфини ҳар бир кажи юз ҳалқаи қуллоб эрур.

Кўҳқан Ширинғау Мажнун эрур Лайлиға зор,
Ишқ бозорида ҳар қайси бировга боб эрур.

Неча ким истар кўнгул ғаввоси бу гирдоб аро,
Ишқ дарёсида ҳуснунг гавҳари ноёб эрур.

Оби ҳайвон мунфаил хуршиду маҳда тоб йўқ,
Токим, эй ширинлиқо, ҳуснунгда оби тоб эрур.

Бодаи лаълинг таманносида хуш дилмен Амир,
Соғари айшу тарабдин ёр то шодоб эрур.

Кулбам сари гар келсангиз жон нақдидур подошингиз,
Кўз ашки бирла сув сешиб, мижгон ўлур фаррошингиз.

Эй дўстлар, аҳбоблар, бу анжуманда шамъдек,
Мен жон нисор эттим, вале сизни недур кенгошингиз.

Ишқу муҳаббат жавридин ҳардам мени ўлтургали,
Бошин эгиб бир-бирига кенгошди икки қошингиз.

Эй кош қилғайсиз сафар, биз сори солғайсиз назар,
Азми сафар этган чоғи бўлсун Хизр йўлдошингиз.

Шамъи жамол атрофидин чарх ургани парвонадек,
Тўртунчи торам устида хуршид эрур хаффошингиз.

Эй кўзларимни мардуми, ул гул висоли кўйида,
Атфолдек юз шўр ила ҳарён югурди ёшингиз.

Қуръонга тоҳо битсалар тортарлар ики мад анга,
Ул мусҳафи рухсор уза андоқки икки қошингиз.

Эй сарвқадлар сарвари истар, Амир, иқболингиз,
Бошимга савдо солдингиз, бўлсун саломат бошингиз.

54

То дили девона ул ойни ҳавосин қилди соз,
Пардаи ушшоқ аро қонун навосин қилди соз.

Сарвқадлар шавқидин бир оҳ чектим субҳидам
Муҳтасиб бошимға урмоқға асосин қилди соз.

Жон лаби завқин тилаб кўнглум жамоли шавқини,
Ҳар бири ёр олида ўз муддаосин қилди соз.

Ишқ бир бут, тори зулфиға асир айлаб мени,
Ҳар тарафдин жонима дарду балосин қилди соз.

Янги ой дема фалак узра агар кўрсанг ҳилол,
Чархи умринг хўшасин урмак нидосин қилди соз.

Хуш адо маҳбублар базми висолида Амир,
Ишқ оҳангига шеъри жонфизосин қилди соз.

55

Бу гулшан ичра йўқ сарви сарафроз,
Вале йўқтур сенингдек соҳиби ноз.

Кўзумға чиқди ашким ёшлиғидин.
Юзумға келди, бўлди қошифи роз.

Фусунсоз ўлди юз найранг бирла,
Пачукким, наргисингдур сеҳрпардоз.

Нечун махмурлуқдин чекмайин ун,
Қилур соғар тиҳи бўлғонда овоз.

Жаҳон совуқлиғида бор исиглиқ,
Не учунким, келур қишдин кейин ёз.

Қилур мағлубларни ишқ қолиб,
Қабутардур бу водий ичра шаҳбоз.

Муҳаббат кишвари ичра Амирам,
Менингдек бор эканму толеи соз.

Бандадур ҳуснунга, эй ёр, қароу қирмиз,
Ким эрур ул хату рухсор қароу қирмиз.

Хатти шабранг ила майгун лаби андешасидин,
Қилди шому шафақ изҳор қароу қирмиз.

Бўлди жон риштаси қон, зулфиға пайванд эттим,
Айладим риштаи зиннор қароу қирмиз.

Бириси лаълинг ила хатингга монанд эрмас,
Қўрмишам даҳрда бисёр қароу қирмиз.

Гул юзунг бандаси, сунбул сари зулфунгга асир,
Боғи ҳуснунгда эрур зор қароу қирмиз.

Лабларинг ғунчаси сабзаи хатинг янглиғ,
На чаман наҳли эрур ёр, қароу қирмиз.

Хатту холу гули рухсору лабинг ҳасратидин,
Бўлди туфроқ ила ҳамвор қароу қирмиз.

Сунбулу лоласидин зулф ила рухсори учун
Келтурур табъия гулзор қароу қирмиз.

Лаби лаъли хати, сабзинг сифатин айди Амир,
Айлади жонини эсор қароу қирмиз.

Ҳушу хирадни бергучи барбод сизмусиз,
Қош ёйи бирла қилғучи бедор сизмусиз.

Қаттиғ кўнгулли сиз киби қотилни кўрмадим,
Ошиқлар ўлмокиға ўлан шод сизмусиз.

Бисмил этар бу ханжари мижғони нозингиз,
Ошиқни сайд этмакка сайёд сизмусиз.

Ширин лабингиз ила сиз, эй шаҳсувори ҳусн,
Бу Бесутунда қотили Фарҳод сизмусиз.

Элни тамом ҳайрон этти жамолингиз,
Ноз офарину ҳусни худодод сизмусиз.

Сизму жамол кишварида ҳукм эдан Амир,
Ё, қон тўкарға золими хунхор, сизмусиз.

Нақди жону дил веруб, васлини истармен, валек
Ишк безорида ул кофир харидорим демас.

Гарчи Мажнун олам ичра ишқда афсонадур,
Кўрса гулдек оразинг Лайлини дилдорим демас.

Ҳар нечаким жавр этар зоҳир Амири ҳусни,
Ишқ аро соҳиб вафо кўнглум жафокорим демас.

58

Оҳким, ул бемурувват ошиқи зорим демас,
Раҳм этиб, тарки жафо айлаб, дилафгорим демас.

Кўзларим ойна янглиғ интизоридур, валек
Раҳм этиб бир йўл мени муштоқи дийдорим демас.

Ёрдин уммид этармен ёрлиғ, аммо на суд,
Нозу истиғнодин ул бадхў мени ёрим демас.

Дарди ҳижрону жафойи ишқ ила ўлдум, вале
Лаъли жонпарвар била бир йўли беморим демас.

Ишқдин расвойи олам бўлдуму, аммо ҳануз,
Ошиқи девонаи расвойи безорим демас.

Кўрса гар ризвон нигоримни юзи гулфомини,
Ноз этиб, фирдавс боғини гулзорим демас.

Ҳалқаи зулфунгни кўрган чоғда, эй бут, дайр аро,
Қайси тарсодурки ўз динида зиннорим демас.

Аҳли дунё роҳатин ошиқ таманно айламас,
Дард ила муътод ўлан фикри мудово айламас.

Хўрдадондур улки дунё ишларин ёд этмагай,
Баски ҳар нодон урунган ишни доно айламас.

Қадду рухсору кўзу зулфингни ёд этган киши,
Сарв ила гул, наргису сунбул тамошо айламас.

Ошиқи содиқ демаслар ишқ аро ҳар хастани,
То сари кўйи маломат узра маъво айламас.

Мен киби йўқтур ситамкашким муҳаббат шеҳнаси,
Элга ҳолин билдуруб, даҳр ичра расво айламас.

Поси улфат саъбдур, билким туташмай шамъдек,
Ҳар нечук бедард ўзни маҳфилоро айламас.

Ишқ мулкини Амири бўлки ошиқлар ишин,
Гар Скандардур агар ер узра Доро айламас.

Оҳким ёр менга ёр ўлмас,
Ғами ўлтурдию ғамхор ўлмас.

Не бало нозу тағофилдур анго,
Куйдум ишқида хабардор ўлмас.

Бўлҳавас ишқ рамузин на билур,
Бехирад маҳрами асрор ўлмас.

Зулфи бирла на талошур сунбил,
Ҳар хашак нофаи тотор ўлмас.

Оразин кўр хатидин ўлма малул,
Қайси гулдурки анга хор ўлмас.

Ишқ вайронасидур турфа мақом,
Анда ҳаргиз дару девор ўлмас.

Қулмангизлар мени расволиғима,
Телбада нанг била ор ўлмас.

Нигорондур кўзум ойна мисол,
Нега шойистан дийдор ўлмас.

Ошиқ ўлдум нега сендин ёшурай,
Бегуноҳ мўжиби инкор ўлмас.

Бу жамолу бу латофат бирла,
Кимдур ул сенга гирифтор ўлмас.

Қайси кундурки юзунг ҳасратидин,
Кўзларим ашк ила саршор ўлмас.

Хатидин шиква на ҳожат, эй кўз,
Қайси ойинада зангор ўлмас.

На билур ишқни кайфиятини,
Яхшиларға киши ҳамроз ўлмас.

Ҳар кўнгул ишқдин огоҳ эрмас,
Ҳар садафда дури шаҳвор ўлмас.

Гавҳари назм баҳосиздур Амир,
Анга ҳар сифла харидор ўлмас.

61

Бир малаксиймо париваш суҳбатин қилдим ҳавас,
Баски ул Юсуфлиқоу ҳам эрур Исо нафас.

Эй назокат гулшани, кўп қилма мендин эҳтироз,
Бог аро гул васлидин маҳрум эмасдур хору хас.

Ҳеч ким, ёраб, гулидин айрилиб хор ўлмасун,
Вой, ул булбулғаким бўлмиш гирифтори қафас.

Лаъли уннобинг уза холинг эрурму, ё магар,
Бол истаб кўнди ул шаккар лабинг узра магас.

Ул шикори гар мақом этса кўзимда кирпиким,
Лойиқ ўлғойму қушиға обнуси бу чакас.

Мен киму васл орзусини тақозоси Амир,
Лутф бирла бир назар солса менга дилдор бас.

Шамъ янглиг айладим то маҳфили имкон ҳавас,
Ўртади, кўнглумни қилди юз тикан сомон ҳавас.

Хор-хори ҳажридин гар ваҳм этарсен, қилмағил
Хўбрўлар наргиси фаттонидин мижгон ҳавас.

Ҳар киши кўнглида ўз майлича бордур орзу,
Хизрга оби бақо, менга лаби жонон ҳавас.

Оразинг шавқида оғзингни таманно айладим,
Қилмишам бу боғдин бир гунчаи хандон ҳавас.

Ишқ майдонида бошим гўю чавгондур сочи,
Этмасун ул шўх ўзга гўй ила чавгон ҳавас.

Ҳажр даштида қуюндек зору саргардон юруб,
Васлинг айлар орзу бесару сомон ҳавас.

Ошиқ улдурким, лабингни ҳасратида жон берур,
Йўқса кўпдур бўлҳаваслар кўнглида ёлгон ҳавас.

Кечгунг ўзлукдин агар базми висолин изласанг,
Қилмағил, эй хаста кўнглум, жон била жонон ҳавас.

Домани иқболи васлинг илгима тушса Амир,
Айламасмен мулки Афридун ила Хоқон ҳавас.

Ёр хилват тутубон элга ўзин ёр этмас,
Ғами ишқиға кўнгулларни гирифтор этмас.

**Пари янглиг кўрунуб, кўзга ниҳон айлаб ўзин
Яна бир кўрмак учун шифтау зор этмас.**

Гули рухсор очибон сарви хиромон янглиғ,
Гулшани нозда бир шеваи рафтор этмас.

Гоҳ-гоҳи кўрунуб ошиқи девонасиға,
Ҳажр андуҳини деб ҳоли дил изҳор этмас.

Бир чучук сўз битдим аччиғи келса ул гул,
Ўқуб оҳиста ани рамзини изҳор этмас.

Шўхи нодондур агар бўлмаса они меҳри,
Бу ғазални олибон илгина такрор этмас.

Бок эмас ёр менга жавру жафо қилса Амир
Қим онинг кўнглига фарёду фигон кор этмас.

Кўнгул ғам шоми оҳим дудини афлока дўндурмиш,
Кўзум ёшини айлаб қатра-қатра хока дўндурмиш.

Бўлиб бир-бирға печон, қўл солуб бир-бирни бўйниға,
Магар деҳқон муҳаббат нишонасини тока дўндурмиш.

Кел, эй шўхи ситамгар, раҳм қилким ҳажр бедоди
Бағир қонин ёшимдек дийдаи намнока дўндурмиш.

Ҳавойи қоматинг ёдила йиғлар чоғда ашкимни,
Уружи ҳасратим анжум киби афлока дўндурмиш.

Ҳамиша ғунча айлар эрди гул бўлмоқ таманносин,
Кўнгул жамъиятини сийнаи сад чока дўндурмиш.

Амир, ул ой фироқида тутошти хирмани сабрим,
Насими жазба тоби барқни хошока дўндурмиш.

Дема не юздин кўрунди дийдаи жонингда қош,
Хат чиқординг зоҳир ўлди лаъли хандонингда қош.

Эй кўнгул, қайси камон абру ғамидин зорсен,
Ким эрур пайваста ё ўрниға қирбонингда қош.

Нимнигоҳинг кўз учидин, турди мижгон саф тузуб,
Хам бўлуб таъзим этиб, ер ўпти фармонингда қош.

Кўкда анжум ичра кўп зебо эрур шакли ҳилол,
Кўргузур холинг ривожин чашми фаттонингда қош.

Қошларингни вўсмадин рангин кўруб, айди Амир,
Обру топти яшил тўн кийди эҳсонингда қош.

Жоно, менга ишқингда на тадбиру на кенгош,
Ким таъна қилурлар мени кўйингдаги авбош.

Оҳим ўтидин бўлмади бир зарра мулойим,
Кўнглунг на бало қаттиғ эрур, эй юраги тош.

Ишқинг юкини тортиб асар қолмади мандин,
Тоғ остида қолгон киби бир донаи хаш-хош.

Гаҳ ғамза қиличию гаҳи ноз ўқи бирла,
Бедод қилур жонима ул кўз била бу қош.

Овора бўлур булҳавас ишқингдин уруб дам,
Кун шамъига парвоналиғ этгон киби хуффош.

Қулди кеча, ул шўх, кўзум ёшини кўргач,
Тангри карам этсун ани бир ёшига юз ёш.

Ашъори диловез, Амир, айладим иншо,
Ул сарвқади сиймтан олиб ўқуса кош.

Ҳаёлида магар меҳри жамъинг жилвасоз эрмиш,
Таҳайюр бирла доим дийдаи ойнабоз эрмиш.

**Сенга, эй богбон, сарву санавбар бирла шамшодинг,
Менга мадди назар ул сарвинозу дилнавоз эрмиш.**

Милоҳат ҳам сабоҳат келди ҳақдин сенга, эй соқий,
Маҳи ховарни гарчи ҳусни кўптур, меҳри оз эрмиш.

Лабн лаълинигни саҳбосин тилаб қонлар ютар кўнглум,
Магарким бода ичмак ишқ шаръида жавоз эрмиш.

Тугошлар бирла чархи кийнапарвар поймол айлар,
Бу маҳфил ичра улким шамъ янглиғ сарфароз эрмиш.

Латофат айнидин то жилва айлар ўлди ул маҳваш,
Ҳужуми ашқдин кўз мардуми ойинасоз эрмиш.

Мусалсал кокулунг савдосию қаддинг ҳавоси-ла,
Бу оқшом қиссаи дарду ғамим дуру дароз эрмиш.

Менга фатво берур бу сурат ила муфтии ишқинг,
Қоши меҳробига майл айла ким вақти намоз эрмиш.

Гудоз олада ашким ёзди хатлар ишқ сўзидин,
Кўнгул авроқи гўё дафтари сўзу гудоз эрмиш.

Висоли базмида ҳар нечаким арзи ниёз эттим,
Тағофил бирла они шеваси ноз узра ноз эрмиш.

Амир ул маҳлиқо фармонида гар бўлса айб этма,
Насақ ҳар ошиқу маъшуқа Маҳмуду Аёз эрмиш.

68

То зоҳир эттим ул кўзи шаҳлога ихтисос,
Кўнгул топиб жунун била савдоға ихтисос.

Ушшоқлар наими висол ичра хос ўлуб,
Атфол тоши топти бу расвоға ихтисос.

Гулшан гулини нозу гурур ўлди шеваси,
Ким топти нола булбули шайдоға ихтисос.

Аҳли фано кўзиғадур итдин залилроқ,
Ҳар кимки топти жифои дунёға ихтисос.

Зуннори зулфи шавқида дайр ичра топмишам,
Бу шева бирла ул бути тарсоға ихтисос.

Ҳар ерда ом бўлди жамолинг назораси,
Ҳайронлиғ этти аҳли тамошоға ихтисос.

Обод қил кўнгул ҳарамини сен ишқ ила,
Бу мулк эрур Скандару Дороға ихтиёс.

Жон тоза руҳ бўлди лабингни мазоқидин,
Махмур топти соғару саҳбоға ихтисос.

Лаълинг била хатингни хаёли кўнгулдадур,
Топтим Амир Хизри Масиҳоға ихтисос.

Сенга то бодадин тобондур ораз,
Менга ҳажрингда ғарқи қондур ораз.

Назокат махзани жон гулшанисен,
Лабинг ёқут эрур, раммондур ораз.

Дедим: кўрмоқ тилардим оразингни,
Деди: кўрмоқча не имкондур ораз.

Дедим: кўрсат юзунгни, деди: йўх-йўх,
Ҳижоби ноз аро пинҳондур ораз.

Амир ул юз ғамидин воладурмен,
Магарким офати даврондур ораз.

Менки савдодин жунун аҳлиға топтим ихтилот,
Бўлмайин расвойи олам айлангизлар эҳтиёт.

Топқоли андак табассум бирла нисбат лаълингга,
Гунча пийроҳанга сигмас зоҳир айлаб инбисот.

Оразинг гулзорига ҳайрон кўзум тушгон замон
Гул юзида қатраи шабнам киби айлар нишот.

Сарвдек қаддинг латофат боғини девонида,
Икки мисрадур вале бир-бирга йўқтур иртибот.

Юз уза зулфунг хаёлиға кўнгул тушти Амир,
Қим ани ҳар торидур гўё тамуғ узра сирот.

Ер қаддидин гапур, товус рафтори ғалат,
Бошлағил сўз оразидин, боғ гулнори ғалат.

Чун бараҳман ёр зулфин бўйнига банд этмади,
Бўлди ойини муҳаббат ичра зуннори ғалат.

Нақхати зулфи мутарросини бўй этгон деди,
Оҳуйи Чин нофасида мушки тотори ғалат.

Хомаи мижгон ила бедоди таҳрир айлади,
Қилмади бир нуктани чашми жафокори ғалат.

Жавр бобида демас ёлгон сўз ул ширин лиқо,
Ҳарнаким дермиш вафо ойинада бори ғалат.

Расмдур аҳли жунун бўйнига туммор осмоғи,
Доғи дил гар бўлмаса бўйнида туммори ғалат.

Кеча тонг откунча фарёду фиғонимдур менинг,
Кўйида итларни қилгон нолау зори ғалат.

Сарву гулдин боғбон гар гуфтигў айлар Амир,
Чиқти ёлгон сарви мавзуню гулзори ғалат.

Мени зор айлади бир масти ғазалхон ҳофиз,
Ғамидин бўлди ишим нолау афгон ҳофиз.

Савти дилкаш била жонсўз тараннум айлаб,
Базм аро қилди мени бехуду ҳайрон ҳофиз.

Мени девона қилур булбулу қумри янглиғ,
Юзи гул баргу қади сарви хиромон ҳофиз.

Соғари май киби гар йиғлар эсам айб айламанг,
Лаби хандон ила қилди мени гирён ҳофиз.

Ноз ила ўлтурубон ошиқини мотам учун,
Айлади сунбули зулфини паришон ҳофиз.

Келмади ҳусн ила сувратда сенингдек дилбар,
Йўқса кўрдум бу жаҳон базмида чандон ҳофиз.

Ҳусн пирояси ошиқға мурувватдур, Амир,
Бўлмади лек бу мазҳабда мусулмон ҳофиз.

Ошиқ ўлсанг ёрдин меҳру вафо қилма тамаъ,
Хўблардин ғайри озору жафо қилма тамаъ.

Фақр кўйида танинг туфроғи то бўлмай ғубор,
Кўзга бир из туфроғидин тўтиё қилма тамаъ.

Истадим дардим иложини ҳақим ақлидин,
Айди: дарди ишқдур мендин даво қилма тамаъ.

Хиралиғ бирла боқар жононалар рухсориға,
Сахт рў ойинадин шарму ҳаё қилма тамаъ.

Ганжи истиғно қаноат дастгоҳидур Амир,
Йўқса бу вайроналардин кимё қилма тамаъ.

Нединдур саргарон ул наргиси бемор мен янглиғ,
Магарким айламиш беморлиғ изҳор мен янглиғ.

Ғизо ўлмиш агар кўрсам кўзунгни рўза чоғида,
Не хуш улким қилур бодом ила ифтор мен янглиғ.

Сенингдек кўрмади даврон кўзи ҳусну жамол ичра,
Вале ишқ ичра чўхдур хастаи афғор мен янглиғ.

Кўнгулга ишқ доғи боиси ҳузну малол ўлмас,
Хушоким васлидин маҳрумдур ағёр мен янглиғ.

Амир улким назокат фаҳмлиғ бобида моҳирдур,
Чекар сўз риштасина гавҳари шаҳвор мен янглиғ.

Ер ким қатлим учун айлади ағёрға лутф,
Шодмен қилди бу ранг ила мени зорға лутф.

Юз туман хастаға бир лутф ила ором бериб,
Қилмади лек мени бедили афгорға лутф.

Ер лутф этти менга ҳайрат аро англамадим,
На билур қилса киши суврати деворға лутф.

Икки қошинг эгилиб, бир-бирига ноз қилур,
Уйлаким қарши туруб ёр қилур ёрға лутф.

Қалами рашҳаси хаттингни савод этти Амир,
Берди лаълинг сифати бирла бу ашъорға лутф.

Менки бир гул фурқатидин бўлмишам зору заиф,
То десам дарди дили афгорни йўқтур ҳариф.

Сабр ўлуб ноқис музоат бўлди шавқим ишқ аро,
Мултавимен ул бути Лайли мисол ўлмиш лафиф.

Юз фиғонким ул пари бирла чиқишмас суҳбатим,
Мен эрурман ошиқи Мажнуни ул шўхи зариф.

Йўқ ажаб гар ерга тушмас сарви қаддинг сояси,
Ким эрур руҳи мусаввар янглиғ ул жисми латиф.

Икки зулфинг мисраи васфини шарҳ этти Амир,
Ким баробар тушти анда қофия бирла радиф.

Жаҳон жоно, жамолингга тасаддуқ,
Дилу жон, хатти холингга тасаддуқ.

Чаманда сарву шамшоду санавбар,
Эрур мавзун ниҳолингга тасаддуқ.

Лабинг сарчашмаи оби бақодур,
Хизр хатти зулолингга тасаддуқ.

Тутарман тан аро жонни кироми,
Бўлур бир кун нисорингга тасаддуқ.

Қолиб эрди вужудимдин хаёли,
Ани қилдим хаёлингга тасаддуқ.

Лабинг ҳажрида заҳри ғам ютармен,
Ҳаловат ёди болингга тасаддуқ.

Кўнгул ойинасида жўши ҳайрат,
Жамоли бемисолингга тасаддуқ.

Эрурсан ҳусн мулкани Амири,
Жаҳон жоҳу жалолингга тасаддуқ.

Менга шони фурқат ичра ғамдин ўзга ёр йўқ
Дарлиғ маҳзун кўнгулга соҳиби асрор йўқ.

Юз очиб этгил хиром, эй сиймбар гулшан аро,
Сарв ила гул чўх сенингдек сарви гулрухсор йўқ.

Наргисинг фикри ҳалок этти, тараҳҳум айлаким,
Дардкашлар ичра мендек хастау бемор йўқ.

Нотавон кўнглум ғами ҳижрон ила бемордур,
Васлдин ўзга бу хаста дардиға темор йўқ.

Айладим жонон учун эсор жоним нақдини,
Бошдин ўтмоқ ишқ йўлида менга душвор йўқ.

Ҳар неча жавру ситамларким қилурсен бок эмас,
Ошиқи девонамен ўлсам йўлингга ор йўқ.

Тонг эмас кўнглумға ул ойдин ватан тутмоқ Амир,
Не учунким анда водий эгасига ёр йўқ.

Ҳижрон аро, эй жон, мени андуҳу ғам ўлтургудек,
Гар таҳаммул айласам дарду алам ўлтургудек.

Хатти рашкидин агар рамзу ишорат айласам,
Тиғи нози бирла ул қоши қалам ўлтургудек.

Панд эшитмай ошиқ ўлдунг, бўлма ғофил, эй кўнгул,
Бу гунаҳдин бир кун ул зебо санам ўлтургудек.

Қайди ишқидин халос ўлмак менга мумкин эмас,
Жон олур бўлса фироқи васли ҳам ўлтургудек.

Зулмпарвардур мени ёрим муҳаббат шаръида,
Мункир ўлсам ишқиға бермай қасам ўлтургудек.

Соқиё гар бир қадаҳ бирла ҳимоят бўлмасанг,
Жонима ранжи хумор айлаб ситам ўлтургудек.

Эй кўнгул, сен бир тараф азм этки ул қотил мени,
Ишқ журми бирла айлаб, муттаҳам ўлтургудек.

Бенавомен ишқ аро бисёр найлармен Амир,
Гар дам урсам дилбари соҳиб карам ўлтургудек.

Ул шакарлаб ким эрур лаъли гуҳарбори сучук,
Лабларидур ҳусн аро ширину гуфтори сучук.

Ҳар қаламким лаблари васфида таҳрир этса хат,
Тўтидурким бўлур шаҳд ичра минқори сучук.

Ҳажр айёмида аччиғ йиғласа маъзурдур,
Ишқ аро ҳар кимни бўлса мен каби ёри сучук.

Шод ўлурмен ҳар неча жонимға бедод айласа,
Баски бордур ул жафожарварни озори сучук.

Боғи васлидин ҳаловат истадим, айди кулиб:
«Бу чаманни олмаси ширин эрур, нори сучук».

Гарчи тунду саркашу золимдур ошиқларға ёр,
Кўринур қанди мукаррардек манга бори сучук.

Бок эмас бўлса Амир, ошиқлиғ ичра талхком,
Негаким бордур анинг шўхи жафокори сучук.

Гар бу эса ул кўзлари фаттонима кирпик,
Мижгон демаким ханжар эрур жонима кирпик.

Гар кўрмасам ул орази зебони замони,
Ҳар дам қадалур дийдаи гирёнима кирпик.

Ул қошлари ё жонима бедод қилурда,
Юз новак урар сийнаи урёнима кирпик.

Садпора қилиб ғамза ўқи бирла кўнгулни,
Раҳм айламади нолау афғонима кирпик.

То айлади девона кўнгулни кўзу қошинг,
Бедод уза бедод қилур жонима кирпик.

Уя мамлакати ҳусн Амирини кўрай деб,
Қолди ушалиб дийдаи ҳайронима кирпик.

Эрур ҳар кимниким жонони бебок,
На ғамдур бўлса тифли жони бебок.

Кўнгул сарвақтиға келди хаёлинг,
Эрур бебокни меҳмони бебок.

Қишиким бўлса ошиқликға мойил,
Жаҳон аҳли дегайлар они бебок.

Баси золимдур ул шўхи ситамгар,
Юзи гул, наргиси фаттони бебок.

Ғамида жон берурда боки йўқтур,
Анинг бор ошиқи ҳайрони бебок.

Қутулмас жоним ул бебоклардин,
Кўзида ханжари мижғони бебок.

Амири ишқ фарёдиға етмас,
Асири ким эрур султони бебок.

Нигоре кўрмадим сен сиймбардек,
Юзунгдур ҳай аро гулбарги тардек.

Сочинг савдосидин мушки хитойи,
Кезар ҳарён насими дарбадардек.

Ажаб ширин шамойилсенки дерлар,
Қадингни жилвасини най шакардек,

Лабинг ҳижронида гирён кўзумда,
Эрур ҳар қатраи ашким гуҳардек.

Лабингни ёд этиб қонлар ютармен,
Шакар ширин эмас бу моҳазардек.

Ҳазар қилмас балодин телба кўнглум,
Муҳаббат бешасида шерн нардек.

Ҳаво айлар кўнгул пайконларингдин,
Анга бўлди хадангинг болу пардек.

Эрур зулфунг саводи шомн дайжур,
Буноғушинг эрур файзи саҳардек.

Эрурсен мулки истиғно Амири,
Ғадои даргоҳингдур шоҳлардек.

Сочингдур шому рухсоринг қамардек,
Мунаввардур буноғушинг саҳардек.

Епушмиш бир-бирига сўзламоқда,
Дудоғинг баски шириндур шакардек.

Санаббар бирла гулни коми бордур,
Қадинг сарву юзунг гулбаргтардек.

Нетонг ул гул ғамидин ашки олим,
Кўрунса кўзима лахти жигардек.

Кўнгулга ишқ савдосидин ўзга,
Жаҳоннинг барча судидур зарардек.

Ғанимат тут замони умр бу дам,
Нечунким имтидоди йўқ шарардек.

Бошидин ўтти сувдек васл чоғи,
Амирим ҳажр ила сокин ҳажардек.

Хуснунг камола етти, эй маҳлиқо, муборак,
Ойнаи жамолинг топти сафо муборак.

Хўб ўлди оразингни ойнадин ёшурдинг,
Эй шўхи моҳи талъат, шарму ҳаё муборак.

То юзга ғоза чектинг, қонимни тўкти ғамзанг,
Ноз илгида нигоро, бўлсун ҳино муборак.

Ҳарчанд менга паймон, паймонасин ушаттинг,
Қилдинг рақибларга аҳду вафо муборак.

Бир шўхи дилрабони бўлдум асири зулфи,
Бошимга тушти савдо қилсун худо муборак.

Ул сарвқад хаёлин қилдинг, Амир, иншо,
Таъи салим бирла фикри расо муборак.

Зоҳидо, гар сенга ҳуру жаннатул маъво керак,
Бода базмида менга бир шўхи дилоро керак.

Ишқ лофин гар урарсен, тарки ҳуш эт, эй кўнгул,
Ким бу маънидин дам ургон одами доно керак.

Сайри зулф эттинг хатидин сўзла, эй кўз мардуми,
Чини Мочиндин келурсен менга бу савго керак.

Аҳли дунё мажлисида қилма арзи эҳтиёж,
Ҳар неча муҳтожсен оламдин истиғно керак.

Ишқ водиси бағоят муҳлик эрмиш, эй рафиқ,
Кезгали бу даштни Мажнуни бепарво керак.

Ишқ асрорин ниҳон тут, эй кўнгул, ағёрдин,
Дема бу сўзни тамасхур аҳлиға расво керак.

Ул пари ишқида ҳар ким телбалик айлар шиор,
Фикри зулфидин менингдек бошида савдо керак.

Чашми махмурингни масту талхкомимен Амир,
Бўсаи шаҳди лабингдин эмди хулқосо керак.

Эй қадинг сарви чаман сиймодек,
Ой юзунг меҳри жаҳон ородек.

Рўзгоримни сочинг савдоси,
Қийргун этти шаби ялдодек.

Кўргузур кўзлара юз ранг била,
Ўзни ул шўх гули раънодек.

Ишқ аҳлини гирифтор айлаб,
Зийнати зеб ила дунёдек.

Кўп ҳарис ўлма жаҳон лаззатиға,
Комни аччиғ этар сафродек.

Даҳрдин мумкин эрур ком олмоқ,
Лек мавжуд эмас анқодек.

Адли ёр ўлса Амир осондур,
Бўлмоқ Искандар ила Дородек.

Гар эмас бир ой ғамидин волау ҳайрон фалак,
Не учун мендек эрур оламда саргардон фалак.

Ҳажри шомиким фиғонимни эшитти раҳм этиб,
Бўлди анжум ашкини кўздин солиб гирён фалак.

Гоҳ фурқат, гоҳи ҳижрон, гоҳи шиддат кўргузуб,
Юз уқубатлар била бағримни қилди қон фалак.

Ҳар неча пинҳон ғамимдин айладим огоҳ ани,
Оҳким бир мушкилимни этмади осон фалак.

Бўлди то қатми адамдин етти торам ошкор,
Кўрмади ҳаргиз жамолингдек моҳи тобон фалак.

Бир кеча кўрди висолингнию сўнгра топмади,
Қолди бу андуҳ аро бесабру бесомон фалак.

Моҳвашлар меҳр рухсори муяссардур, Амир,
Шукрим айлар мени комим била даврон фалак.

Эй жамолинг талъати хуршиди оламтобдек,
Шавқдин айлар тапиш кўнглум мени сиймобдек.

Офият дарёсидин ҳар лаҳза айлар баргарон,
Ҳалқаи зулфи кўнгул моҳисини қуллобдек.

Масжид ичра шайхи худбин эгма қошингни кўруб,
Юз ўгурди қибла соридин сенга меҳробдек.

Гулшан ичра ҳасрати қаддингдин ўлса сарв сў,
Қумри тавқидин ўлур сув устида гирдобдек.

Ул қуёш ҳижронида бир тун эмасмен беҳарош,
Нуқта-нуқта доғлар кўнглумда устурлобдек.

Ҳар қачонким йиғларам ул лаъли майгун шавқидин
Нашъа паймодур кўзум қони шароби нобдек.

Айлар ул пайваста қош ошиқ дуосин мустажоб,
Хонақо тоқини зоҳид билма бу меҳробдек.

Ҳусн гулзорида қадди оразинг кўрган сонур
Сарв нахли устина битгон гули серобдек.

Дур тиши таърифида кўп нукталар айдим, Амир,
Ким эрур ҳар қайсиси бир гавҳари ноёбдек.

Эй жамолинг меҳри оламтобдек,
Пора-пора кўнглум устурлобдек.

Еш тўкуб гирён кўзум кўйинг аро,
Айланур бошим мени дулобдек.

Муғтанам бил, суҳбати аҳбобни,
Ким ўтар олам хаёлу хобдек.

Шеҳнаи ҳижрон этиб зулму ситам,
Бузди кўнглум кишварин арбобдек.

Дамба-дам ҳижронинг оташгоҳидур,
Изтироб айлар кўнгул сиймобдек.

Фурқат айёмида ғам бемориға,
Топмади дору шароби нобдек.

Зоҳид ар қошингни инкор айлади,
Юз ўгирди қибладин меҳробдек.

Захмлар кўксумда ҳажринг тигидин,
Ишқ девонида фаслу бобдек.

Оҳким, сабру сукун бунёдини,
Ашқ вайрон айлади селобдек.

Гар фалак арз этса хуршиддин Амир,
Бўлмағой шоҳи улул албобдек.

91

Эй ситамгар, неча ишқ аҳлиға бедод айламак,
Гарчи келмас хотирингға хастани шод айламак.

Оташин лаъли лабингдин ким топар оби ҳаёт,
Ҳуснидиндур ихтироъи сулҳи азод айламак.

Васл айёмин хаёл этмоқдурур ҳар кун ишим,
Кечалар ҳижрон ғамидин ун чекиб дод айламак.

Лутф этиб, эй шўх, вайрон кўнглум ичра маскан эт,
Расмдур элга бузуқ манзилни обод айламак.

Ул бути ширинлиқо ошуби ҳуснидин келур,
Мен киби зорин бало тоғиға Фарҳод айламак.

Доми зулфунг ичра хуштур баски кўнглум тойири,
Жаврдур бу қушға, эй сайёд, озод айламак.

Ҳасратидин хаста кўнглумни, Амир, озори бор,
Не жафолар кўргузур ул шўхни ёд айламак.

Хастамен, ул гул эрур, мен андалиби зордек,
Ун чекармен кеча тонг отқунча мусиқордек.

Боғи имкон ичра чўқ кўрди суманбарлар, валеқ,
Кўрмади даврон кўзи ул сарву гул рухсордек.

Қўйди ул гул захмларким, гунчаи пайконидин,
Қилди кўксумни жароҳатлар била гулзордек.

Сенсизин, эй гул, агар гулшан сари қилсам назар,
Кўрунур гул япроғи бир рахти оташбордек.

Оҳ чектимким, губори хотирим зойил этар,
Бўлди кўнглум кўзгусиға боиси зангордек.

Тушти савдолар бошимға ул муанбар сочидин,
Рўзгоримни қоронғу этти шоми тордек.

Гулшани даҳр ичра чўқ иззат била бўлдум, Амир,
То тутубмен ул гули раъно этокин хордек.

Соқиё келки менга суҳбати аҳбоб керак,
Хастамен ранжи хумор ичра майиноб керак.

Тушти девона кўнгул сунбули пуртобинг аро,
Нотавондур бу салосилда анга тоб керак.

Базми васлинг тилагон зорлара шам каби,
Жигари сўхтау дийдаи бехоб керак.

Боқма ойина киби ёр юзина густоҳ,
Васл хилватгаҳида ошиқа одоб керак.

Ошиқинг нола қилур, оҳ чекар, ашк тўкар,
Кимсаким, пеша қилур бир ҳунар, асбоб керак.

Айладинг бағримни қон, мастлиғ эт, айла нашот,
Кимки бу соғар эрур илгида шодоб керак.

Мен киму зуҳди вараъ, ишқу муҳаббатдур ишим,
Менга қошинг хамию зоҳида меҳроб керак.

Гарчи оламда Амирам сенга қулмен биллаҳ,
Икки зулфунг хамидин бўйнима қуллоб керак.

Кечаким оҳим хадангиға нишон эрди фалак,
Қўрқуб ул ўқ офатидин ҳар тараф қочмиш малак.

Уздилар садпора кўнглумни талошиб итларинг,
Борғоли кўйингга эмди қолмади менда юрак.

Қон ютуб ҳар лаҳза аччиғ йиғларимдин йўқ ғами,
Улки ҳар дам нўш этиб соғар набот айлар газак.

Ҳусн ичида бу латофат бирла йўқтур одами,
Ё пари, ё ҳур, ё руҳиравонсен, ё малак.

Ораз узра жилвагар бўлғон қаро холинг эмас,
Шавқдин боқтим юзунгга қолдим анда мардумак.

Айлабон таҳқиқ оғзи нуктасини рамзини,
Ваҳм ила жону кўнгулни ўртасиға тушти шак.

Қишвари кўнглумни торож эткудек ғам лашқари,
Соқиб, еткур менга бир неча соғардин кўмак.

Ҳар бири гўё кўнгул сайдиға бир қуллоб эрур,
Ерким, ҳар ён гули рухсор уза сончар гажак.

Васл учун ишқу жунун мулкини фатҳ эттим Амир,
Басдур эмди хотами лаъли лабингдин бир маҳак.

Давлатлу бегим ҳоли дилим хонима айтинг,
Зинҳор бу қул арзини султонима айтинг.

Васлига ишонтирдию ўлтурди фироқи,
Бу нуктани ул ваъдаси ялғонима айтинг.

Юз пора кўнгул ҳолиға қон йиғламоғимни,
Эй бодн сабо, ул гули хандонима айтинг.

Ҳайронлиғим аҳволини, эй булбулу қумри,
Фарёд чекиб сарви хиромонима айтинг.

Дилдорима дарду дилим изҳорини айлаб,
Жоним аламин лутф ила жононима айтинг.

Бир боқмаганин ҳоли паришонима сўзлаб,
Бир келмаганин кулбаи вайронима айтинг.

Мен бандаи бечора дуо бирла ниёзин
Оламни Амири, шаҳи давронима айтинг.

Бу жону кўнгул волалигин ёрима айтинг,
Бедил қулини арзини дилдорима айтинг.

Гоҳ-гоҳ навозиш била ҳолим сўрар эрди,
Афтодалигим ҳолини ғамхорима айтинг.

Май тоби била топти латофат гули ораз,
Сориғ юзимни чеҳраси гулнорима айтинг.

Бир қилдин ўлуб, ҳасратидин бордим адамға,
Оғзи била бели йўқ ила борима айтинг.

Бедод уза бедод қилур менга рақиби,
Бу воқеани ёри вафодорима айтинг.

Нўши лаби жон бахши шифо эрди десангиз,
Кўнгул деган афтодан беморима айтинг.

Бор эрди кўнгул мулкани давлатли Амири
Арзимни ўшал шоҳи жаҳондорима айтинг.

Арзи дилими жон ила жононима айтинг,
Хоқони фалак мартаба султонима айтинг.

Мен боли синуқ, булбули маҳруми гулистон,
Афғон чекаримни гули хандонима айтинг.

Мажнун киби ғам даштидаги бесару помен,
Лайли насабим, дилбари жононима айтинг.

Парвонадек ўртандиму куйдум ҳавасидин,
Бу ҳолими ул шамъи шабистонима айтинг.

Юлдуз киби ашким сочилур кечау кундуз,
Хуршид мақом ул маҳи тобонима айтинг.

Раъно қад ила солмади бошим уза соя
Бу қул сўзини сарви хиромонима айтинг.

Ул ҳусн Амири мени аҳволими сўрмас,
Бу зарра сўзин меҳри дурахшонима айтинг.

Гар кўзумдин ғойиб ўлса бир нафас моҳим менинг,
Куйдурур кўк хирманини шуълаи оҳим менинг.

Мен киму васлин таманно айламак ҳайҳотким,
Ҳусн иқлимини султони эрур шоҳим менинг.

Зоҳидо, дерсенки ошиқлиғда мақсудинг надур.
Бўлмағай ишқидин ўзга ҳеч дилхоҳим менинг.

Ер кўйи итлари хайлига бўлсам посбон,
Басдурур оламда ушбу давлату жоҳим менинг.

Баски ул бадмеҳрни ноз уйқусидин уйғотур,
Кўйидин мардуд этар фарёди нокомим менинг.

Васл шамъи бирла вайронимни обод этмади,
Толеи ошуфта бирла бахти гумроҳим менинг.

Мен гадойи нотавондурмен эшитмайдур Амир,
Ҳаддин ошти бу эшикда шайалиллоҳим менинг.

Шохи гулни синдуран тарфи кулоҳингдур сенинг,
Шона ҳам бир домким, зулфи сиёҳингдур сенинг.

Икки ой бир ҳола ичра кўрмамиш аҳли замон,
Ул муаттар зулфунг ичра икки моҳингдур сенинг.

Хирмани гул узра кўрдум донаи холин, деди:
«Забфарон янглиғ сариғ рухсори қоҳингдур сенинг».

Дилраболар ичра қилсанг даъвийи дилдорлиғ,
Икки мушкин зулф ёнингда гувоҳингдур сенинг.

Ҳусн иқлимини шоҳиким кўнгул фатҳи учун,
Чашму абрўю сафи мижгон сипоҳингдур сенинг.

Кечалар: «кимдур, дединг кўйимда афгон айлагон?»
Ошиқи мазлум, яъни додхоҳингдур сенинг.

Ишқ девонида бир мисраъ кўрунди, эй кўнгул,
Дард боғи сарвидур, ё мадди оҳингдур сенинг.

Ерни жонбахш лаълидин менга бир сўз дединг;
«Эй Амири комрон тангри паноҳингдур сенинг!»

Эй лабинг ҳажрида қондур бодаи нобим менинг,
Чашму рухсоринг хаёлидур хўру хобим менинг.

Қилмағаймен сажда ҳаргиз қиблага бош индуруб,
Бўлмаса ул қоши ё ўтруда меҳробим менинг.

Кеча кўксумни харош эттим садоси чиқмади,
Не наво соз этгамен бу эрса мизробим менинг.

Ишқ дарёсида сайд эттинг кўнгул моҳисини,
Ҳалқаи занжири зулфунг эрди қуллобим менинг.

Зулфи рухсоринг таманносида, эй ороми жон,
Кечау кундуз мусовийдур табу тобим менинг.

Итлари бирла неча қўйида маъво айласам,
Бўлмадилар воқифи аҳволи аҳбобим менинг.

Эй ситамгар, кўзларим ҳажрингда чандон йиғлади,
Офият мулкини вайрон этти селобим менинг.

Шўри маҳшар ошкора айлар эрдим, эй Амир,
Лек ун чиқмоқға қўймас поси одобим менинг.

Ёд этиб ул қадду рухсори чаман ижоднинг,
Орзу бирла хуш эттим хотири ношоднинг.

Нақш этолмас бу назокат бирла белинг суратин,
Хома гар бўлса кийик мижгошидин Беҳзоднинг.

Айладинг таъмир кўнглум қасрини, чекма қадам,
Гар иморат истар эрсанг бу хароб ободнинг.

Бисмил этти то хаданги ноз ила кўнглум қушин,
Богладим фитроқиға ул нозанин сайёднинг.

Дард чекмак бобида қайси биридин озмен,
Ишқаро қилдинг масал Мажнун ила Фарҳоднинг.

Манзили мақсад тариқини тай этғайсен, Амир,
Гар бу йўл ичра кўнгул қонидин этсанг зоднинг.

Висолинга кўнгул муштоқ эди, эй ёр, хуш келдинг,
Кўзум нурина равшан айладинг бисёр, хуш келдинг.

Хуморим заъфидин бетоб эдим, базм ичра, эй соқий,
Хиромон шишаи соғар тутуб саршор, хуш келдинг.

Кўнгул боғида ҳар ён доғу оҳим сарв ила гулдур,
Бу гулшан сайриға, эй сарви гулрухсор, хуш келдинг.

Бу шаклу бу шамойил бирла базми ноз ора кирдинг,
Сиҳи қадларни қилдинг сояи девор, хуш келдинг.

Хазин муштоқларға ёри фирдавс хаёлидин,
Етурдунг муждае товуси хушрафтор, хуш келдинг.

Кеча кўлбамға пинҳон келди ул маҳваш, Амир айди:
Бу лутфу марҳаматни билмасун ағёр, хуш келдинг.

Шоҳлар бошинда кўптур орзуйи хизматинг,
Чарх тинмай кездугидур жустижўйи хизматинг.

Боғлади мадди нигоҳим мўйи мижгондин камар,
Баски бор эрди кўнгулда орзуйи хизматинг.

Хизматингда то эгилди қоматим чавгон киби,
Олдим элга даҳр майдонида гўйи хизматинг.

Неча кундур қулларинг бирла мусоҳиб бўлмишам,
Кеча кундуздур тилимда гуфтигўйи хизматинг.

Олам ичра эътибор ўлмас фалотум ўлса ҳам,
Улки йўқтур, анга мендек обрўйи хизматинг.

Айламас Хоқон ила Фағфур давлат тожини,
Гар муяссар ўлса анга тора мўйи хизматинг.

Остонанг туфроғидин қадр топтим, эй Амир,
Бордур иксир саодат обрўйи хизматинг.

Қоматинг шамшод эрур сарвиравон дерлар ани,
Гарчи ғамзанг жон олур, сромижон дерлар ани.

Қил гумон эттим кўруб ёқут аро тори хаёл,
Айди гулгун фўтада мўйи миён дерлар ани.

«Кокулунг не важҳдин тушмиш аёғингга», дедим,
Айди: «гул шохига чирмашқон йилон дерлар ани».

Холи ҳинду то қирон қилди юзунгни моҳига
Хўблиғ давронида соҳибқирон дерлар ани.

Хизр хаттинг зулматида халқ оғзинг нуқтаси,
Чашман оби ҳаёти жовидон дерлар ани.

Хоҳ ўлтурсун кўзию хоҳ тиргузсин лаби,
Меҳрибон дерлар ани, номеҳрибон дерлар ани.

Хаста кўнглумда жамолинг тобидин юз офтоб,
Билмагон бедардлар бир қатра қон дерлар ани.

Оразинг ҳажрида сарғорғон юзумни кўргон эл,
Дарду ғам деворида қолғон самон дерлар ани.

Тушмағил ишқу муҳаббат доғидин, айгил Амир,
Ким вафо девонида ҳирзаламон дерлар ани.

Жон димоғини муаттар қилди мушкин кокулунг,
Дема ялғондин хатодур гар десам чин кокулунг.

Билмазам қайси саодат шомини беморидур,
Айлади субҳи буноғўшингни болин кокулинг.

Сайд қилмоққа кабутардек кўнгул моҳисини,
Бўлди ҳам қуллоб, ҳам чанголи шоҳин кокулунг.

Дину дил сармоясин ул ҳусн учун эттим нисор,
Қилди бу девона савдосига таҳсин кокулунг.

Наргисинг жодуларин афсун этардин ман қил,
Ким эрур бас мунчаким, торож этар дин кокулунг.

Халқа-ҳалқа тобидин ойна янглиғ боғламиш,
Ҳусн Амирини(нг) тамошосига ойнин кокулунг.

Жон аро юз доғ ила кўнглумни озорин кўрунг,
Сўнгра они хатти лаълу холи рухсорин кўрунг.

Ҳалқаи зулфин тилаб кўнглум қоши меҳробида,
Анкабутидурки онинг чирмогон торин кўрунг.

Эй насихат аҳли, аччиғ йиғларимга ҳажр аро,
Иҳтироз этманг ани лаъли шакарборин кўрунг.

Дайр пири туфроғимни қилди саҳбо бирла лой,
Айлади таъмир бу вайрона деворин кўрунг.

Қофири ишқ ўлди бу девона бовар бўлмаса,
Ул бараҳманзодани зулф ила зуннорин кўрунг.

Гар табассум чоғида лаълин ёшурди ул пари,
Бок эмас ондин ики рухсори гулнорин кўрунг.

Бир табассум бирла жоним олди ул оромижон,
Бир йўли лутф этмади, юз қатла озорин кўрунг.

Ишқ иқлимини тасхир этти иқболим Амир,
Хисраву Жамшиду Искандарни осорин кўрунг.

То сиришким тўкмадинг, лаълингни хандон қилмадинг,
Ғунчадек озурда кўнглумни тўла қон қилмадинг.

Сунбулунг тобидадур, эй гул, кўнгул жамъияти,
Очмадинг ул зулфким, ҳолим паришон қилмадинг.

Ҳусн элидин хўблуқ кўйини элттинг, ҳайфким,
Гўйи этиб бошим, хами зулфунгни чавгон қилмадинг.

Туфроғимни елга бердинг ваъдаи васлинг ила,
Хўб қилдинг мубталои доғи ҳижрон қилмадинг.

Ихтилотингдин туташтим ёнғил, эй ҳижрон ўти,
Не туганлар ишқдин кўксумга пинҳон қилмадинг.

Қайси ер узра хиром эттингки, бу рухсордин,
Зеб ила зийнат бериб рашки гулистон қилмадинг.

Ҳусн шоҳисен, Амир эрди сенга бир сойиле,
Кўз учидин бир нигоҳ, эй шўхи, эҳсон қилмадинг.

Кўнгулда йўқ малолат хонумоним бўлса қурбонинг,
Не армондур менга, жоноки, жоним бўлса қурбонинг.

Хуш ул соатки ул наврас ниҳолингни кўран чоғда,
Кўзум ҳайрон бўлуб руҳи равоним бўлса қурбонинг.

Нишону ном маъдум ўлмоғидин зарра армон йўқ,
Муҳаббат кўйида ному нишоним бўлса қурбонинг.

Бу жони хастани бир умр танда тарбият эттим,
Керакдур эмди, эй шоҳи жаҳоним, бўлса қурбонинг.

Умид улдур сенингдек шаҳриёри олам ороға,
Дили доноу таъби нуктадоним бўлса қурбонинг.

Кўзунг то оразингни ойи устида қирон этти,
На хуштур кўнглум, эй соҳибқироним, бўлса қурбонинг.

Ҳама олам сенинг қурбонинг, эй шоҳи жаҳон, не тонг,
Мени ҳам жони зори нотавоним бўлса қурбонинг.

Ниҳон оғзинг ила гар бу эрур пайдо латофатлар,
Ери бордурки пайдоу ниҳоним бўлса қурбонинг.

Амири мулки дилдурсен, қилурмен хоки пойингга
Агар мулки замину осмоним бўлса қурбонинг.

Ҳалокимдин сенга бир сўз ривоят қилди мижгонинг,
Кўзунг ўлтурдию аммо риоят қилди мижгонинг.

Ҳаслинг базмида кўрди кеча кўнглумни қошингда,
Кўзунг бедодини айтиб шикоят қилди мижгонинг.

Кўзунг қилгон жафолардин кўнгулда юз алам эрди,
Менга ушбу аламларни зиёдат қилди мижгонинг.

Мени ўлтургудек эрди кўзунг мардумлари бори,
Чекиб ҳарён синон саф-саф ҳимоят қилди мижгонинг.

Агар қасдинг мени ўлтурмак эрмас эрди, эй золим,
Дегил жоду кўзингдин нега сабқат қилди мижгонинг.

Икки хунхор жоду кўзларингдин жон қутулғойму,
Бу кофирларни қатлимга далолат қилди мижгонинг.

Кўзунг кофирлари, жоно, мусулмон бўлмаса нечун
Қошинг меҳробини остида тоат қилди мижгонинг.

Борур эрдим, Амир, арзи дилимни сенга айтурға,
Мурувват бирла қошингга ишорат қилди мижгонинг.

Гарчи этмиш кўзларинг бирла жафо, мижгонларинг,
Ишқ аҳли учраганда ошно мижгонларинг.

Гайрни ёнинга олдинг, қилди шиквамдин мудом,
Қон тўкарга мойил ўлди бевафо мижгонларинг.

Қонлу кўнглумдин магар касб этти гул-гул юзларинг,
Ултурур ҳасрат била, эй бевафо, мижгонларинг.

Дўндурур юз қибла соридин улус этмиш магар,
Қошларинг меҳроби ичра иқтидо мижгонларинг.

Бир боқиш бирла кўтарди мен киби афтодани,
Улди гўё нотавонларга асо мижгонларинг.

Рўзгорим шони ҳижрондек қаро қилди Амир,
То тағофил бирла чекти тўтиё мижгонларинг.

Ишқ ўтидин гар тани зорим саропо, бўлди кул,
Бок эмас ҳар кимгаким, тушди бу савдо, бўлди кул.

Оташин лаъли лабинг соғарни хандон айлагач,
Бодани жониға ўт тушдию мийно бўлди кул.

Тонг эмас гар жилвагар бўлса тутун янглиғ қуюн,
Утлуг оҳимни шарори бирла саҳро бўлди кул.

Ер юзида қатра-қатра кўз ёшимдиндур нужум,
Чарх узра барқи оҳимдин сурайё бўлди кул.

Юзда гулгун ашқу оҳимни ғамингдин кўрди боғ,
Дуд чиқти сарвдин, гул куйди, раъно бўлди кул.

Гулситонга урди ўт ул сарвнози кажкулоҳ,
Қумри эрмас сарвни бошида пайдо бўлди кул.

Кечаким, солдим назар ул оташин хў ҳусниға,
Дийдан мижмар киби кўзумда пайдо бўлди кул.

Гулхани ижод ичра ёстонур ахгар киби,
Баски ишқинг тобидин кўнглумга маъво бўлди кул.

Панд этар чоғда жунунум қилди зоҳидга асар,
Ташлади ўтга ридосини, мусалло бўлди кул.

Сафҳаи рухсор уза хаттинг ҳавосини кўруб,
Шамсия куйди ҳасаддин, шарҳи мулло бўлди кул.

Неча ўтгайсен мени кўргоч солиб қошингга чин,
Навбаҳор ўлди чаманда, гунчалар во бўлди кул.

Ишқ Амрининг сипоҳиға дучор ўлди магар,
Мулки Искандар губор ўлдию Доро бўлди кул.

112

Хор тутма пайкаримни поймолингдур ўшал,
Ҳурмат этким, зарраи меҳри жамолингдур ўшал.

Ер айди: «Қайси ҳиндудур гулистон саҳнида?»
Айдим: «Эй сиймбадан, юз узра холингдур ўшал».

Доғи айди: «Офтоб узра бўлурму янги ой?»
Мен дедим: «Рухсор уза мушкин ҳилолингдур ўшал».

Айдиким: «Қайси алифдур жонда бўлғой жилвагар?»,
Дедим: «Эй сарвиравон, раъно ниҳолингдур ўшал».

Деди: «Кўнглунг қайси оҳу чашм саргардонидур?»,
Мен дедим: «Овораи икки ғизолингдур ўшал».

«Телба кўнглунг кимга мойилдур», дедим, айди Амир:
«Волаи хуршиди ҳусн безаволингдур ўшал».

Ер истарсен ғами ағёрдин андиша қил,
Қўл узоттинг гулға, захми хордин андиша қил.

Қилди Лайли ҳасрати Мажнунни расвойи жаҳон,
Ишқ муҳлик дард эрур, мен зордин андиша қил.

Васлдин дам урма, эй ошиқ, агар Мансурсен,
Дединг: асрори аналҳақ дордин андиша қил.

Бир кўнгул озоридин бўлди жаҳон зеру забар,
Кўп дилозор ўлма, гирудордин андиша қил.

Нолаи мазлум кўп золимни дилреш айлади,
Эй ситамгар, бу дили афгордин андиша қил.

Эйки бордур жавр — ишинг, зулму ситам қилмоқ —
фанинг.
Элга кўп қаҳр айлама, қаҳқордин андиша қил.

Эй кўнгул, якбора ошиқлиғ сари майл айлама,
Ул жафожў шўхи дил озордин андиша қил.

Ул пари ишқида зору нотавон бўлдум, Амир,
Бўлмағил ошиқ мени бемордин андиша қил.

Лаб уюр такаллумға, зулфни паришон қил,
Қанд қимматин синдур, нархи анбар арзон қил.

Хусн шоҳиссен, жоно, бу хазин гадоларға,
Қўз учи била боқиб хаёр айла, эҳсон қил.

Ишқ диниға мункир бўлса зоҳиди худбин,
Эй санам, лиқо кўрсат, габрни мусулмон қил.

Эҳтисоб учун зоҳид кирса дайр аро, соқий,
Бир қадаҳ била онинг зуҳидин пушаймон қил.

Истасанг кўнгулларни ғамза ёйиға қирбон,
Қошларинг ҳилолини моҳи ийди қурбон қил.

Шўхи чашми навхатсен, ноз даштида сайр эт,
Гарди хоки пойингни сурмай ғазолон қил.

Ер лаълидин ҳарфе айладим Амир иншо,
Эй кўнгул, бу гавҳарни жон ичида пинҳон қил.

Нега мунча сиёҳдур кокул,
Магарам дуди оҳдур кокул.

Ҳалқан зулфидин кўрунди юзи,
Ҳолаи бадри моҳдур кокул.

Ҳусн иқболини ёшурмоқ учун,
Тожи зери кулоҳдур кокул.

Ҳийлаи қатл этарга холу хати,
Икки золим гувоҳдур кокул.

Кишвари ҳусннинг Амиридур,
Салтанат дастгоҳдур кокул.

Ёр лаъли лабидин топмоқ эрур жон мушкил,
Қилди жон бермоқ ишини менга жонон мушкил.

Дема осон ғами ишқ ичра тириклик ҳаваси,
Васл уммиди қаттиғ меҳнати ҳижрон мушкил.

Васл базмида май ичмак эрур осон, аммо
Ҳажр паймонасидин ютмак эрур қон мушкил.

Менга ҳижрон кечаси онча суубатдурким,
Дард душвор эрур, нолау афғон мушкил.

Тушмади дайрида то пири муғонни назари,
Бўлмади менга хумор илгида осон мушкил.

Гар десам саъб ғамим, бўлма малул, эй соқий,
Сенда бисёр карам, менда фаровон мушкил.

Ишқ изҳори агар мўжиби расволиғдур,
Лек, элдин ани тутмоқлиғи пинҳон мушкил.

Ошиқ ўлдунг кўнгул ул бутга эшитмай пандим,
Кўргасен ҳажр фироқидаки чандон мушкил.

Зулфунг ошуфта бўлуб солди гиреҳ жонимға,
Киши кўргонму эмас мунча паришон мушкил.

Тоқату сабр Амир олида осон демаким,
Дил паришон назару хизмати султон мушкин.

117

Оразиға қилди зулфин ул суманбар доли гул,
Шукрким, бўлди менга эмди муяссар доли гул.

Зулфидек дол, юзи янглиғ бир гулистон кўрмадим,
Гарчи кўрмишмен бу гулшан ичра аксар доли гул.

Бок эмас гар дилнишин бўлса муҳаббат аҳлиға,
Баски тушти лаълиға хатти муанбар доли гул.

Тонг эмас қоши қиличи бирла қатл этса мени,
Баски тушмиш ханжари нориға жавҳар доли гул.

Ишқ Амири ҳусн султониға табъият қилур,
Қилса гар рухсориға зулфини дилбар доли гул.

Эрур хоки таним йўлингда помол,
Бошимга сарву қаддинг соясин сол.

Қаду зулфу юзингни ҳасратидин,
Эрурмен волау ҳайрон, маҳу сол.

Дедим: «Зулфунг аёгингга тушубдур»,
Деди: «Шамшод остида эрур дол».

Дедим: «Лаъл остида гавҳардур оё»,
Деди: «Майгун лабим даврида табхол».

Жавоно, бу қариларга вафо қил,
Ажойиб бевафодур бу кўҳан зол.

Малоҳат гулшанисен, эй гуландом,
Сочинг сунбул, хатинг сабза, юзинг ол.

Санавбарни қадингга нисбати йўқ,
Нучукким, сарв бирла тенг эмас тол.

Дамодам жавру бедодинг ўқидин,
Мушаббак бўлди кўнгул мисли ғирбол.

Амири ҳусн эрурсен, эй парирў,
Карам қил, бу гадолардин дуо ол.

Хатинг райҳони жаннат, оразинг гул,
Сочинг ул гулнинг атрофида сунбул.

Фироқинг саъбу ҳижронинг балодур,
Қилиб бўлмас анга сабру таҳаммул.

Кеча кўйинг аро фарёд қилдим,
Ки тушти итларинг хайлига ғул-ғул.

Юзунг кўрганда нолам тонг эмасдур,
Фигон айлар гулистон ичра булбул.

Эрурмен ишқ мулкининг Амири,
Висолингдур менга тахту тажаммул.

Оразингни кўрубон тарки гул этти булбул,
Шамъи рухсоринга парвона эрур жону кўнгул.

Қади мавзунунга шамшоду санавбар икови,
Бири озодинг эрур, ул бирисидур сенга қул.

Базм аро хуш ярашур бўлса агар шоҳиду май,
Наю барбат ила сетору садойи қулқул.

Хатти сабзиға бинафша қилиб эркан даъво,
Боғбон боғ ичида солди ани бўйниға ғул.

Боғ сайри менга ҳожат эмаским кўрсам ани,
Юзи гулдур, қади шамшоду сочидур суңбул.

Садқаси бўлмоғи ошиқлара мумкин йўқтур,
Бошидин уйруладур шавқ ила зулфу кокул.

Соқиё, шишани келтурки, эрур даври Амир,
Бўлди раъно яна гул чоғида паймонада мул.

Кўзларинг золим эди, ҳолима гирён топтим,
Шод эрурменким, бу кофирни мусулмон топтим.

Маҳфилорос бўлуб кулбама келди бу кеча,
Орази ламъасидин шамъи шабистон топтим.

Соқийи сарвқаду раз қизини жилвасидин,
Базми фирдавс аро ҳур ила ғулмон топтим.

Сен пари пайкара ҳар лаҳза нисор этмак учун,
Кўзум уммони аро гавҳари ғалтон топтим.

Юзига боқдиму лаълида табассум кўрдум,
Бу чаман сайрида бир ғунчаи хандон топтим.

Кўзи жаллод, лаби лаъли Масиҳо эрди,
Бири ўлтурди ва лекин биридин жон топтим.

Лабини ёд қилиб, шавқида қон бўлди юрак,
Орзу махзанидин лаъли бадахшон топтим.

Хатти савдосида овора эдим, лаъли учун
Зулмот ичра букун чашмаи ҳайвон топтим.

Сабҳадин риштаи динимға тушуб эрди гиреҳ,
Қуфр зулфини хаёл эттиму иймон топтим.

Фитрату фаҳми дақиқ ила мен эрдим якто,
Осафи вақт эдим, эмди Сулаймон топтим.

Қисматим доғи фироқ ўлди, анинг куйи аро,
Васл уммиди била бордимۇ ҳижрон топтим.

Ер васли бу кеча менга муяссардур, Амир,
Кўзум ойинасини ҳуснунгга ҳайрон топтим.

122

Менки ул рухсори нур афзоя ошиқ бўлмишан,
Зарра янглиғ бир қуёш сиймоя ошиқ бўлмишам.

Рашки тимсолидин олмас илгига миръотни,
Найлайин мен баски беҳамтоя ошиқ бўлмишам.

Қирмади огуши васла заррадек меҳр айлабон,
Орази хуршиди маҳ сиймоя ошиқ бўлмишам.

Ери вор ар этса оҳим мунфаил Исо дамин,
Бўйлаким ул лаъли руҳ афзоя ошиқ бўлмишам.

Гар гулистон ўлса кўнглум ғунчасидин тонг эмас,
Қим ўшал ҳусни чаман пийроя ошиқ бўлмишам.

Ҳусн Амиридур муҳаббат аҳлини қатл этгучи,
Бсмурувват шўхи бепарвоя ошиқ бўлмишам.

Букун ойнани кўрдум, рухи дилдора ўхшаттим,
Ани зимнида кўргач, аксини мен ёра ўхшаттим.

Юзини гулга ташбиҳ айладим, зулфини сунбулга,
Қадини жилвасин товуси хушрафтора ўхшаттим.

Юзунг май тобидин гулгун кўруб беихтиёр ўлдум,
Қизил гул даврида мижгонларингни хора ўхшаттим.

Кўруб ул ойни зебо суратини қолмади ҳушим,
Ўзумни бу жиҳатдин сурати девора ўхшаттим.

Хати зоғи учун икки қаро зулфи тузоғ эрди,
Биноғўши сафосин боға тушган қора ўхшаттим.

Хито мушки била гулшандаги сунбулни кўргач мен,
Хато қилдимки хатти зулфи анбарбора ўхшаттим.

Юзу қаддини кўрган чоғда сарву гул дедим они,
Ики зулфи буноғўшинда кўргач мора ўхшаттим.

Гўзаллар шевасини айлади кўп имтиҳон кўнглум,
Биридин кўрмади меҳру вафосидин нишон кўнглум.

Хаёлим уйида ул ганжи ҳусн этган киби маскан,
Муаллақ турди гўёким томардин қатра қон кўнглум.

Қуондек чарх уруб, жавлон этиб топмай сўроғингни,
Жунун даштидадур оворау бехонумон кўнглум.

Бериб бир оҳ ила барбод олам бори андуҳин,
Кўтарди ер юзидин тоғларни нотавон кўнглум.

Миёнинг рамзию сирри даҳонингдин асар топмай,
Адам даштида нобуд ўлди беному нишон кўнглум.

Юзунг ойи учун ғам шомида қурби қирон эттим,
Амири лашкари савдо эрур соҳибқирон кўнглум.

Табассумда лабингни чашман ҳайвона бенгзатдим,
Масиҳ осо каломинг оятини жона бенгзатдим.

Қамарсиймо юзунгни шоми зулфунг ичра то кўрдум,
Мени бедил, буларни куфр ила иймона бенгзатдим.

Кўзум мижгон хадангинг шавқида қон ёшин оқизди,
Бу сурат бирла они захми хун афшона бенгзатдим.

Шикаста кўнглум ичра оразинг тимсолини кўргоч,
Парилар масканини кулбаи вайрона бенгзатдим.

Ики лаълинг такаллум чоғида дур тишларинг кўрди,
Ани шаффофлиғда гавҳари ғалтона бенгзатдим.

Кўнгул тахти уза тан мулкида шоҳи хаёлингни,
Амири вақт билдим, шавкати шоҳона бенгзатдим.

Қадам қўйди бузулгон тийра кулбам сори тун моҳим,
Фалак хиргоҳини қилди мунаввар шўълаи оҳим.

Менга тун хонақаҳда, зоҳидо, таҳқир ила боқдинг,
Агар майҳонага кирсанг кўрарсен шавкату жоҳим.

Етиб жон оғзима махмурмен лаълинг хуморидин,
Ажаб эрмас агар дайр ичра бўлса бода дилхоҳим.

Кириб бўстонға ҳаргиз, кўрмадим бир нахл онингдек,
Кел, эй мажнун кўнгул, бўлғил менга бу йўлда
ҳамроҳим.

Муриди пири дайру мухлиси дийдори соқиймен,
Таажжуб айлама гар зуҳд элидин бўлса икроҳим.

Амир этгум мусаххар ишқ иқлимини сар то сар,
Агар тавфиқи лутф айлаб мададкор ўлеа оллоҳим.

Шўхлиғ бирла менга рухафзо қилди калом,
Фурқати ғам била аҳволингни ўткарма мудом.

Бода ошомлиғ айлар эди гулшан аро ёр,
Мени махмур дедим ўз илигингдин бир жом.

Зар харид ўлса киши лойиқи озод бўлур,
Бедирамлиғ қулингни асрағил, эй сийм андом.

Ани фаттон кўзи юз фитна била олди кўнгул,
Юзи гулдур, сочи сунбул, бадани нуқрай хом.

Хусн Амирига дедим: кўргали ҳеч борму жавоб,
Юзидин парда олиб деди: бу кун рухсати ом.

Нечук ўлмайки, жононим киби жонимни соғиндим,
Бу гулшан ичра ул сарву хиромонимни соғиндим.

Муяссар бўлмади бу зарраға васлинг қуёшиким,
Фироқинг шоми ичра моҳи тобонимни соғиндим.

Агарчи мўр янглиғ заъфдин чуқ нотавондурмен,
Назокат кишвари ичра Сулаймонимни соғиндим.

Юзун кўргач бўлур эрди кўзум ҳусниға маҳв андоқ,
Ким ул кузгу аро бу чашми ҳайронимни соғиндим.

Паришон этти сочи шонадек кўнглум ҳавосини,
Нетайким, ғунча янглиғ жамъ сомонимни соғиндим.

Қириб бўстонға ҳаргиз, кўрмадим бир нахл онингдек,
Юзи гул, сарв қад зулфи паришонимни соғиндим.

Агарчанди Амири вақтмен бу эски дайр ичра,
Муҳаббат кишвари устида султонимни соғиндим.

Латофат гулшанининг зеб бахшидур гуландомим,
Ани ишқида булбулдек наво чекмак эрур комим.

Қулоғи бори гавҳардин гарондур, нола суд этмас,
На имкондур анга боди сабо еткурса пайғомим.

Бошидин айланиб гул сарв бош қўйғой аёғиға
Хиромон ўлса гулшан сори гар ул сарви гулфомим.

Ажаб эрмас агар мусҳаф десам ҳуснунг китобини,
Жамолинг сураи Юсуф, қаду зулфунг—алиф ломим.

Амири мулки ишқам, бор экандур гавҳари ашким,
Будур аҳбоб хайлиға карам базмида инъомим.

Қади сарвиравон, рухсор — гулноримни соғиндим,
Тагофил бодасидин масту саршоримни соғиндим.

Ғами фурқат ила озурда жон ўлсам ажаб эрмас,
Фурури ҳусн бирла ошиқи зоримни соғиндим.

Латофатлик юзи бирла мутарро зулфин истармен,
Назокат шева, гулрух, кўзи хумморимни соғиндим.

Фалак тоқидин ўткардим, фиғону нола иқболин,
Ғазалхону навопардоз дилдоримни соғиндим.

Ману овора Мажнун ҳажр водисида ёр эрдук,
Ул ўз Лайлисини ёд этди, мен ёримни соғиндим.

Ичиб заҳри фироқин аччиғ-аччиғ йиғласам кулманг,
Ким ул ширин шамойил шаҳд гуфторимни соғиндим.

Висол ичра Амир ул ёр васли хўб эрур, лекин
Дами фурқатда ҳар дам нолаи зоримни соғиндим.

Кечаким, базм ичра бир моҳи мунаввар кўрмадим,
Тийралиғдин кўз қароси ичра гавҳар кўрмадим.

Бир боқиш бирла нигорим олди кўнглум кишварин,
Ҳеч олам шаҳсуворин мунча сафдар кўрмадим.

Тердин ўзга орази гулфоми узра жоладек,
Ҳеч кавкабни қуёш узра мусаввар кўрмадим.

Бўлмасун бир лаҳза олам гирудори сенсизин,
Адл аро сендек Скандар бирла Санжар кўрмадим.

То қадам қўйдум тариқи фақра ишқ ичра Амир,
Мулки оламда ўзумдек бир қаландар кўрмадим.

Йўлуқти тун аросида менга ул моҳи шабгардим,
Дедим арзи дилимни қолмади кўнгул аро дардим.

Агар ишқингга мункир ўлсам, эй гулчеҳра, тунд ўлма,
Эрур тонуқ бу йўлда ашки олу чеҳран зардим.

Ғамида кундузи соямға дер эрдим кўнгул дардин,
Ва лекин гам туни тоқат қилолмай қочти ҳамдардим.

Эрур гам тоғида Фарҳоду Мажнун ишқ даштида,
Муҳаббат водисиға фардмен, йўқтур ҳамовардим.

Эрурсен авжи истиғно маҳи, мен гарди роҳингмен,
Қачон етгай сени домони васлингга мени гардим.

Фигоним тоғни барбод этиб, хушк этти дарёни,
Эмас Вомиқ ила Фарҳод бу водийда ҳамдардим.

Амир ул лаъли лаб хати таманносида жон бердим,
Кўзунгга тўтиё қил учраса бу дашт аро гардим.

Табибо, шарбати унуб ичарга бермагил пандим,
Лабидин талху ширинсўз эрур доруйи гулқандим.

Агар ишқингни таркин қилмасам жавр этма, эй золим,
Юзунгни мусҳафидин эрди бу савдода савгандим.

Кел, эй машшота, раҳм эт, ёр зулфиға тароғ урма,
Эрур жон риштасидин они ҳар ториға пайвандим.

Лабидин ком топтим, эй Масиҳо, урмағил дамким,
Мени бир сўз била тиргузди ул лаъли шакархандим.

Аёғингга тўкулғон кўз ёшимни поймол этма,
Муҳаббат хонадонида бу тифл эрмиш жигарбандим.

Фалотун ишқ дарсида менга шогирд эрур, лекин
Хатингни рамзидин огоҳ эмас табъи хирадмандим.

Балодур зулфи пуртоби, Амир, андин кўнгул узма
Ки ҳар бир ториға пайванд эрур пайванди пайвандим.

Пардасин очмади, ёш тўкмади, то қонлу мижам,
Варақ айланмади, то бўлмади, бармоқ учи нам.

Йўл тополмайдур онинг фикри хаёлиға кўнгул,
Балки наззорасиға кўз ҳам эмастур маҳрам.

Маҳв бўлгон киби қўл узра ҳинони ранги,
Ул пари поз этокин чекти алимдин кам-кам.

Уйлаким, жон лабинг андишасидин чекти хумор,
Суд қилмас нечаким, бода ичармен ҳардам.

Хатти холингни фироқида на роҳат менгаким,
Доғ узра доғ насиб ўлди, алам узра алам.

Ҳар кўнгул лавҳида доғингдин агар бўлса нишон,
Нетсун ойинаи Искандар ила соғари Ҷам.

Ҳажр тиғи била маҳжурларинг ўлтурма,
Раҳм этиб мунча жафо айлама, эй қоши қалам.

Менки иқлими муҳаббатнинг Амиридурмен,
Хайли ғам — лашкариму доғ — ҳашам, оҳ — алам.

Кўзумдин то ниҳондур оғзингу зулфунг саводи ҳам,
Менга танг ўлди саҳро, бошима уйрулди води ҳам.

Уюрдунг лабни сўзга, минг туман ўлгонни тиргуздинг,
Кўзунг юз ғамза бирла қатлима берди муноди ҳам.

Дединг: ханжар чекиб этгум шаҳид ушшоқ аҳлини,
Шаҳодат истаган ошиқларинг бўлди муроди ҳам.

Кўзум бирла мижанг таҳриридин ҳайратда шақ ўлди,
Қаро тиллик қалам бирла давоти бал мидоди ҳам.

Раҳи мақсуд агар масдуддур узма умид андин,
Юзига бу эшик боғланса пайдодур кушоди ҳам.

Келиб вайронама ул нозанин ўлтурмайин кетти,
Ушал ҳолатда истиқболни эттим хайрбоди ҳам.

Етушти то паёми васл ул ширин шамойилдин,
Лабимга кулгу зоҳир бўлди, кўзга ашки шоди ҳам.

Амири ҳусндин ҳар нечаким аҳду вафо кўрсанг,
Ишонма ушбу сўзга, қилма анга эътимоди ҳам.

Кўнгулким, ғам туни паришондур, нечук қилсун?
Иши то субҳидам фарёду афғондур, нечук қилсун?

Иложи йўқтурур ўлмоқдин ўзга зор кўнглумни,
Аниси дарду ғам, андуҳи хирмондур, нечук қилсун?

Юроким таън ўқи бирла мушаббак бўлмаюб нетсун,
Дамодам мубталойи доғи ҳижрондур, нечук қилсун?

Дема зоҳидлара таън уйлаким, меҳробдин чиқмас,
Сужуд аҳлига қошинг тиғи урёндур, нечук қилсун?

Асири ишқ гулшан сайри бирла таъни очилмас,
Ғамингдин хаста кўнглум ғунчадек қондур, нечук
қилсун?

Таҳаммул қилди жон, кўнглумни шўри можаросиға,
Амири ҳусн бу мулк ичра султондур, нечук қилсун?

Кўнгулким, дам-бадам сар гарми афғондур, нечук
қилсун?
Ки ул бераҳм ёри номусулмондур, нечук қилсун?

Кеча то субҳидам юз нола айлар нотавон кўнглум,
Фироқингда асири доғи ҳижрондур, нечук қилсун?

Кўнгул сайди ани фитрокиға банд ўлса тонг эрмас,
Юзи гул, қоши ёу ўқи мижгондур, нечук қилсун?

Ҳалок айларга васли бирла ҳижрони баробардур,
Ани зор айлагон бир офатижондур, нечук қилсун?

Кўзумда тифли ашким ҳар замон кўрганда таън этманг,
Қулоғида Амир ул дурри ғалтондур, нечук қилсун.

Нигоҳим заъфдин масруфи мижгондур, нечук қилсун?
Кўзум ойинадек ҳуснунга ҳайрондур, нечук қилсун?

Кўнгул жон бирла асрар фош этмай деб ғами ишқинг,
Тугуилар кўксум ичра чўқ намоёнду, нечук қилсун?

Мушавваш кўнглума йўқ чорае саргашта ўлмоқдин,
Асири халқани зулфи паришондур, нечук қилсун?

Маломат қилмангиз гар гўйдек саргаштадур бошим,
Гирифтори хами ул зулфи чавгондур, нечук қилсун?

Уқинг келган сари шавқ ила истиқбол этар жоним,
Амир ул фитналар сийнамда меҳмондур, нечук қилсун?

Эй болокашларга ҳардам нозу истиғно қилон,
Кўрса дониш аҳлини Мажнун киби расво қилон.

Итлари билдурди аҳволимни кўп қилдим дуо,
Кўйида мен телбани кўргонда кўп ғавғо қилон.

Мен асиру зордин ор этмагил, хор айлади
Гулшани ҳусн ичра, эй гул, оразинг раъно қилон.

Юз туган кўнглумга қўймиш лоладек кўксум аро,
Ўзни пинҳон айлабон, ошублар пайдо қилон.

Лофи ишқ урмак муҳаббат расмида чўқ саъб эрур,
Шаъмдек бошдин ўтар ушшоқлиғ даъво қилон.

Мен киму, ёраб, сени васфингни шарҳ этмак Амир,
Сен эурсен тил берибким, гунгни гўё қилон.

Ошиқ ўлсам сен киби дилбарни ёр айлай букун,
Ишқ аро Фарҳод ила Мажнундин ор айлай букун.

Гул юзунгга сунбули зулфинг бериб юз печтоб,
Деди:— эй Мажнун, сенга фасли баҳор айлай букун.

Бу умид илги билан домони нозин тутголи,
Шахсуворим йўлига жисмим ғубор айлай букун.

Ақл манъ айлар жунун, туғён этар юз кўргали,
Бу иковин элтиб ул ёра дучор айлай букун.

Кўйида мен телба не ҳайрону саргардон Амир,
Шўхлуғ бирла деди: — тарки ниқор айлай букун.

Оразин рангин қилиб ошиқларин зор айлагон
Ханжари мижгон била кўксумни афгор айлагон.

Сурма чеккан чоғда бахтимни қаро қилди кўзи,
Лаъли ноби ҳасрати дийдамни хунбор айлагон.

Офтоби ҳусни покинг этти дунёга тулуъ,
Хўблугда Юсуфи Қанъонни бекор айлагон.

Қоқулини торидин банд айлаб ул жоду кўзи,
Икки аждар зулфини афсун била мор айлагон.

Ул тажалли ламъасини кўргузур ойинадек,
Тур барқини юзи шамъидин изҳор айлагон.

Кўзи ўлтурди Амир, тиргузуб лаъли лаби,
Зулми зоҳир ўлмасун деб ўзни ғамхор айлагон.

Жилва қил гулшанда то шамшод зеболанмасун,
Арзи рухсор айлагил, боғ ичра раъноланмасун.

Гул сочар ул лаъли хандон нутқи гавҳарбор ила,
Гарчи бордур юз тили гул гунча гўёланмасун.

Телба кўнглум учраса тош отмангиз, эй шўхлар,
То жунун кўйида бу девона расволанмасун.

Нозу гамзанг жавру зулмидин агар дод айласам,
Солма чин қош узраким, бедод ўқи ёланмасун.

Урма дам чини сари зулфидин, эй боди сабо,
Элга савдолар тушуб бозор ғавғоланмасун.

Гоҳ раъно қад ила, эй гул, хиром эт боғ аро,
Сарв то қаддиға ноз айлаб таманноланмасун.

Кўйди тан мулки Амири ишқ истиғносидин,
Ҳеч киши мендек муҳаббат ўтиға қоланмасун.

То жилва қилдинг боғ аро, эй сарви қадду сиймтан,
Сарв ўлди хоки мақдаминг, чок этти жайбини суман.

Хусни латофат боғида қаддинг ажойиб нахл эрур,
Ким келди онинг ҳосили нори лабу себи зақан.

Кўнглум уйи зийнат топар ул сиймбар рухсоридин,
Қасби тароват айламиш гул баргидин саҳни чаман.

Хат зоҳир ўлди лаълидин, ҳусни шукуҳи ўлди кам,
Гўё Сулаймон хотамин илгига олди Аҳраман.

Парвардаи бир боғмиз, мендин нега ор айладинг,
Яъни бу гулшан саҳнида ул гулга лойиқ бу тикан.

То қатра-қатра қон ёшим нақш айлади пироҳаним,
Кўргон киши қилғой гумон кийган либосидур чакан.

Ул шўх хатту хол ила кўксумга қўймиш доғлар,
Бағри қаро қилмиш магар кўнглум қушини бу туган.

Бир оҳ ила юз тоғни барбод қилсам айб эмас,
Ширин лабинг андишасин қилди бу жоним Кўҳқан.

Кўйингда ўлсам, эй санам, ортар шукуҳим дам-бадам,
Мижгон шаҳид этгонлара кўз пардасидиндур кафан.

Бир неча кўнглум нотавон, кўксумда қилмиш ошён,
Ўқубдек чекмас қадам маскан этиб байтулҳазан.

Бошимға ҳар соат келиб, шамшири истиғно чекиб,
То жилва қилдинг боғ аро, эй сарвқаду сиймтан.

Бу қадду бу рухсор ила кирсанг агар гулшан аро,
Шамшод — қул, гул — чокаринг, сенсен — Амири
анжуман.

То мижам бўлди сариғ юз уза гавҳар афшон,
Варақи зар уза қилдим гули аҳмар афшон.

То узоринг уза хат сабзаси зоҳир бўлди,
Айладим сафҳаи кофур уза анбар афшон.

Неча сочди ғами ишқингда мижам қонлиғ ёш,
Қилди тўфони жунун замзамасин ҳар афшон.

Ашки гулгунки сариғ юзга тўкармен ҳар дам,
Ушбу шингарф ила қилдим варақи зар афшон.

Мулки маънида сўзум шуҳрати фаш ўлди Амир,
Баски шамшири забоним эди жавҳар афшон.

Менки саҳройи жунун Мажнуни саргардонимен,
Ҳурматим тутким, муҳаббат мулкининг султонимен.

Баски ваҳшилар жунун даштида ромимдур мени,
Эл гумон айлар кийиклар хайлининг чўпонимен.

Ғам туни равшан қилур оҳим ўтининг шўъласи,
Ҳажр фурқат тийра шомининг маҳи тобонимен.

Гул юзунгдин захмлиғ кўнглумда юз минг доғлар,
Ишқ боғида муҳаббат зеварининг конимен.

Ранжу ҳасрат ҳамнишинимдур, ғаму кулфат надим,
Гўйё андуҳу меҳнат кишварининг хонимен.

Қад букулдию оқарди мўйи сар, аммо ҳануз,
Қоши ёларнинг нишони новаки мижгонимен.

Йиди васлингдин менга юз доғи ҳирмондур насиб,
То қошинг ёйини янги ойининг қурбонимен.

Кўрмасун ранги малол ойнаи фитрат Амир,
Бир пари пайкар жамоли жилвасин ҳайронимен.

Итоби ноз барпо айлаган ошуби жоним сен,
Малоҳат гулшанида асраган сарву равоним сен.

Алиф, ё шамъ, ё шамшод васфи қоматинг эрмиш,
Ниҳоли жон эрур гўёки умри жовидоним сен.

Лабингдур лаъл, ё маржон, ё қути дили жондур,
Адо фаҳму суханраслар аро ширин забоним сен.

Мусалсал зулф дому дона айлаб холи лаълингдин,
Дилу жон сайд этиб раҳм этмаган номехрибоним сен.

Пари, ё ҳури жаннат бўлса сендин ўзгага боқмам,
Қасам биллоҳу, ё валлоҳ мақсуди жаҳоним сен.

Жаҳону жон сенга сарф ўлдию, аммо ғамим йўқтур,
Ки ҳижрон меҳнатида маҳрами доғи ниҳоним сен.

Ҳаётим боисидур жилваи сарви хиромонинг,
Агар лутф айла, ё бедод қил, руҳи равоним сен.

Ниёзу ноз жавлонгоҳида, эй яхшилар шоҳи,
Амирим, шаҳриёрим, хисравим соҳибқироним сен.

Шўҳи гул пийраҳану сарви хиромондурсен,
Хусн аро шўҳраи офоқу дурахшондурсен.

Роҳати руҳи равондур лаби лаълинг ҳаваси,
Лек ошуби дили фитнаи даврондурсен.

Ер ўлуб ғайр ила бизларни фаромўш эттинг,
Бевафо, аҳд шикан, ваъдаси ёлгондурсен.

Фитнаи чашми сиёҳинг меи Мажнун этти,
Хуш нигоҳ, оҳуйи ваҳшии биёбондурсен.

Булҳавас мойили гулзори жамолинг бўлса,
Ижтиноб этки паризоди гулистондурсен.

Айлама ул руҳи зебони ниҳон кўзлардин,
Бўлма кофир агар, эй шўҳ, мусулмондурсен.

Лола рухсор санамлар сенга қулдур биллаҳ,
Хусн мулкини Амири шаҳи даврондурсен.

Моҳрухсору қамар талъату зебодурсен,
Ҳусн гулзорида шоҳи гули раънодурсен.

Юзи гул, кўзлари бодом, қади сарвиравон,
Ҳусн гулзорида шоҳи гули раънодурсен.

Рост айтай сенга монанд йўқ, эй мояи ноз,
Сиймтан, лола руху ойина сиймодурсен.

Заъфарон бўлди юзум, боқмадинг, э лола узор,
Турфа бераҳму жафопешау тарсодурсен.
Алифи сарвқадинг ноз ила орастадур,
Жон аросида хиром айлаки яктодурсен.

Шарбати лаъли лабинг жон берур ағёра, валек
Мени ўлтурди кўзунг гарчи Масиҳодурсен.

Ранжу ғам тоғида мен Кўҳкану сен Ширин,
То узоринг мени Вомиқ деса Азродурсен.

Юзларинг жилваси Лайлини қилибдур Мажнун,
Юсуфи даҳр, жамол ичра Зулайходурсен.

Файзи анвори буноғўшинг эрур субҳи сафо,
Меҳри рухсор ила хуршиди мужаллодурсен.

Бу қаду қомату, бу ҳусни латофат бирла,
Офати жону дили ошиқи шайдодурсен.

Ўпти шамшод аёғингни, санавбар чекиб оҳ,
Сарв қоматлар аро барчадин аълодурсен.

Наргисинг шавқи баҳор этти хаёлимни, Амир,
Маҳи рухсор ила сарви чаман ородурсен.

Ерни агёрға аҳду вафоси бор экан,
Ошиқи бечораға жавру жафоси бор экан.

Зоҳид истар боғи фирдавсу мен ул ой кўйини,
Ҳар кишини кўнглида бир муддоси бор экан.

Фитналиғ қошин таманносида чектим юз жафо,
Билмон ул ой бошида қандоқ балоси бор экан.

Дилраболар жавр тиғи бирла қонин тўктилар,
Ишқ водисини дашти Қарбалоси бор экан.

Дуди оҳимни жунун даштида кўргон эл деди:
Ушбу водийни бир ўтлуғ аждаҳоси бор экан.

Мен бўлуб бегона ёру ошнодин ёр учун,
Лек они ҳар тараф юз ошноси бор экан.

Кўзларим гарчи юзунг шамъида равшандур, вале
Қошу кўзу хатту холингни қароси бор экан.

Бодадур, ё васл, ё тиғи ажалдур, эй ҳаким,
Улки дерсен ишқ дардини давоси бор экан.

Нуктаи жон баҳшиға кўнгул нечук бермай Амир,
Дилраболар ичра нутқи хуш адоси бор экан.

Мазоқи жона ёди ул лаби хандон эрур ширин,
Нечукким, хаста бўлғон эл таниға жон эрур ширин.

Сен ул ширин шамойилсенки, лаълинг нўшхандидин
Қачон сарчашмаи кавсар била ҳайвон эрур ширин.

Демншлар лаъли нобу шарбати унноб шириндур,
Менга андин лабинг ҳажрида ичган қон эрур ширин.

Мен истаб ёр васлин, сен тиларсен жаннат, эй зоҳид,
Сенга кавсар майи, менга лаби жонон эрур ширин.

Дема тоғ узра бутмиш лолау наргис фалак жаври
Тўкуб Фарҳод қонини анга ҳайрон эрур Ширин.

Амир, ишқу муҳаббат нашъасидин йиғларам ҳар дам,
Ки ошиқларға оби дийдаи гирён эрур ширин.

Парирўё, фидодур сенга юз жон,
Мени қилма гамингда зору ҳайрон.

Йўлунгда хок бўлдум, қўймадинг ҳеч
Қадам бошимга, эй сарви хиромон.

Неча қон йиғладим, кўйинг ҳарими
Кўзумни ёшидин бўлди гулистон.

Сочинг сунбул, хатинг райҳони жаннат,
Юзунг гул анда холинг тухми райҳон.

Неча ушшоқлар жаврингдин ўлди,
Жафодин ўлмадинг ҳаргиз пушаймон.

Кўнгул юз дод этар кофир кўзингдин,
Эшитмассен бу сўз, эй номусулмон.

Умидим субҳа торидек узулди,
Эрур ошиқга куфри зулфинг иймон.

Жавоҳир сурма истар тўтиёга,
Губори дарғаҳингдин чашми гирён.

Тараҳҳум этмадинг, эй бемурувват,
Юракни тиғи ҳажринг айлади қон.

Мижам қон ёш била хаттинг ғамидин,
Юзумни сафҳасини қилди афшон.

Хатинг даврини васфин қилдим иншо,
Мени дерлар Амири мулки даврон.

Тажалли ламъаси миръоти рухсоринг эрур аҳсан,
Такаллум айлаганда дурри гуфторинг эрур аҳсан.

Хиромон айладинг кабки даридек хўблар шоҳи,
Малак кўк тоқи узра айди рухсоринг эрур аҳсан.

Муҳаббат кишварида ҳалқаи зулфунгга осилдим,
Жунун аҳли деган Мансурдек доринг эрур, аҳсан.

Бало даштида Мажнун айди: «Ишқ ичра сенга сўз йўқ,
Вале Лайли насаб ноз офарин ёринг эрур аҳсан».

Жамолинг жилвасин кўрган замон Юсуф ҳижолатдин,
Дер эрди: «Заррамен, хуршиди рухсоринг эрур аҳсан».

Тағофил бирла қилдинг қошинг узра юз шикан айлаб,
Итоб ила уюрдунг лабни, озоринг эрур аҳсан.

Сориг рухсорим узра қонлу ёшимни кўруб айди:
Хазон янглиғ юзунгда ашки гулноринг эрур аҳсан.

Кўзунг бемор эди уйқу чоғи беморроқ бўлди,
Амирий ноз айди: хобу бедоринг эрур аҳсан.

Гар эмас қатлим сўзи ул ғамза унвонида чин,
Ваҳ на юздиндур каманди зулфи печонида чин.

Май ҳубобин заврақ эт, бу баҳрдин даҳшат учун
Кўрмадим мавжники йўқтур они домонида чин.

Қилса ул помехрибон аҳду вафо паймониини.
Эй кўнгул, алданма, оздур они ялғонида чин.

Қаҳринг ошиқлар паришон кўнглини жамъ айлади,
Ким эрур шерозаси қошингни девонида чин.

Мен ўшал Мажнунки зулфунг истаб обод этмишам,
Васл фағфури учун савдо биёбонида Чин.

Ҳарна сўзким, юзда зулфи тобдоридин дедим,
Турраи сунбул деди гулзор домонида чин.

Ҳар қачон етса, Амир, илгига зулфунг ҳалқаси,
Ул замон дерларки бордур тахти фармонида чин.

Мениким, мастлиғдин кўзларинг ўлтурди, соғ ўлсун,
Кўзум сарчашмаси ул икки оҳуға булоғ ўлсун.

Табассум зоҳир эт, ширин лабингдин инфиол айлаб,
Шакарханд айласун, гулғунча андин бедимоғ ўлсун.

Кўзум то кўрди гавҳардек тишингни лаъли ноб ичра,
Ажаб эрмас сиришкимдинки дурри шабчароғ ўлсун.

Сени гавҳар тишингни васфини дарёға арз айлай,
Садаф они эшитмоқға саропо бир қулоғ ўлсун.

Юзунг гулшанда очким, гул ёқосин чок-чок этсун,
Қаро холингни кўрсат, лола доғ устида доғ ўлсун.

Паришонҳолмен машшота илги рашкидин ҳар дам,
Они сочиға, ёраб, хаста кўнглумдин тароғ ўлсун.

Менингдек ким дамодам донаи холингни майл айлар,
Кўнгул сайдиға, ёраб ҳалқаи зулфунг тузоғ ўлсун.

Бу гулшан қушлари гулзори рухсорингни шайдоси,
Амиру ё гадогур, хоҳ булбул, хоҳи зоғ ўлсун.

Телба кўнглум ёр зулфи торидин айрилмасун,
Бир нафас, ё раб, кўзум рухсоридин айрилмасун.

Сененз, эй оромни жон, гам хайли ўлтурди мени,
Кимса мендек сен киби гамхоридин айрилмасун.

Дашт уза Мажнун мени кўргач деди ҳасрат била
Биз иковдек ҳеч ошиқ ёридин айрилмасун.

Кўзларим ойинаси равшандур андин бир нафас,
Ул париваш ёрни дийдоридин айрилмасун.

Ёр кўнглумни сучук сўз бирла хушилҳон этар,
Тўттийи дил, лаъли шаккарборидин айрилмасун.

Хаста жониким, жафоу жавр ила муътод эзур.
Ул ситамгарни дами озоридин айрилмасун.

Олди кўнглимнию хуш тутти, илоҳи то абад
Ул Амирий ҳусн гирудоридин айрилмасун.

Зулфидин мен, бараҳман зунноридин айрилмасун,
Ҳеч ким, олам аро ўз коридин айрилмасун.

Ғамлу кўнглум фурқат ичра шомдин то субҳидам,
Дер эди, ёраб, киши дилдоридин айрилмасун.

Кўзу кўнглум, холу хаттинг фурқатидин қон эрур,
Лола ўз доғидину гул хоридин айрилмасун.

Еткузунг, эй дўстлар, Мажнун саргардонғаким,
Мен киби ғам дашти ичра ёридин айрилмасун.

Кетти Мажнуну жунун даштида мен қолдим ғариб,
Ҳеч ким ҳампешау ҳамкоридин айрилмасун.

Бўлмасун даврон аро шўри қиёмат ошкор,
Жилва чоғи парда гул рухсоридин айрилмасун.

Белу оғзи ҳажрида ҳасратдин ўлдум, ҳеч ким
Мен киби даҳр ичра йўқу боридин айрилмасун.

Зулфидин айру не савдолар тушубдур кўнглума,
Бу хазин Мажнун жузун тумморидин айрилмасун.

Ҳажр ўлмоқдин батардур ошиқи бехонумон,
Жонидин айрилсун, аммо ёридин айрилмасун.

Хаста кўнглум тори мушкин зулфидин айру Амир,
Тушмасун, яъни бу гавҳар торидин айрилмасун.

Мени бехонумон васлиға бўлмоқлиғ қарин, таҳсин,
Фигону нола қилсам айламас ул маҳжабин, таҳсин.

Нигини лаълу тожи зарни айлар орзу шаҳлар,
Бошингда тож эрур хуршиди анжумдин нигин таҳсин.

Фироқинг шомида, эй нозпарвар, ғуссадин ўлгум,
Сенингдак нозаниндин хаста жонға мунча кин таҳсин.

Башарсен, ё малаксен, эй пари, ҳусну латофатда,
Сенингдак нозанин келмак зи насли моу тин таҳсин.

Юз узра турраси зебо эрур гул узра сумбулдек,
Лаби устида холи хуш шакар узра чибин таҳсин.

Амир ул нозанин савдосидин ошуфтаҳол ўлсам
Қилур девонасиға ул маҳи хиргаҳнишин таҳсин.

Чаманда сарви раъно қадди рафторингдин ўргулсун,
Фалак авжида маҳ хуршиди рухсорингдин ўргулсун.

Жаҳон боғида гул рухсор, сунбул лолалар кўпдур,
Муаттар айлагон гесуйи таррорингдин ўргулсун.

Фидо бўлсун бинафша бирла райҳон хатту холингга,
Гули бодому паргис чашми беморингдин ўргулсун.

Рақиблар хайлиға қилма жафо, ошиқлара қилғил,
Фалокат аҳлидур ул хайли озорингдин ўргулсун.

Кўзум гавҳарлари жон жавҳари бирла сенга, эй шўх,
Лабинг ёқути бирла дурри гуфторингдин ўргулсун.

Кўзумни манзарида жилва қил, агёрға боқма,
Амири ҳуснисен ойна дийдорингдин ўргулсун.

Чаман зеболари гулзори рухсорингдин айлансун,
Кўзумда жилва қил, ойна дийдорингдин айлансун.

Жинон наргислари шахло кўзунгни садқаси бўлсун,
Хўтан жайронлари бу чашми беморингдин айлансун.

Чаман пийро қадингдин сарвга юз минг хижолатдур,
Кўранда кабк ила товус рафторингдин айлансун.

Олибсен кўнглуми, жавр этма ҳар ноаҳла, эй золим,
Рақиби рўсияҳ, дилдор, озорингдин айлансун.

Дема булбулки кўптур нағмагар бу даҳр боғида,
Муғанни бўлса ҳам гулшанда минқорингдин айлансун.

Суроҳию нишоти, базми ишрат хокипойингдур,
Хумори мастии май чашми хумморингдин айлансун.

Эмас ошиқ ани бўйнида йўқтур кокулунг, айтур
Бараҳманга — санам, дайр ичра зуннорингдин айлансун.

Дедим: кўпдур жаҳонда сочи сунбул нозпарварлар,
Ва лекин, эй жафожў, зулфи таррорингдин айлансун.

Садаф инжуларин гавҳардин ортуқдур, деди ёрим,
Амир айдики: ул ҳам дурри гуфторингдин айлансун.

Бормидур ишқ ичра мендек хастаи заҳмат чекон,
Ҳар нафасда юз ситам, ҳар дамда юз меҳнат чекон.

Сен-сен, эй раъно, элимдин домани рағбат чекон
Дам-бадам агёр бирлан бодаи ишрат чекон.

Вомиқу Фарҳоду Мажнун гарчи меҳнат чекти кўп,
Ишқ водийсида йўқтур мен киби кулфат чекон.

Кимдурур ишқ ичра мендек бир пари ҳижронида,
Сурати девор янглиғ соғари ҳайрат чекон.

Ишқ тугёнида олам ичра саргардон ўлон,
Сенсизин аҳли жаҳон авзоидин ваҳшат чекон.

Ердин кўрмай мурувват айлагон тарки диёр,
Водии дарду аламга маҳмили ғурбат чекон.

Кимдурур ишқу муҳаббат куйида мендек, Амир,
Юз туман агёрдин бир ёр учун миннат чекон.

Эй лабинг хосиятидин обиҳайвон топти жон,
Хизр андин нўш этиб элдин фаровон топти жон.

Лаъли хандону қади сарвиравонингни кўруб,
Жисмима руҳиравон зоҳир бўлуб жон топти жон.

Ёсуман касб айлади раъно юзунгдин рангу бў,
Қоматингдин боғ аро сарви хиромон топти жон.

Сунбули зулфунгни зуннориға жон бўлди асир,
Шодмен андинки бу савдода иймон топти жон.

Ишқ йўлида фано ўлмак эрур айни бақо,
Кимки ўлди ханжари ноз ила қурбон топти жон.

Куфри зулфунг можаросидин, лабинг саҳбосидин,
Ҳар тараф юз кофир ўлди, минг мусулмон топти жон.

Сендин, эй жон нотавон, кўнглум вафое кўрмади,
Ҳарнаким, васлингдин эттинг ваъда ялғон топти жон.

Ишқ аро ошиқға ўлмоқдин на имкондур Амир,
Ҳар қачон ёдиға тушти лаъли жонон топти жон.

Кимдурур ҳуснунгга мендек даҳр аро ошиқ бўлон,
Кимса кўрмас мен киби бемарҳабо ошиқ бўлон.

Ерни кўйида жон бермоқдин ўзга чора йўқ,
Ким чекар ҳар лаҳза дарду бедаво ошиқ бўлон.

Ул жафонарварга ошиқ бўлмоғойсен, эй кўнгул,
Бўлгуси ҳажр ичра зору бенаво ошиқ бўлон.

Сўнмаким, озорлардин этмишам безорлиқ,
Бу жафодин айламас тарки вафо ошиқ бўлон.

Бўлма ул бегонапарвар васлидин уммидвор,
Ул пари пайқарга бўлмас ошно ошиқ бўлон.

Шиква этмас хаста кўнглум хўблар бедодидин,
Ҳар неча кўрса жафо айлар вафо ошиқ бўлон.

Расмдур журм аҳлини таъзир учун бўйниға ғул,
Ҳалқай зулфунгга бўлмиш мубтало ошиқ бўлон.

Чин солиб мушкин қошинг меҳробиға банд ўлмағил,
Гар камоли ҳусн учун қилса дуо ошиқ бўлон.

Тенг эрур ишқу муҳаббат кишварида рутбаси,
Гар Амири вақт бўлмишдур гадо ошиқ бўлон.

Даҳр аро бир мен киби расвойи олам бормукин,
Бўлмогон ҳижронида васлига маҳрам бормукин.

Гоҳ Мажнун, гоҳи Фарҳод ибтилосидин менга,
Ишқ аро, эй дўстлар, мен чекмаган ғам бормукин.

Буйла гирён кўз била ул гулға маҳрам бўлмадим,
Мен киби боғи муҳаббат ичра шабнам бормукин.

Не учун ошиқлиғимни таън этарсен кимсага,
Ишқ дардин чекмаган даҳр ичра одам бормукин.

Эй ки кўрдунг шабнаму булбул чаманда мен киби,
Ноласи пайвастау ашки дамодам бормукин.

Пора-пора қилди ғам тиғи била кўнглумни ёр,
Эй ҳақими даҳр бу захмимға марҳам бормукин.

Кимсаким, ойинарўлар илгида жоми тараб
Кўрса анга ҳасрати Искандару Жам бормукин.

Эй фалак, саргаштамен ишқ ичра дашту тоғ аро,
Қайсу Фарҳодингдин ўзга менга ҳамдам бормукин.

Қаъбан кўйинигин тавф этгон кишидин қил савол,
Ланда гирён кўзларимдин ўзга замзам бормукин.

Кўйи тавфида аносур рахшидин сўрдим Амир,
Мундин ўзга ҳеч ашҳаб бирла адҳам бормукин.

Кимдуруп зулфунг ҳавосидин паришон бўлмоғон,
Лаъли нобинг ҳасратидин кўз ёши қон бўлмоғон,

Тунсиз оқшом кўрмадим андоғки фурқатсиз висол,
Борму ошиқлар аро маҳжури ҳижрон бўлмоғон.

Ё қошинг мушкин ҳилоли жилвагар бўлгон замон,
Даҳр аро кимдур ани кўргонда қурбон бўлмоғон.

Сангдил бедодгарлар ичра сендек кўрмадим,
Ҳар замон юз қон тўкуб бирдам пушаймон бўлмоғон.

Куфри зулфунг бирла тарсо кўзларингни даврида,
Бормукин зуннор боғлаб номусулмон бўлмоғон.

Не учун маҳв ўлмаин аҳли жаҳонда йўқтурур,
Кўзгу янглиғ ул пари кўргонда ҳайрон бўлмоғон.

Орзу айлармен иқболи висолингни Амир,
Кел бери, эй менга бирдам муниси жон бўлмоғон.

Сунбули зулфунгни тарқатма, сабо қўзғолмасун,
Жамъ қил ҳар гўшада, юз бенаво қўзғолмасун.

Хат чиқординг юзда зулфунгни паришон этмаким,
Рум аро гавго тушуб Чину Хито қўзғолмасун.

Берма, эй машшота, хатту хол ила зулфинга зеб,
Кўрмасун эл фитна, ошубу бало қўзғолмасун.

Ғамза тигин бермаким, бебокдур наргисларинг,
Раҳм қил мулки жаҳон сар то ба по қўзғолмасун.

Юз қизортиб бодадин, ўт ёқма олам аҳлиға,
Куймасун бегона андин, ошно қўзғолмасун.

Лйдим: «Айлар жони дил лаълингга етмак орзу»,
Кулдию айдики: «Турсун жобажо қўзғолмасун».

Ишқ мулкин шоҳидурмен зинҳор аҳли жунун,
Чекмаин оҳим алам бемарҳабо қўзғолмасун.

Мен гадони сарви қадларға мурид ўлди дема,
Зухд аҳли қаҳр ила олиб асо қўзғолмасун.

Чекма ошиқларни ўлтурмоқ учун тиғи ситам,
То яна ғавғойи дашти Қарбало қўзғолмасун.

Сен Амиру мен қулингдур бир жаҳонгири замон
Хасми торожиға қўзғолсинму ё қўзғолмасун?!

166

Дод этармен кўрсам они итлари ғавғосидин,
Сўрмади ҳолимни ҳаргиз ул пари расвосидин.

Бог аро гар жилва кўргузса қади раъносидин,
Богбон кўнгул узар сарву чаман сиймосидин.

Ул париким, телба этти кўнглуми, қурбони мен,
Қим халос этти мени ақлу фунун васвосидин.

Юз қиёмат орзу ишқ аҳлини хок айламиш,
Оллаҳ-оллаҳ не балодур ҳусн истигносидин.

Тонг эмас гар кўзга келса, сув эмас пайконларинг,
Тегди кўксум ичра ул ўқларки қоши ёсидин.

Бегумон расво бўлуб тушгай жунун ҳомуниға,
Қимки айрилса пари янглиғ малак сиймосидин.

Бир малак сурат хами зулфиға бўлмишмен асир
Қим фалак ҳам бўлмади фориг ани савдосидин.

14—47

Ёр кўйинда агар бир лаҳза маъво айласа,
Сўнгра этмас ёди ризвон жаннатул маъвосидан.

Қўзлари ишқ аҳлини динини торож эттилар,
Ҳеч ким топмас омон ул турклар яғмосидин.

Чиқса майдон сори ногаҳ, олам ўлғой поймол,
Тавсани шўхи фалак сайри жаҳон паймосидин.

Ҳар туган ўлмиш далилим анга қуллуқ этмака,
Ори-ори қулни билмишлар улус тамғосидин.

Мамлакат забтини гар этса мушавваш тонг эмас,
Ҳар Амириким, эшитмас сўзни давлатхосидин.

167

Юзуиғ кўрмак муяссар гар эмас мушкин парандингдин,
Тилармен кўзни равшан айламак гарди самандингдин.

Писанд ўлмас сенга жон бермагим оё на мушкилдур,
Шикоят қилса бўлмас хотири мушкил писандингдин.

Қади ҳижронида ун чекма чўх, эй нотавон кўнглум,
Ки роҳат қушлари рам қилди афғони баландингдин.

Қадинг сарвиға то наззора қилдим, мустаманд ўлдум,
Фигон ўрганди қумри ушбу зори мустамандингдин.

Бағир қони била сели сиришким лолагун ўлди,
Кўруб мавжи табассум лаъли ноби нўшхандингдин.

Қамишдек нола иншо қилдинг, эй жон, ёр ҳажрида,
Найистонлар аро ўтлар тутощи банд-бандингдин.

Амир, ул зулф савдосида дуди оҳ агар будур
Фалак золи қутулмас изтироб айлаб камандингди.

Чаманда лолау гулдурму ё гулгун узорингму?
На бодому на наргис икки чашми пур хуморингму?

Деб эрдинг «сабр қилгил, васл айёми бўлур ҳосил»,
Бу ялгон ваъда бирла кўнглума бергон қарорингму?

Деди ойна: «мен ҳайратда қолдим оразин кўргоч,
Азал наққоши тасвир айлагон бемисл ёрингму?»

Дедим ул ойни кўргоч: «сенга ишқим бору сабрим йўқ»,
Кулуб айди менга юз ноз ила: «бу йўқу борингму?»

Мени саргашта кўргоч ишқ даштида, деди Мажнун:
«Қуюнму ё бу води ичра саргардон ғуборингму?»

Менга бир боқмайин, эй шўх, Мажнундин батар қилдинг.
Тағофилдурму ё бу ноз, ё ошиқдин орингму?

Кулуб кулбамга кирди, кўрди гирён кўзда ёшимни,
Нисор этмакка инжу ёки ашки шашқаторингму?

Дедим: «Жоно, қадинг сарвиға чирмошқон на сунбулдур
Ики афъимудур ё ики зулфи тобдорингму?»

Амиро, ҳусн таърифида бир рангин ғазал айдим,
Деди: «Ширин сўзингму ёки дурри шоҳворингму?»

Эй кўнгул, ҳолингни ёшурмоққа имкон қолдиму,
Фош бўлмай ишқ сирри ҳеч пинҳон қолдиму?

Фурқати шонида аҳволимни сўрма, эй рафиқ,
Ким менго лаълидин айру тушгали жон қолдиму?

Дема сунбул мен киби ҳолинг недин ошифтадур,
Зулфига нисбат топан бўлмай паришон қолдиму?

Чатр урмиш жисмаро кўнглум қуши товусдек,
Кўнглима билмомки асру доғи пинҳон қолдиму?

Қоши ёйи ҳажрида билмом кўнгулдур, ё магар,
Уқини чеккон маҳал сийнамда пайкон қолдиму?

Нисбати йўқ мен била Фарҳод ила Мажнунником,
Ишқида мен кезмагон тоғу биёбон қолдиму?

Кўзгу изҳори таҳайюр айламиш мендек Амир,
Бир боқиш бирла ани юзига ҳайрон қолдиму.

Дема оҳим кўруб ишқ изтиробидин нишондур бу,
Кўнгулға боиси таскин эрур ороми жондур бу.

Мунажжим кўрди чўлпон кўзларинг ойдек юзинг узра
Дедиким, ҳусн иқлими аро соҳибқирондур бу.

Сиришким ол эмас ул гул ғамидин кирпичим узра,
Муҳаббат чорбоғида очилғон арғувондур бу.

Ғамингдин телбамен ошифта сочимдин савол этма,
Жунун водисида бош узра бутгон соябондур бу.

Амир ул шўх васлин муждаси кўнглумни тиргузди,
Нечунким, заъфлиғ жисмим аро руҳи равондур бу.

Шамъи оразинг ҳардам маҳфили хаёл ичра,
Жон қуши чу парвона ўртади висол ичра.

Холи анбаринингму шаккарин лабинг узра,
Ё магар чибин қўнди шавқ бирла бол ичра.

Иррингизни мадҳини қонда ёлғиз айтармен,
Тўти шаккаристонда васф этар мақол ичра.

Сунбулунг ики ёндин қўйди бош аёғингға,
Қаддинг ул алиф янглиғким, ёзилди дол ичра.

Қилдилар қаро кўзлар беқарор кўнглумни,
Тушти гўйё Мажнун бир сурук ғизол ичра.

Бандамен сенга, жоно, мулки дил Амирисен,
Лоф уруб жамолингга тушти кун завол ичра.

Кел, эй маҳжур кўнглум, жисм уйидин кўп қадам чекма,
Ҳарими васла мойил ўлма, ҳижрондин алам чекма.

Тугон миръотида кўргил жаҳон тимсолини ҳар дам,
Скандар кўзгусиға солмагил кўз жоми Жам чекма.

Кўнгул уйи сори ихром боғла, қасди ҳаж этма,
Биёбонлар кезиб чўх заҳмату дайри ҳарам чекма.

Сенга офат ўлур зинҳор, даъво этма ўзлукни,
Нафасдин субҳдек қатлинг учун тиғи дудам чекма.

Паришон айлама ҳолингни ҳасрат хомаси бирла,
Ҳавас ҳарфини хотир сафҳаси узра рақам чекма.

Амирий ишқ бўлмоқ гар муяссар ўлса даҳр ичра,
Жафоу жавр тегса чарх илгидин алам чекма.

Келмади кулбам сори ул сарви гуландом, оҳ,
Топмади коми висолидин мени ноком, оҳ.

Гул юзини сунбули зулфи ниҳон эткон учун,
Булбули саргаштани субҳини қилди шом, оҳ.

Ёр ҳижронда гаҳ шабнам киби гаҳ шамъдек,
Субҳи чоғи йиғлар эрдим, чекмиш эрдим шом, оҳ.

Наргиси софи хаёлила суроҳи қон ютар,
Йўқ садоким, лаблари ёдида чекмиш жом, оҳ.

Мен бало водийсиға туштум жунун аҳли киби,
Икки ваҳший кўзлари оҳуси бўлмас ром, оҳ.

Ақл имдоди била ҳарчанд қилдим забти ҳуш.
Оҳким, бирдам кўнгулда тутмади ором, оҳ.

Шамъ мендек ошиқи ул моҳ сиймодур магар,
Негаким оғоз анга куймак эрур анжом, оҳ.

Боғ аро бодому наргис неча чексун интизор,
Етмас анга ул Амирий ҳуснидин пайгом, оҳ.

174

Паришон этма кокул даста-даста,
Бўлур ошифта сунбул даста-даста.

Чаманда ёд этиб раъно қадингни,
Хаёлим боғлади гул даста-даста.

Юлуб, эй гул, ғамингдин берди барбод,
Пару болини булбул даста-даста.

Қадаҳ лаълингга етгач мавжи майдин,
Гул очти соғару мул даста-даста.

Кўнгул мулкига ҳижрон лашкаридин
Етар ҳардам чаповул даста-даста.

Хатинг райҳониға килки хаёлим,
Ёзар хатти тарассул даста-даста.

Амир очилди хомам рашҳасидин
Гули боғи тажаммул даста-даста.

218

175

Қизортиб чехра майдин ошиқи зорингни куйдурма,
Юзунгга бодадин ўт солма, гулзорингни куйдурма.

Ёнар ўтга хусумат айласа бўлғойму, эй зоҳид,
Муҳаббат аҳлига дам урма, дасторингни куйдурма.

Эрур сарриштан мақсуд, эй жон, ёр гесуси,
Қириб зоҳид сўзиға ушбу зунпорингни куйдурма.

Ўлумдин ҳам эрур душвор рашк ўти ошиқға,
Боқиб ағёрға бу хаста афгорингни куйдурма.

Гули рухсор савдосида, жоно, хор бўлмишмен,
Тароват берма, бу гулзорға хорингни куйдурма.

Амир ошиқлара поси муҳаббат ҳам вафодиндур,
Боқиб ҳар дилрабоға рашкдин орингни куйдурма.

219

Бу тун пири муғон базмида мен меҳмон тонг отқунча,
Паёпай тут қадаҳни, соқий, бсармон тонг отқунча.

Сени инжитмасун булбул киби фарёду афғоним,
Таманной рухингдин, эй гули хандон, тонг отқунча.

Муқобилдур юзига кўзгию мен рашкдин ҳар дам,
Йироқдур уйқудин бу дийдаи гирён тонг отқунча.

Дамодам чеҳрама хуноби ашкимдин тўкор ҳар ён,
Кўзум мардумларидур ғарқан тўфон тонг отқунча.

Сени фикрингда бўлди қоматим хам, эй камон абру,
Қадалди кўксума юз новаки ҳижрон тонг отқунча.

Нигоринг масти хоби ноз эрур кўйида, эй Мажнун,
Чекиб қилма мушавваш Лайлини афғон тонг отқунча.

Агарчанди Амири ишқ эрур бо нусрату иқбол,
Ани ухлатмади шавқи рухи жонон тонг отқунча.

Ўзингни боғаро, эй сарв, дилдоримға ўхшатма,
Пиҳоли қоматингни сарви рафторимға ўхшатма.

Хиром айлаб чаманда, мен сори ҳардам хитоб айлаб,
Пиҳоли сарв ила гул қадди рухсоримға ўхшатма.

Юзи гул, туррасин сунбул дедим, ул сиймбар айди:
Юзумни гулга, сунбул зулфи тарроримға ўхшатма.

Дема, эй боғбон, гул бирла сунбул наргисинг васфин
Юзи гул, сочи сунбул, кўзи хумморимға ўхшатма.

Лабини шаҳд англаб, сўзини гавҳарга бенгзатдим,
Сучук тил бирла айтур, дурри гуфторимға ўхшатма.

Кўзум қон ёш тўкар дам урма ўз доғингдин, эй Мажнун,
Жунун паймонасини жоми саршоримға ўхшатма.

Табассум шарбатидин руҳ бахш ўлдию жонпарвар,
Дамингни, эй Масиҳо, лаъли дилдоримға ўхшатма.

Дедим: мен телбадекдур ишқ аро Фарҳод ила Мажнун,
Деди: бекларни ошиқи зоримға ўхшатма.

Кўнгулни қон этиб жавҳар чиқордим ишқ баҳридин,
Садаф гавҳарларини дурри шаҳворимға ўхшатма.

Тўлун ойдур, дедим, рухсорини тунд ўлди жононим,
Ғазаб бирла дедиким: ойни рухсоримға ўхшатма.

Висоли давлатидин ишқ мулкини Амиримен
Неча Ширин ила Лайли эрур ёримға ўхшатма.

178

Ческармен оҳи оташнок бедодинг ғумуминда
Ҳазар қил жаврдин таъсирдур оҳим сумуминда.

Кўнгул қон ўлди, улдам то лабингга зоҳир ўлди хат
Ғубори лашкари ғамдур аён хаттинг ҳужуминда.

Изи туфроғидин кўзумга чектим тўтиё, андин
Ки бордур Маъманат маҳбублар гарди қудуминда.

Сенингдек кўрмадим Лайливаше Шириннасаб ёре
Менингдек кўрмамиш Фарҳоду Мажнун марз бўминда.

Саодат бўлмади ошиқлара даврингда, эй гардун,
Магарким, қолмамиш таъсир чархингни нужуминда.

Сафо ҳосил этар миръот хокистар ғуборидин,
Қамоли ҳусни зоҳирдур ғубори хат руқуминда.

Томошаи юзу зулфунгда расво тинмагур кўнглум,
Дами ором тутмайдур на Шоминда, на Руминда.

Ҳудо кўрсатмасун ул шайхи ботил суҳбатин бир дам,
Риедин ўзга иш йўқтур аларнинг нафси шуминда.

Жафо этмак шиор ўлмиш Амир ул ёрға невчун
Вафо қилмоқ йўқ эрмиш нозанинларнинг русуминда.

Баҳори оразинг гулзор бўлди сабзадин тоза,
Юзунг авроқи топмиш риштаи хатинг-ла шероза.

Ики фаттон кўзунг Чин шаҳридин бож олса тонг эрмас,
Хўтан мулкига тушмиш шуҳрати зулфунгдин овоза.

Тараҳҳум айлабон ишқ аҳли қонидин ҳазар қилсанг,
Қошингга вўсма чекма, оразингга қилмағил ғоза.

Юзин кўрсатмоюб қилмай такаллум куйидин қовмоқ.
Жафожў бемурувватларга сендиндур бу андоза.

Кўнгулдин сабр, бошдин ҳуш, тандин жон олур ул дам,
Туруб уйқусидин номехрибоним чекса ҳамёза.

Мени бедилки султони хаёлинг орзусила,
Кўнгул шаҳрида қурдум бу жиҳатдин неча дарвоза.

Бало савдогаридин бож олурмен ишқ мулкида,
Қатори ашкдин ҳар дам чекармен неча жаммоза.

Гадойи ишқмен, сен ҳусн шоҳи, эй камол абру,
Кўнгил захмини пайконинг хаёли айламиш тоза.

Амири ҳуснсен, додим эшитгил Юсуфи соний,
Бу уммид ила қурдум шоҳроҳинг узра бир коза.

Эй дудогинг рашки кавсар хатти райҳон устина,
Сабзаидурким, тушубдур оби ҳайвон устина.

Ул алиф бўйлу қоши нуни аро холимудур,
Е битилган нуқтаедур ким ўлур жон устина.

Эй малак сиймо, самандинг наълига етмас қазо,
Гар кўтарса бу қуёш гардуни гардон устина.

Кўз ёши селоби узра кўнглум айлар изтироб,
Уй ясамоқдин ҳубоб андоғки Уммон устина.

Қонёам ҳажрингда, эй гул, берма келмак ваъдасин,
Васл доғи қўймағил андуҳи ҳижрон устина.

Маҳлиқоларни хати даврига кўз солдим Амир,
Кўрмадим сендек қамар сиймони даврон устина.

Хаёли ёр этармен, эй кўнгул, сен қилма кўп нола,
Ўзунг инсоф келтур, васл аро ҳожатму даллола.

Юзунг даврида хаттинг зоҳир ўлди, йиғладим тинмай,
Ёгин ёғмоқ муқаррар бўлса гар ой даврида ҳола.

Мизожингга магар май гарм келди менга тут соқий,
Лабинг ёқути узра чиқти гавҳар ўхша табхола.

Баҳори оразингни шавқидурму тинмаюб ҳар дам,
Саҳоби дийдалардин қатра-қатра ёғдурур жола.

Эшитти холу ораз васфини боди сабодинким,
Қизарди рашкдин, доғ ўлди тоғ узра гул лола.

Қаро холингмудур ул лаъли гулфоминг уза ёким,
Чибин қўнмиш ҳаловат истаюб шаккар била бола.

Амир ул хат била рухсор васфин айладим иншо,
Бу сўз овоза бўлди Румдин то мулки Бенгола.

Кўзумга фурқат айёмида жонон учради ногаҳ,
Гумон эттимки мурда жисмима жон учради ногаҳ.

**Хати андишасидин ком топтим лаълидин гўё,
Бу зулмат ичра менга обиҳайвон учради ногаҳ.**

Юзунг кўргач инони ихтиёрим қолмади ҳаргиз,
Паришон заррага хуршиди тобон учради ногаҳ.

Кўруб ул яхшилар шоҳини арзи муддао қилдим,
Муҳаққар мўрға гўё Сулаймон учради ногаҳ.

Дедим: эй кўз, не бўлди сенга қон йиғламоқ одат?
Деди: найлайки ул ошуби даврон учради ногаҳ.

Бориб ўздин бошимни соядек қўйдум аёғига,
Манга ул сарвким, масту хиромон учради ногаҳ.

Кўруб ул ҳусн Амири, манзили мақсуда йўл топтим,
Бу водийда адашган қулга султон учради ногаҳ.

Хиромон ўлди кулбам ичра бир нозик бадан ногаҳ,
Бу меҳнатхона ул гул васлидин бўлди чаман ногаҳ.

Кўнгул мойил дурур зулфунг каманди ичра андоғким,
Ғарибу хасталикдин айламиш майли ватан ногаҳ.

Ажаб эрмас агар парвона янглиғ куйсам ишқида,
Мунаввар бўлса шамъи оразингдин анжуман ногаҳ.

Бошимдин Лайлию Мажнун хаёли кетмасун, ёраб,
Муҳаббат ичра бўлмай шармисори марду зан ногаҳ.

Чекиб машшота гул юз узра торқат сунбулунг тори,
Муанбар кокулунгга тушмасун чину шикан ногаҳ.

Тараҳҳум айлаб ул сийминбадан етса не хуш бўлғой,
Мени парвона айлаб, ўзни шамъи анжуман ногаҳ.

Кўнгулда сақладим ул гул ғамидин ўтлуғ оҳимни,
Амир агёрга изҳор этар доғи кўҳан ногаҳ.

Дедим арзи дилимни ёра ногаҳ,
Ки қилма кўкракимни пора ногаҳ.

Ешур ишқин кўнгулда, эҳтиёт эт,
Бу сир фош ўлмасун агёра ногаҳ.

Кўнгул мажнунини кўюнда банд эт,
Бу расво бўлмасун овора ногаҳ.

Чекармен оҳ, қўрқуб куймагай деб,
Фалакда собиту сайёра ногаҳ.

Букун мен телбани расво қилурга,
Чиқар маст ул пари рухсора ногаҳ.

Кўзи бемор эрди жоним, ул ёр,
Лаби лаълидин этти чора ногаҳ.

Хаёл этгон чоғи ул лаъли майгун,
Кўнгулдин чиқти оташпора ногаҳ.

Кўруб ул ой жамоли офтобин,
Суяндим соядек девора ногаҳ.

Агар солса назар ул ҳусн **Амири,**
Бўлур ёқут санги хора ногаҳ.

Қачонким, ул пари рухсор элга нўшханд этти,
Мени рашк офати зору назору дардманд этти.

Рақиби рўсияҳ базмига лойиқ йўқ эди, лекин
Мени қасдим учун ул ноз пийро аржуманд этти.

Қилур ошиқнинг иқболини аъло давлати ишқинг,
Қадинг сарви томошоси нигоҳимни баланд этти.

Бошим гўй ўлди, жавлонгаҳида мен бенаво қолдим,
Биҳамдиллаҳ тани зоримни помоли саманд этти.

Пари рухсорини кўрсатти, туғён айлади ишқим,
Муқайяд этмак учун тори зулфини каманд этти.

Жамолига ямон кўз дафъичун, эй шўҳи сийминбар,
Муанбар холини ҳусн оташи узра сипанд этти.

Юзин агёрға кўрсаттию, лекин мени кўргач,
Мусалсал сочини тарқотти ҳар ёндин, паранд этти.

Амир, ул шўҳи шаҳр ошуб янглиғ кўрмадим ҳаргиз,
Ки юз жон бўйнига бир тори зулфини каманд этти.

Дилу жон шукр этинг, кулбамға ул номехрибон келди.
Бу маҳзунни қуруқ жисми аро руҳи равон келди.

Қамардек оразиға муштарий кўзи қирон этмиш,
Кўнгулни фатҳи бобигаким ул соҳибқирон келди.

Чамандин тарқашинг, шамшодлар қолманг хижолатга,
Хиром айлаб гулистон ичра ул сарви равон келди.

Масалдурким, юрак ўйнарда етмиш анга бир офат,
Биҳамдиллаҳ, малолат дафъиға ороми жон келди.

Кўнгул миръоти сайқал топти онинг илтифотидин,
Гаму андуҳлар кетти, тан ичра янги жон келди.

Закот айланг Амири ишқ учун, эй кўзларим халқи,
Кўнгул мулкина ҳуснинг кишваридин корвон келди.

Бехабар зоҳид чу билмас лаъли дилбар қадрини,
Не билур жаннатда, ёраб, мавжи кавсар қадрини.

Хўб суратларни рухсориға зевардур сабаб,
Лек ҳуснунг ортурур ҳар лаҳза зевар қадрини.

Ноз тигини шаҳиди бўлмаса билмас киши,
Қўзи кофир, қоши ё, мижғони ханжар қадрини.

Мен билурмен қоматинг қадрин не билгай боғбон,
Бехабардур боғ аро сарву санавбар қадрини.

Нуқси давлатдур ўшал султонки боқмас мардни,
Шоҳ номард ўлса ул билмас диловар қадрини.

Таъб мавзун ўлса сўз аҳлиға мойилдур Амир,
Ул сабабдиндурки билмишмен суханвар қадрини.

Ажаб йўлдур раҳи ишқингда кўп доно забун бўлди,
Жунун ҳар кимга тугён айлади, ул зуфунун бўлди.

Латофат илги бирла то ўгурди ҳусн авроқин,
Нам этгон бармоқин саъйи варақдин нилгун бўлди.

Варақ айлантурурдин бармоқин то нилгун кўрдум,
Кўзум мардумлари андуҳидин фарқоби хун бўлди.

Юзун то сафҳа сори келтуруб, бошини хам қилғоч,
Варақлар рашкидин ҳасрат чекиб, қаддим нилгун бўлди.

Кўнгул моҳиси қуллоби зулфунгга илинмакдин,
Неча чину чигиллардурки зулфунгга тугун бўлди.

Хатинг Хизру, лабинг оби бақодур, тишларинг гавҳар,
Хизр ҳайрон эрурким, қатралар сув ичра хун бўлди.

Амирий, тушти хатту холидин кўнглумға савдойи,
Туганлар кўксума товусдек андин фузун бўлди.

То сочинг андишаси бахтимни вожун айлади,
Юз паришонлиғ била ҳолим дигаргун айлади.

То назар эттим ниҳоли қадифа ул шўхни,
Хотирим нозик қилиб, табъимни мавзун айлади.

Ул хама абру таманноси тушубдур бошима,
Бори меҳнатдин қадимни ҳалқаи нун айлади.

Гул юзи узра мутарро сочи печу хам тушуб,
Аждаҳо зулфини жоду кўзлар афсун айлади.

Доми зулфи бирла то рухсориға бўлдум асир,
Ишқ савдоси кўзум ёшини Жайхун айлади.

Лаъли серобингга, эй гул, нуқтаи холингмудур,
Ёки соқий май аро тамзижи афюн айлади.

Ҳусн Амирини қулоғиға бу сўз етгайму деб,
Ишқ Мажнуни хаёли дурри макнун айлади.

Менга бир гул таманносида юз озор бойистий,
Жафои таън агёр ила жаври хор бойистий.

Чаманда сарв гул наззорасидин кўнглум очилмас,
Замоне ҳамдамим ул сарв гулрухсор бойистий.

Саодат моҳи кулбам равзанидин сайр этиб ўтмиш,
Кўзум гафлат юхусидин дами бедор бойистий.

Кўруб бог ичра шамшоду санавбар қаддин айтурмен,
Менга мадди назар ул сарви хушрафтор бойистий.

Агар ишқ ичра Мажнун айласа Лайли таманносин,
Менингдек мустаманди бехуду афгор бойистий.

Асир айлаб кўнгул сайдини фитрокиға оққонда,
Каманди гарданам ул зулфи мушкинтор бойистий.

Чароғон айлади ҳуснунг Амири дил шабистони,
Менга юз ламъадин бир партави анвор бойистий.

Орзуйи рўҳсиз жисмим эди ҳайвон иси,
Шукрким, келди менга лаъли лабидин жон иси.

Сунбулу райҳон шамимин айламасмен орзу,
Ким тилармен кокули хатти абир афшон иси.

Васл топтим, зиндаи жовид бўлдум даҳр аро,
Гўйё ким жон иси эрди менга жонон иси.

Қонлу кўнглум бўйи пироҳандин истиншоқ этар,
Гарчи йўқтур кўнглакида тугмаи маржон иси.

Васл уммидида эрдим охири топтим мурод,
Шукрилиллаҳ, келмади ҳаргиз менга хирмон иси.

Васл ўлғоч ёрға айдимки: ҳажрингдур бало,
Айди ул гул: васларо келтурмагил ҳижрон иси.

Дарғаҳингда жаннатул фирдавсни қилмам ҳавас,
Мунташир кўюнгдин ўлди ҳур ила филмон иси.

Гулшани айём эли юз шукр фармонимдадур,
Келмагай, ёраб, булардин варди нофармон иси.

Ёрга айдим: юзу зулфунг асиримен Амир,
Айдиким, келди бу сўздин куфр ила иймон иси.

Ғам диёринда етушти менга жонон муждаси,
Етти андин хаста бўлғон жисмима жон муждаси.

Лаълидин хат зоҳир ўлғоч берди маншури ҳаёт,
Етти ўлғонларга андин обиҳайвон муждаси.

Шона янглиғ чок-чок ўлди кўнгул савдосидин,
То сабодин етти ул зулфи паришон муждаси.

Вола эрдим ёр васлидин менга етти паём,
Зарраға етгон киби хуршиди тобон муждаси.

То такаллум қилди лаъли ғунчаси бўлдум қатил,
Захмлиғ кўнглумға андин етти пайкон муждаси.

Васлидин берди хабар, мен телба шод ўлдум анга,
Рост эрмас чин десам ул аҳди ёлғон муждаси.

Ғрдин қосид паёми васл етқурди Амир,
Бу гадо сорига гўё етти султон муждаси.

Шамъи дудидурму ё ул юзда гису ҳалқаси,
Гул уза сунбул хами ё ўт уза мў ҳалқаси.

Икки ваҳший кўзларинг савдосидин девонамен,
Ким эрур давримда саҳроларда оҳу ҳалқаси.

Чарҳ мезони юзунг авзонида чекти ани,
Бу гунаҳдин тушти бўйниға тарозу ҳалқаси.

Бўлмагон бўлса аёғинг ҳажридин қолаб тиҳи,
Нега ҳайрондур кўзум янглиғ узангу ҳалқаси.

Истама осудалиғ даври фалак паргоридин,
Маркази ором эмас бу чархи мину ҳалқаси.

Манъин этмас кўз ёшим гирдоби кўнглум даҳшатин,
Мавж Мажнуниға занжир ўлмади сув ҳалқаси.

Оташин рухсоринг атрофида мушкин холу хат,
Бор дурур андоғки ўт давринда ҳинду ҳалқаси.

Сенсизин, эй сарви раъно, боғаро ашки оқиб,
Чашми гирёнимга ўхшайдур лаби жў ҳалқаси.

Жоми Жам миръотида доғимни кўрсаттим Амир,
Тавқи ҳайрат бўлди Искандарга кўзгу ҳалқаси.

Саводи шомии зулфунгни кўруб дедим масо ҳай-ҳай,
Деди: рухсоринга ўтру ўлуб субҳи сафо ҳай-ҳай.

Узори лолагундур гозадин, кўз сурмадин шаҳло,
На хуш зебандадур элларда ул ранги ҳино ҳай-ҳай.

Мени расвойи олам айламиш ишқинг таманноси,
Бошингдин ўргулай кўп қилма эмди можаро ҳай-ҳай.

Тавофи остонинг муддаои дину дунёдур,
Сари кўйинг булубтур каъбаи ҳожат раво ҳай-ҳай.

Урар булбул киби кўнглум юзунг гулзорида гаҳ-гаҳ,
Деюр қумри киби сарвингни кўргоч беибо ҳай-ҳай.

Нигаҳ масти тағофил ханда лабрези малоҳатдур,
Такаллум мавжи гавҳар, ҳусни лабрези ҳаё ҳай-ҳай.

Ғаминг кўнглумда хушдур ўлса пинҳон, йўқса
дермишмен,
Амири мулки ишқам ҳоқими фармон раво ҳай-ҳай.

Келинг, эй дўстлар, аҳбоб ила суҳбат қилоли,
Давр паймонасини соғари ишрат қилоли.

Бош қўюб пири муғон дарғағига бир неча кун,
Май учун майкада авбошига хизмат қилоли.

Бизга то чанд жаҳон кулфатию даҳр ғами,
Бода ичмак билан дафъи ғаму кулфат қилоли.

Раз қизи бирла қилиб айши мудом, эй аҳбоб,
Зухди тақвони гуноҳига кафорат қилоли.

Бодадин ком топиб, майкададин маст чиқиб,
Зухд лаб ташналарни майга далолат қилоли.

Шоҳдур ишқу жунун шаҳрини девоналари,
Келки ул зумрани ҳурмат тутуб, иззат қилоли.

Васл паймонасидин сархуш ўлуб бир-бирга,
Фурқат айёмида ўтгонни ҳикоят қилоли.

Жавҳари ишқи вафо ҳар киши келтурса, Амир,
Бероли анга жаҳон мулкини ҳиммат қилоли.

Кўрмади даврон кўзи сендек сурайё манзаре
Шамъи рухсору аторуд фитрату маҳ пайкаре.

Эй юзинг моҳияти субҳи тажалли ламъаси,
Икки турки кофирингдин мулкини яғмогари.

Масжид ичра қошларинг меҳробини кўргон замон,
Сажда қилғойлар анга яксар бутони озари.

Сарв қаддингдур латофат боғида зебо ниҳол,
Моҳи рухсоринг малоҳат осмонин ахтари.

Бир боқиб девонаи мажнун мисол эттинг мени,
Билмадим, эй нозанин, ё одамисен, ё пари.

Ики кофир кўзларингдин нусха олмишдур магар,
Чоҳи Бобил ичра Ҳорут айламиш афсунгари.

Бўлди то кўк тоқи меҳру моҳ ила ороста,
Кўрмади сендек қуёш юзликни чархи чамбари.

Ҳусн Амиридек салотин ичра йўқ олижаноб,
Айланур бошингда ҳар кун офтоби Ховари.

Шухрат эрмиш хўблук бобида Гуржистон эли,
Кўрмади лекин бу янглиғ ҳусни даврон эли.

Ики фаттон кўзларингму нозпийро юз уза,
Ёки дўнди Рум уза бошлаб Фарангистон эли.

Кўзларинг Фарғона аҳли кўнглуни қилди хароб,
Моҳир эрмишлар қаму ғоратга Туркистон эли.

Дуди оҳим заъфдин маҳзун кўнгулға чирмашур,
Соч қўймишлар нечукким, зулм ила зиндон эли.

Шукрким, ишқу муҳаббат доғини маҳқумимен,
Гарчи тобедур нигиним ҳукмиға даврон эли.

Эй кўнгул, мижгонидин ҳар кимсага дод этмаким,
Ола бўлмас жаҳд ила ул наргиси фаттон эли.

Менга шарбатдин гувородур кўнгул хунобаси,
Баски қон тўкмакни билмишлар физо ҳижрон эли.

Донаи холинг юзунг узра недин эрмиш, дедим,
Айди: гоҳи Рум уза келмишди Ҳиндистон эли.

Мулкати, меҳри муҳаббат узра бўлмишмен Амир
Бок эрмас қилсалар таслим гар жонон эли.

Қаъбатайни ою кун даврида анжум кўзлари,
Ким кўрубтур арсаи оламда мендек шашдари.

Жоми Жамшиду Скандар шавкатидин урма дам,
Найласун они жунун бозорини расволари.

Ул малак сиймо на офатдур анингдек ҳеч ким,
Кўрмади баҳри латофат ичра олий гавҳари.

Сен каби хуршиди олий рифъати буржи шараф,
Кўрмамишдур гардиши даврону даври муштари.

Гар муяссар ўлса кўйи узра ёстанмоқ менга,
Найлайин тахти Фаридун бирла Доро кишвари.

Ёстаниб кўйингда бош қўйғон аёнинг остина,
Подшоҳедур Сулаймонтахту Доро афсари.

Бир парипайкар хати лаълини шарҳ эттим Амир,
Бу ғазални зери машқидур Навоий дафтари.

Неча кун бўлдики ул сарви хиромон келмади,
Борди васлини сўроглаб кўйиға жон келмади.

Деб эди жононки дардингни давосидур лабим,
Чиқти жон бу дард ила сўрмоқға жонон келмади.

Бок эмас вайрона кўнглумға хаёлинг келмаса,
Негаким ҳаргиз бузулгон уйға меҳмон келмади.

Айби ёру таънаи ағёрдин айлаб ҳазар,
Ёр ила ағёрдин бир кеча пинҳон келмади.

Айлади бедод ила бемор кофир кўзларинг,
Кўргали ул бемурувват номусулмон келмади.

Кеча келгум деди сар вақтингга маҳвашлар била,
Келди маҳвашлар вале ул аҳди ёлгон келмади.

Ишқ аро дилхастамен бир ёр дардидин Амир,
Бу гадо аҳволини сўрмоқға султон келмади.

Олди лабига ул санами дилнавоз най,
Бу анжуманда топти забони дароз най.

Лаъли висоли ичра қилур ишқ нағмасин,
Бу ўтти тобидин нега топмас гудоз най.

Дарди дилимни айтур эдим ёр базмида,
Гар бўлса эрди полау зоримға соз най.

Дардим таронасиға ҳамоҳанг бўлмади,
Кўп қилмасун сурудига мажлисда ноз най.

Шаккар лабингни ҳасратида кўп фиғон чекар,
Сурух бўлса сийнаси бу ғамда оз най.

Ўлтурди бир наво била ул нозанин мени,
Негкум дурур агар лабига олса боз най.

Лаълинг ғамида узди шакардин умидни,
Ҳаргиз наводин айламади эҳтироз пай.

Булбул навоси ёқмади сўнгра қулоғима,
То мутриб айлади бу чаман ичра соз най.

Ширин ғазалларим била баргу наво топиб
Бўлди Амири маҳфил аро бениёз най.

201

Хунфишон чашмим ақиқи лаъли олинг садқаси,
Кўз ичида мардумак юз узра холинг садқаси.

Доғлиғ кўнглум фидойи, хатти жонпарвар лабинг,
Нақди умрум Хизр кўргузгон зулолинг садқаси.

Оллаҳ-оллаҳ бу на мавзун қомати рухсордур,
Сарв гулни қилғум ул зебо ниҳолинг садқаси.

Ёд этиб ҳижронда айёми висолинг даврини,
Ўз-ўзимни айларам ушбу хаёлинг садқаси.

Бўлди жисмим зарра янглиғ фурқатингда нотавон,
Бир куни бўлғайму хуршиди жамолинг садқаси.

Рухпарвар лабларинг ёдида қонимдур сабил,
Эй ҳаётим ҳосили дурри мақолинг садқаси.

Доми зулфунг бирла оҳу кўзларинг сайёд учун,
Бўлмишам жон бирла ул икки визолинг садқаси.

246

Менки қошинг иштиёқи бирла бўлдум нотавон,
Эгма қаддим ул ики мушкин ҳилолинг садқаси.

Юзда зулфунг тобидин жон риштаси юз печ урар,
Бу дили девона ҳам ул лому долинг садқаси.

Рамз ила бир сўз дединг мен нақди жон эттим нисор
Бу жавобим бирла бўлдум ул саволинг садқаси.

Зор булбулдекки гулшан ичра кўп қилғой наво
Нолаи зорим баҳори эътидолинг садқаси.

Сен-сен, эй оромижон, кўнглумда матлубим Амир,
Икки олам ҳосили нақди висолинг садқаси.

247

То хатинг шарҳи қалам янглиғ тилим дол айлади,
Нотавон жисмимни печу тоб аро нол айлади.

Мурғи руҳим гулшани кўйингда парвоз этгали
Танда пайкони хадангингдин пару бол айлади.

Бўлди роҳатға мубаддал нўшханд этгач лаби,
Мунча бедодики жонимға қаро хол айлади.

Бўлди парвизан кўнгулга дарди ғам ёғдирмоға,
Баски ҳижрон ўқлари кўксумни ғирбол айлади.

Дилраболарни вафосин кўрмайин бир кун Амир,
Тарки ишқ эттию ўзни фориғулбол айлади.

Юзунг ҳажрида, эй гул, доғи сомон айламай найлай
Шарори оҳ шамъи шоми ҳижрон айламай найлай?

Ҳавон гулшани кўйингга етмак орзусинда
Пару боли сипуқ булбулдек афгон айламай найлай.

Лабн лаълинг таманносида, эй шўҳи пари пайкар,
Кўнгул парколасини ғунчадек қон айламай найлай?

Таним туфроғини оҳим ели гардунға еткурди,
Ғамингдин субҳдек чоки гирибон айламай найлай?

Тутошди бошима савдо ўти холинг ҳавосидин
Танимни шамъдек доғ ичра пинҳон айламай найлай?

Сабо илги чаманда сунбули зулфунгни тарқотти
Шарори дуди оҳимни паришон айламай найлай?

Кўнгул тахти Амирисен, вужудим кишвари шоҳи,
Сенга руҳи равоним, жонни қурбон айламай найлай?

Чекмаса гар чарх бир хуршиди тобон дардини,
Не учун зоҳир қилур ҳар субҳ оҳи сардини?

Топсалар йўл гар жанобингга Хўтан зеболари,
Кўзлариға тўтиё айлар аёғинг гардини.

Ухшамас қад бирла рухсорингга Идриси наби,
Нахли тўби узра пайванд этса жаннат вардини.

Ҳар кеча ўрдуси атрофида чектим нолалар
Бир йўли ёд этмади ушшоқи ғам парвардини.

Лайлию Ширин жунунимни кўруб ёд этмади,
Тоғ аро Фарҳод ила Мажнун саҳро гардини.

Эшитиб аҳволими аҳбоб аро дермиш табиб,
Ёр васлидин бўлак дармони йўқтур дардини.

Қошларингга мойил ўлди кўнглум айлаб интиҳоб,
Бир қалам девони ҳуснунгдин бу абъёт фардини.

Ишқ бемориға гар сихқат тиларсен, бода тут,
Каҳрабо дафъ айламас ошиқни ранги зардини.

Доғлар кўнглумға жамъ ўлди насими оҳ ила,
Сенга арз айлай Амир, ул ганжи бодовардини.

Қошингга тегузмағил қаламни,
Бу хат била бузмағил рақамни.

Бутхоналар ичра ҳеч тарсо,
Бир кўрмади сен киби санамни.

Ошиқларингга тараҳҳум этгил,
Кўп айлама жавр ила ситамни.

Нақши қадаминг муяссар ўлса,
Найлай бу жаҳонда жоми Жамни.

Кўнглум қуши тойири ҳариминг,
Сайд этма кабутари ҳарамни.

То беватап ўлмасун кўнгуллар,
Зулфунгдин аюрма печу хамни.

Лаълинг ғамидин кўзум тўкар қон,
Беҳуда кечурмағил бу дамни.

Йўлунгда губори роҳ бўлдум,
Бошимга етурмадинг қадамни.

Сен ёрдин ўзга кимга дермен,
Кўнглумдаги дард ила аламни.

Бир коса шароби арғувоний,
Помол қилур ҳужуми ғамни.

Иқлими вафо Амридурсен,
Эй шаҳ, бу гадоға қил карамни.

Бир ишорат бўлса қошингдин сени,
Чарх урар юз банда бошингдин сени.

Сунбули оҳим паришондур ҳануз,
Соч боги бўйдошингдин сени.

Эй фалак, ёгдурма кўн ғам жоласин,
Жоми айшим синди тошингдин сени.

Бас қил, эй кўз, йиғламоқ атфолни,
Куйди мардум шўх бошингдин сени.

Неча ғам еб қон ютарсен, эй кўнгул,
Хастамен ушбу маошингдин сени.

Догсиз жон пардаси мақбул эмас,
Суд йўқтур бу қумошингдин сени.

Хол эмас рухсоринг узра тердур
Ахтари баҳтим қуёшингдин сени.

Элга асрори ниҳоним бўлди фош,
Ғамзаи пинҳони қошингдин сени.

Реш-реш ўлди кўнгуллар, эй Амир,
Ушбу назми дилхарошингдин сени.

Мени сарвим ҳавосин қилмағил оҳанг, эй қумри,
Хижолатдин бўлурсен гунчадек дилтанг, эй қумри.

Бешинг гардундин ўтгай тарки сайр айдуқча гулшанда,
Кўнгул ойинасидин соф қилғил ранг, эй қумри.

Муҳаббат шевасидин бу чамандин беҳабар бўлма
Ки бўлғил булбулу тўти била ҳамранг, эй қумри.

Кўруб сарву хиромонимни гулшан ичра рашкидин
Фигонлар айлабон бошингга урғил санг, эй қумри.

Эрур гулшан саройи узра сарвинг оҳ дудидек,
Наво ўрнига гўёким, чекарсен банг, эй қумри.

Агар мақсад тиларсен ишқ Амирига итоат қил,
Бўлуб озода қилма бандалиғдин нанг, эй қумри.

Хаёлинг келдию кўнглумда пинҳон этмадим билмай
Менгаким, дастрас, жон эрди қурбон этмадим билмай.

Кўнгулда қолди мендин доғлар савдойи ишқингда,
Очиб бу гунчани сайри гулистон этмадим билмай.

Рақиб олида қилдим ошкоро сирри ишқингни,
Бу гавҳарни кўпгул жайбиға пинҳон этмадим билмай.

Кеча келмиш экан ул юз хаёли кўз ҳаримиға,
Бўлуб огоҳ ашкимдин чароғон этмадим билмай.

Келиб ул сарв бошим узра қўйғонда аёғини,
Сиришким жоласини гавҳарафшон этмадим билмай.

Қаро кўзлар жафоси роҳати дилдур, кўнгул доғин
Нишони новаки дилдўзи мижгон этмадим билмай.

Лабинг саҳбоси рухафзо эди афсус Амир андин,
Олиб коми кўнгул дардиға дармон этмадим билмай.

Менга жон муждаси ул лаъли шаккарбордин келди
Давойи дарди дилдурким, лаби дилдордин келди.

Дема тоғ узра Фарҳод эрдингу, саҳрода Мажнунсен,
Биёбон азмин айлар сайл чун кўҳсордин келди.

Мени май ичмакимни таъна кўп айлар эди зоҳид,
Ани кўрдум саҳаргаҳ кулбаи хаммордин келди.

Фусурда жисмима ҳар лаҳза гўё тоза жон берди,
Кўнгулда жаврларким, дам-бадам дилдордин келди.

Очиб банди қабо, илгин солиб сархушхиром айлаб
Шакарханд ила ул сарвиравон гулзордин келди.

Мукаддар эт кўнгулни оҳ ила гар соф истарсен
Ки сайқал айламоқ ойнаға зангордин келди.

Амир аҳли жунунга сўзларим сармоян савдо,
Менга «хай» этти ҳар девонаким, бозордин келди.

Мени ширин сўз ила қилди Фарҳод икки унноби,
Кўнгул моҳисини сайд айлади зулфини қуллоби.

Харидор ўлса Мажнун Лайлига, мен сенга ошиқмен,
Ки бордур ишқ бозори аро ҳар кимни бир боби.

Хуморим заъфидин бир жом ила қутқординг, эй соқий,
Магарким обиҳайвон эрди лаълинг бодаи ноби.

Жунун даштида, эй саргашта Мажнун, беҳабар ўлма,
Мабодоким, сени фарқ этмагай ашкимни тирдоби.

Кеча тонг отқуча ул моҳи шабгардим хаёлига
Фароғат ошёнидин учурдим кўзларим хоби.

Ани кўидағи итларға улфат тутма, эй кўнглум,
Бўлурму эл аро Мажнун дегонни ёру аҳбоби.

Муҳаббат шоҳиға тадбиру ақлу ҳуш эмас ҳожат,
Жунун шаҳри Амири мену Мажнун давр арбоби.

Юзин ҳар кимсаким ул қотили чолока дўндурди
Веруб жон нақдини барбод, жисмин хока дўндурди.

Қоши меҳробига мойил эди кўнглум не бок ар худ,
Олиб юз қатла дин ул тундхў бебока дўндурди.

Сипеҳри бемурувват барча эл комин раво айлаб,
Менго чун етти навбат ҳимматин имсока дўндурди.

Фироқ андуҳидин бемор эдим юз шукрим, охир
Висоли шарбати ул захрни тарёка дўндурди.

Муяссар ўлмади субҳи висоли, ҳажр бедоди
Нечаким кўнглуми фарёдини афлока дўндурди.

Амир ашъорини ҳар хуш наво мутрибки ёд этти,
Қамоли шавқдин савтини занги рока дўндурди.

Нақш қилдиму азал наққоши беҳамто парий,
Қўрунур лавҳи дилимда бир малак сиймо парий.

Бўлмади кўз мардумида жилвагар сендин бўлак,
Хоҳ жаннат ҳури бўлсун базминг ичра, ё парий.

Вола ўлсам ул суманбар ёдида айб этмангиз,
Ким эмас мумкин асириин этмаса расво, парий.

Лоф урар ҳусну малоҳатдин ва лекин кўрмамиш,
Кўрса сендек дилрабони бўлғуси бепо, парий.

Токи бўлсун кўзима юз нақш бирла жилвагар,
Қадди мавзуниға киймиш хилъати дебо, парий.

Бўлмаса ул жилвагар, йўқтур ани наззораси,
Ким кўролмас саъйи бирла дийдан бино парий.

Ошиқ ила бўлҳавас хайлини қилдинг имтиҳон,
Кўрмадим сендек фалотун табъу кўп доно, парий.

Учти ул ораз таманносида то кўнглум қуши,
Бўлди рангу бў ила барги гули раъно парий.

Олди кўнглунгин магар аҳли жунун бўлдунг, Амир,
Ҳур сиймо бир малакваш шўхи бепарво парий.

Сўрғоли дарди дилим ул ёр сийминбар қани?
Фурқат ичра васл учун муштоқмен, дилбар қани?

Боғ аро барбодмен бир сарв истиғносидин,
Куйдинг, эй қумри, бу савдо бирла хокистар қани?

Бўлмасанг, эй сарвнот, ул сарвқад девонаси,
Пайкарингдин кисвату бошингдаги афсар қани?

Кўйидин туштим йироқу маҳв бўлдим, билмадим
Дардим иншосин битарга хомау дафтар қани?

Боғ аро маъшуқдин маъшуқа мумтоз ўлмади,
Гул юзи авроқида ул хатти нилуфар қани?

Бу кеча дарди дилимдин ҳеч ким воқиф эмас,
Дилраболар ҳозир ул шўх маҳи пайкар қани?

Ёдгор аҳли жаҳонга қолди мендин бу ғазал,
Вомиқу Фарҳоду Мажнун ишқидин дафтар қани?

Лайлино Ширин эди Фарҳоду Мажнун дилбарни,
Лек аларга бу Амир ашъоридин зевар қани?

Базмдин бепарда чиқ, зинҳор жонон кечаси,
Расмдурки толеъ ўлғой моҳтобон кечаси.

Кўнглуми ошифтаҳол айлар қаму савдо илан,
Сунбулингни қилмагил, эй гул, паришон кечаси.

Шамъдек хуршиди рухсорингдин айру тушгали,
Қилмишам ашқу гудози оҳ сомон кечаси.

Моҳтобони жамолингни ниҳон тут халқдин,
Шамъ янглиг дийдаларни қилма гирён кечаси.

Ламъан рухсори зоҳирдур ниқоби зулфидин,
Гарчи эрматур қуёш чиқмоқга пинҳон кечаси.

Субҳдин то шом сен агёр бирла май ичиб,
Мен қилурмен кўзларимни кавкаб афшон кечаси.

Сурмасо ўлди қаро бахтим фиғоним манъичун,
Элга кўпроқ зоҳир ўлмиш, лек афгон кечаси.

Дунки давлат жомидин сарсор эдим, айдим: Амир,
Кўрдиму бу ишни Дороу Хоқон кечаси.

Ул ёр жафоси мени безобита этти,
Агёра вафоси мени безобита этти.

Ҳар қаҳру итоб этмакига сабр этар эрдим,
Халқ ичра изоси мени безобита этти.

Девона кўнгул бирла не деб ҳамнафас ўлдум,
Фарёду навоси мени безобита этти.

Бир сарвқад ишқида кўнгул музтариб эрди,
Зоҳидни асоси мени безобита этти.

Ижод бисотида эди жамъ губорим,
Ул шўх ҳавоси мени безобита этти.

Жон ичра ниҳон айлар эдим тийри жафосин,
Кўнглумни яроси мени безобита этти.

Бир ерда кўнгул зарра киби тутмади ором,
То меҳр бақоси мени безобита этти.

То ғамза бида ноз этиб қилди тағофил,
Мижғони қароси мени безобита этти.

Ул ҳусн Амири менга кўп қилди мурувват,
Лекин умароси мени безобита этти.

Жунун дарёси туғён айламакни мендин ўрганди,
Талотум бирла тўфон айламакни мендин ўрганди.

Ғаму дарду муҳаббат гулшанида гул бида ғунча
Яқо чоку, кўнгул қон айламакни мендин ўрганди.

Ҳамиша маҳфили гулшан аро ойинау гунча,
Хаёлини хобда пинҳон айламакни мендин ўрганди.

Нечаким шамъи маҳфил ҳосили сўзу гудоз айлар,
Сиришки оҳ сомон айламакни мендин ўрганди.

Чаманда йиғладим кўп ул гули ораз фироқида,
Кўзини абри гирён айламакни мендин ўрганди.

Укуш ошуфта эрдим зулфидин, боди сабо ҳар дам,
Гул авроқин паришон айламакни мендин ўрганди.

Чу тўктум ашки оташбор ул маҳваш хаёлидин
Кеча анжум чароғон айламакни мендин ўрганди.

Муаллиммен букун савдо дабистонида, эй Мажнун,
Саҳар чоки гирибон айламакни мендин ўрганди.

Амир, ул ой ғамидин айладим дардим иложини,
Ҳакими ишқ дармон айламакни мендин ўрганди.

МУХАММАСЛАР

Қаломинг жонфизо, лаъли дурафшонинга салламно,
 Кўзум шабнам тўкар гулбарги хандонинга салламно.
 Жамолнинг сафҳасида хатти райхонинга салламно,
 Узоринг боғи жаннатдур, гулистонинга салламно,
 Қадинг руҳи равон, сарви хиромонинга салламно.

Масиҳо гунг ўлур лаъли гуҳарборингни кўрсатсанг,
 Топар умри абад гар Хизра рафторингни кўрсатсанг,
 Бўлур ойна маҳв нози дийдорингни кўрсатсанг,
 Саводи зулф бирла нури рухсорингни кўрсатсанг,
 Дегай тарсоу мўмин нури иймонинга салламно.

Чу бўлдум ҳамнашаст ул сарви гулрухсор ила, эй жон,
 Мени маст айлади бир соғари саршор ила, эй жон,
 Сенга дерман бу сўзни дам-бадам такрор ила, эй жон,
 Вужудим кишвари ичра хаёли ёр ила, эй жон,
 Кўнгул тахти уза шайиста султонинга салламно.

Гаминг жон бирла паймон боғлади, дардинг
ишонмайдур,
 Кўнгул сайди нигоҳинг ўлди мижгонинг инонмайдур,
 Неча ҳуснунгга боқсам кўз тамошодин ўсонмайдур,
 Қадинг жон ичра пинҳон айласам васфинг тугонмайдур,
 Ики оҳу кўз ила хайли мижгонинга салламно.

Қилур кофур кўзунг мижгон ила торожи ақлу дин,
На ҳожат айламак жавлон ила торожи ақлу дин,
Хами зулфунг этар чавгон ила торожи ақлу дин,
Қилиб гисуйи мушкафшон ила торожи ақлу дин,
Саводи чин дегон зулфи паришонинга салламно.

Юз очгач, эй пари рухсора, олдинг ақлу ҳушумни,
Қилиб бағримни пора-пора, олдинг ақлу ҳушумни,
Юзунгни кўрсатиб якбора олдинг ақлу ҳушумни,
Веранча рухсати наззора олдинг ақлу ҳушумни,
Бу найранг ила юз минг лутфу эҳсонинга салламно.

Баланд иқболсен, эй яхшилар хайлини дилхоҳи,
Сенга бўлмиш мусаллам дину дунё давлату жоҳи,
Қилур иқболи жоҳингга тафоҳур моҳ то моҳи,
Амиринг илтифотидин бўлубсен халқ аро шоҳи,
Бу манзар узра нозик табъ меҳмонинга салламно.

2

Айлади азми сафар ул бути гулфом, дариг,
Субҳи айшимни фироқида қилиб шом, дариг,
Бўлмишам ҳажрида бетоқату ором, дариг,
Ер нўш этти ажал бодасидин жом, дариг,
Бўлмади кимсага мақсуд қути ром, дариг.

Айб қилмангиз агар айлар эсам оҳу фиғон,
Мени ҳажрида қўйиб кетти ўшал муниси жон,
Онсиз эрмас менго оламда тириклик имкон,
Тундбоди ажал айшим гулини қилди хазон,
Кўз юмуб дунёдин ул кўзлари бодом, дариг.

Ёрсиз менга тириклик майиға рағбат эмас,
Ғамидин жон ила тан бир-бирига улфат эмас,
Боғбон эмди манга сарв ила гул ҳожат эмас,
Йиғласам сарв ила гул жилвасидин ҳайрат эмас,
Кетти ер остиға сарви гуландом, дариг.

Ёр кеттию мени фурқати бемор этти,
Бори ғам менга солиб ўзни сабукбор этти,
Дили ҳайрону ситамдидани афгор этти,
Неча турлик ғаму ҳасратга гирифтор этти,
Мени ундин айриб гардиши айём, дариг.

Эмди хат сафҳаи ҳуснида нишон айлаб эди,
Лоладин сабзаи тар эмди аён айлаб эди,
Зухра хуршид жамолиға қирон айлаб эди,
Эмди оғози хати мушкфишон айлаб эди
Айлади давр ани оғозини анжом, дариф.

Кетти ул моҳ кўзум ёшини сайёра қилиб,
Қўкраким тиғи ғами кесмак ила ёра қилиб,
Йиғладим мотамида хирқани юз пора қилиб,
Халқ атрофдин аҳволима наззора қилиб,
Кетти ҳижронида номус била ном, дариф.

Толеим авжи саодатда эди топди завол.
Кетти ер остиға ул маҳваши хуршид мисол,
Ғамидин жону кўнгул зору, паришон аҳвол,
Васлида хуррам эдим нўш этибон жоми висол,
Бўлмишам ҳажрида хуни жигар ошом, дариф.

Менга жавр этти фалак ғуссадин озод кўруб,
Қисматим қилди бало айш ила муътод кўруб,
Бузди ғам сели кўнгул мулкани обод кўруб,
Васл боғида кўнгуллар қушини шод кўруб,
Қўйди сайёди ажал дона била дом, дариф.

Бенаво бўлди кўнгул махзанидин кон кетти,
Бемадор айлади тан кишваридин жон кетти,
Мени қон йиғлатиб ул ғунчаи хандон кетти,
Даҳр гулзоридин ул сарви хиромон кетти,
Қолди ҳижронида бу хастау ноком, дариф.

Лаблари лаъл эди, рухсори маҳи оламтоб
Кўзи бодому қади сарву каломи дурн ноб,
Порсоваш эди мақбули Амиру аҳбоб,
Зулфи тасбиҳу юзи қиблау қоши меҳроб,
Кетти дин аҳлидин ул мояи ислом, дариф.

3

Кимдур ул боғ ичра арзи қадду рухсор айлагон,
Ўт уруб гул хирманиға сарвдин ор айлагон,
Лаблари гуфтор ила гул ғунчасин хор айлагон,
Оразин рангин қилиб, ошиқларин зор айлагон,
Ханжари мижгон ила кўксумни афгор айлагон.

Сунбули зулфин гул узра зеби рухсор айлабон,
Юз туман ошиқни васлиға талабгор айлабон,
Жилва қилғоч бору йўқумни намудор айлабон,
Белию оғзи хаёли сиррин изҳор айлабон,
Таъбини нозик қилибон, мазҳабин тор айлагон.

Мен киби маҳзунға лутф ила нигоҳ айлар кўзи,
Гарчи ашким ол этиб, чеҳрамни қоҳ, айлар кўзи,
Рўзгоримни сочи янглиғ сиёҳ айлар кўзи,
Сурма чеккон чоғда аҳволим табоҳ айлар кўзи,
Лаъли ноби ҳасрати дийдамни хунбор айлагон.

То сенингдек моҳ ҳусн афлокида топти вуқуъ,
Жумла ошиқлар сари кўйиниға қилмишлар ружуъ,
Ноз буржида жамолинг эйи меҳр этти шуруъ,
Офтоби ҳусни покинг қилди оламға тулуъ,
Хўблиғда Юсуфи Канъонни бекор айлагон.

Қошидин тортиб қиличлар бошима ҳинду кўзи,
Ўт урарга кўнглум уйна неча оташ кўзи,
Оғнамиш мушки хито ичра ики оҳу кўзи,
Қокулини торидин банд айлади жоду кўзи,
Икки аждар зулфини афсун ила мор айлагон.

Қилди то ҳусни кўзумнинг маҳзанин ганжинадек,
Ўртанур жоним ғамидин доғ бўлғон сийнадек,
Доғи нақдини мақоми йўқ, дили бекинадек,
Ул тажаллий ламъасини кўргузур ойинадек,
Ёрутуб ул шамъи рухсоридин изҳор айлагон.

Меваи жаннат гули рухсори, зеби ғабғаби,
Офтоби авжи истиғно жамоли кавкаби,
Кечалар кўйида ошиқларни ёраб, ёраби,
Кўзи ўлтурди Амирни, тиргузуб лаъли лаби,
Зулм зоҳир ўлмасун деб ўзни ғамхор айлагон.

4

Неча зоҳидлиғ, муҳаббат ихтиёр айлай букун,
Ишқ аро девоналиғлар ошқор айлай букун,
Ўзга маҳвашлар хаёлидин гузор айлай букун,
Ошиқ ўлсам сен киби дилбарни ёр айлай букун.
Ишқ аро Фарҳод ила Мажнундин ор айлай букун.

Эмди йўқтур тоқатим хубоби ҳижрон ютголи,
Қўймади ҳижрон кўнгулни ёрасини бутголи,
Жон берурмен дам-бадам ул шўхни овутголи,
Бу умид илги била домони нозин тутголи,
Шаҳсуворим йўлиға жисмим нигор айлай букун.

Чеҳра пинҳон айлади ул гул мени ҳайрон кўруб,
Бу кўнгул мулкини обод этмади вайрон кўруб,
Жавр этар мажнун кўнгулни бесару сомон кўруб,
Кўйида мен телбани ҳайрони саргардон кўруб,
Шўхлиғ бирлан деди: тарки ниқор айлай букун.

Қасд этар ул бевафо ҳардам мени ўлтурголи,
Телба кўнглумни губорин кўйидин совурголи,
Келмади ҳушу хирад аҳволи зорим сўрголи,
Ақл манъ айлар, жунун туғён этар юз кўрголи,
Бу иковни элтиб ул ёра дучор айлай букун.

Телба кўнглум кўйида овора бўлди итголи,
Бўлмади маълум ҳар қайси тарафга кетголи,
Юз сори ашким югурди мақдаминга етголи,
Сурати қошинг ҳилоли кўнглума жо этголи,
Тирноғим захми била кўксум фиғор айлай букун.

Орази узра солур гесуйи мушкидин ниқоб,
Айламиш пинҳон қуёшнинг юзини гуё саҳоб,
Қатраи шабнам киби этмиш кўнгуллар изтироб,
Гул юзида сунбули тардин веруб юз печу тоб,
Деди, эй Мажнун, сенга фасли баҳор айлай букун.

Қоматингдур сидра, ё шамшоди фирдавси барин,
Ўшшамас нахли қадингга сарви гулзори замин,
Офати давронмусен, эй фитнау ошуби дин,
Ҳинду Кашмиру Хўтанда йўқ сенингдек нозанин,
Бош олиб ҳажрингда сайри Сабзавор айлай букун.

5

Менга теккон новакинг оромижон дерлар ани,
Қонга ботқон ҳар парин доғи ниҳон дерлар ани,
Танда қолгон қонлу пайкондин нишон дерлар ани,
Отган ўқинг жисмима руҳиравон дерлар ани,
Захми пайкон йўқки, чашми хунфишон дерлар ани.

Қоматинга жаннат ичра банда тўби гўйё,
Бил, Масиҳ анфосидиндур, суд олиб оби бақо,
Бу чаман узра магарким, пешаси ўлмиш ҳаё,
Эгилур гулбун киби гулшанда ул гулгун қабо,
Ким хиром айларда нахли арғувон дерлар ани.

Қаҳр бирла тўғри айлабдур туфанги кўксима,
Ўқ отар чоғинда йўқ эрмиш бу нанги кўксима,
Ким гумон айлар кўранда доғ ранги кўксима,
Ҳар замон тегмиш магар мижгон хаданги кўксима,
Нозпарвар дилрабо абру камон дерлар ани.

Ул жафожў бистари нозина гоҳи ёстониб,
Кўз очиб уйқусидин шўҳи ситамгар уйғониб,
Юз карашма ноз андоз ила ҳарён тўлғониб,
Сурмадин кўзи қарориб, орази гулгун ёниб,
Боғ аро қўйса қадам сарви равон дерлар ани.

Оразингдин зоҳир ўлмиш ҳар замон файзи чаман,
Накҳати зулфунгдин эрмишдур нишон мушки Хўтан,
Нуқтаи холинг занахдонингдадур, эй сиймтан,
Хизр хаттинг обиҳайвон лаб уза бўлмиш ватан,
Ҳам Масиҳу Хизрға доруламон дерлар ани.

6

Келди ул гулчеҳра тун сўрмоққа кўнглум дардини,
Кўзларимға тўтиё қилдим аёғи гардини,
Кўкка еткурди қадн юз сарв оҳи сардини,
Ер истиқболида кўрдум жамоли вардини,
Айлади раъно юзи гулнор чеҳрам зардини.

Улки тажрид ихтиёр этти намоён бўлмади,
Икки оламдин кечиб машғули сомон бўлмади,
Бўлмади мақсуд ҳосил то жигар қон бўлмади,
Баски олам тарки ҳар номарда осон бўлмади,
Кўрмади дунё аруси мардларнинг фардини.

Гоҳ саҳро гардман, гоҳ сокини кўҳи миҳан,
Гоҳ тоғ устида нолон, гоҳи саҳролардаман,
Дард саҳросида Мажнун, кўҳи ғамда Кўҳкан,
Қилди то Фарҳоду Мажнун тоғу ҳомуна ватан
Кўрмади бу чарх мандек кўҳу саҳро гардини.

Эй насими субҳидам бир хизмат айла бериё,
Еткур ул сарвиравонға арзи аҳволи гадо,
Тийра бўлгон кўзларимни гар десанг топқай зиё,
Хок кўйидин сабо еткур дамодам тўтиё,
Сақлайин кўзумда мен бу ганжи бол овардини.

Даҳр авзоъини то қилдим тамошо як-баяк,
Шашдари ҳайратда қолмишдур самодин то самак,
Не башар бўлғой раҳо бу домғаҳдин, не малак,
Элни нақди умрини кўп элтти нарроди фалак,
Эй масиҳим бер хабар, йиғсун бисоти нардини.

Ул пари савдосидин девонамен, овора ҳам,
Сийна ғамноку яқом юз чоку доман пора ҳам,
Гоҳ дардин ёра айтурмен, гаҳи ағёра ҳам,
Оҳу афғоним агарчи етти кўп дилдора ҳам,
Ул Амири ҳусн сўрмас ҳоли ғам парвардини.

МУСАДДАСЛАР

Дун келди ёр телба кўнгул ҳолини сўруб,
Сўйлар эди рақиб анга рўбарў туруб,
Ул зишт рўю сифла ани ҳамдами кўруб,
Ғайрат қиличи бирла ани рашки ўлтуруб,
Ёнингдаги рақиб на тандур дедим, деди:—
Яхши дейин сангоки, ямонингдурур сенинг.

Келди қошимға жилва қилиб ул суман узор,
Кўрдум юзини гул очилиб бўлди навбахор,
Айдим: тараҳҳум эт менга, эй нозанин нигор,
Юз ноз бирла айди: надур сенга ихтиёр,
Альон юзунг муродим экондур, дедим, деди:—
Наззора қил жамолима, ойингдурур сенинг.

Ул гулки соғар ичтию чиқти ҳижобидин,
Гул-гул очилди меҳри рухи бода тобидин,
Жон беқарор бўлди кўнгул изтиробидин,
Кўрдум юзини гўшаи тавфи ниқобидин,
Эй гул, юзунг не важҳи ҳасандур дедим, деди:—
Беҳжат физойи жони жаҳонингдурур сенинг.

Ёр айди:— кўксунг узра надур ғам жароҳати?
Айдимки: тушти бошима ишқинг суубати,

Гаҳ ғайр жаври, гоҳ фироқингни меҳнати,
Жону кўнгулни қолмади бир зарра роҳати,
Ишқинг тамом ранжу миҳандур дедим, деди:—
Бу ишда барча суду зиёнингдурур сенинг.

Афсуским, рақибаниҳон ишқим ўлди фош,
Кўргоч ани сариф юзум узра югурди ёш,
Қўйдум тазаллум айлаб ани мақдамиға бош,
Йиғлаб дедимки, эй бути бераҳми бағри тош,
Хат-хат юзумда қон не сухандур дедим, деди:—
Ҳар қатра ашк назми равонингдурур сенинг.

Хат зоҳир этти лаълида ул шўҳи нозанин,
Хизр айлади ҳаёт зулоли аро камин,
Майгун лаби канорида бир қатра мушки Чин,
Кўрдум ажаб тароват ила турфа дилнишин,
Кавсар қироғида на зағандур дедим, деди:—
Лаълимда хол нуқтаи жонингдурур сенинг.

Шўҳики айру душди кўзум хатту холидин,
Савдолар етти бошима зулфи хаёлидин,
Етгоч кўнгулга муждаи роҳат висолидин,
Сўрдум фироқ тийралигини саволидин,
Ҳар тун қоронғулик, не дегондур дедим, деди:
Ҳажримда дуди оҳу фиғонингдурур сенинг.

Оғзи хаёли эрди кўнгулларни матлаби,
Юз узра хол субҳу саодатни кавкаби,
Бар топти ноз гулшанида себи ғабғаби,
Гулдек очилди кулмак ила ғунчаи лаби,
Эй ғунча лаб, бу турфа даҳандур, дедим, деди:—
Билким адам йўлида нишонингдурур сенинг.

Ул гулки акси оғазидин маҳ забун эди,
Хуршиддин карашмаи ҳусни фузун эди,
Девона кўнглум ишқида масти жунун эди,
Қадди ниҳоли сарв, этоки лолагун эди,
Пироҳанинг магарки чакандур дедим, деди:—
Осори қатра-қатраи қонингдурур сенинг.

Бир куп сабоҳи ийд эди ҳангоми навбаҳор,
Эрдим мени шикастау маҳзуни дилфигор,
Бог ичра келди қошима ул сарви гулбузор,
Жонимни айладим қаду рафториға нисор,
Холи лабинг не мушки Хўтандур дедим, деди:—
Жон ичра акси доғи ниҳонингдурур сенинг.

Лаъли лаби латиф эди кавсар зулолидин,
Сарв ўлди соя боғда қадди ниҳолидин,
Ошуфта бўлди хотирим ул хат хаёлидин,
Ҳоли дилимни сўрди мурувват камолидин,
Ед этмаким отишгни надандур, дедим, деди:—
Зикрим тилингда ҳирзи амонингдурур сенинг.

Ногаҳ йўлуқтим ул санами дилпазирға,
Айдим тазаллум айлаб ўшал беназирға,
Эй бағри тош, мен киби зору асирға,
Чўх зулм қилма, дод этармен Амирға,
Ошиқға мунча жавр надандур дедим, деди:—
Бу имтиҳони ишқи ниҳонингдурур сенинг.

Кулбам сорига қўйди чу ул маҳлиқо қадам,
Субҳи висоли файзида рафъ ўлди дарду ғам,
Ҳар дам тилим тажалли ҳуснидин урди дам,
Сўрдим Амирий ишқин, эй шоҳи муҳтарам,
Қайси чароғи шамъи лагандур, дедим, деди:—
Бу анжуманда тиғи забонингдурур сенинг.

Надур ҳолим сўрорга келсанг, эй сарви хиромоним,
 Гуландомим, малоҳатлик пари рухсора жопоним,
 Демассен бир йўли ҳолинг надур бесабру сомоним,
 Тараҳҳум чоғидур, эй нуридийдам, жисмаро жоним,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

Юзунг кўрмоққа кўз муштоқу ҳожатманд эрур кўнглум,
 Жамолинг орзуси бирла бас, хурсанд эрур кўнглум,
 Каманди турраи мушкинг ила чун банд эрур кўнглум,
 Мусалсал сунбулингни ториға пайванд эрур кўнглум,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

Кўзунг бемориға ноз этма, беморингни ўлтурма,
 Гирифторинг эрурмен, ўз гирифторингни ўлтурма,
 Чекиб тиғи сиёсат ошиқи зорингни ўлтурма,
 Вафолинг ёрсен, бедод ила ёрингни ўлтурма,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

Букун кулбам сори, эй сарви хуш рафтор, хуш келдинг,
 Кўзум ойинасиға кўрсатиб дийдор хуш келдинг,

Масиҳи руҳафзойи дили бемор хуш келдинг,
 Вафодин зоҳир айлаб борлиғ, эй ёр, хуш келдинг,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

Усондим, эй кўнгул, фарёду оҳи дилхарошингдин,
 Ушоқ ёшларга расво бўлмишам, эй дийда, ёшингдин,
 Агар бўлса ишорат қатлима, эй ёр, қошингдин,
 Муанбар сунбулунгдек чарх урай юз қатла бошингдин,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

Фироқинг ўртади эй дилбарни номехрибоним кел,
 Бўлуб оромни жону роҳати руҳиравоним кел,
 Нисори хокпойнинг жавҳари жону жаҳоним кел,
 Нигорим, позашиним марҳами доғи ниҳоним кел,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

На хушдур васларо ком истасам ширин дудоғингдин,
 Лабингдин лаъл қиммат топтию, гавҳар қулоғингдин,
 Ниёзу, ноз аро фарқ ўлмади бошу аёғингдин,
 Висолингни тилаб оворалар бўлдум сўроғингдин,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону қурбонинг дилу жоним.

Жафо расмини бунёд айлагон бераҳм ёримсен,
 Ситампарвар, жафожў, сангдил, зебо нигоримсен,
 Латофат гулшанида сарв қомат гулўзоримсен,
 Шаҳиди ишқинг ўлдум қотили чобуксворимсен,
 Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
 Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

Муҳаббат хайлини Қайхисрави соҳиб сариримен,
Жунун аҳлини шоҳи, ишқ мулкини Амиримен,
Ки дашту тоғ аро Фарҳоду Мажнун дастгиримен,
Камандинг мубталоси доми ишқингни асиримен,
Азизим, қиблагоҳим, хўблуқ мисрида султоним,
Дилу жоним сенга қурбону, қурбонинг дилу жоним.

3

Ўтти айёми висолу етти фурқат навбати,
Эмди йўқ сабр этголи бир дам кўнгулни тоқати,
Ғам ҳужуми фитна торожию ҳижрон офати.
Мунча ғавғодин паришондур, кўнгул жамияти,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

Ҳажр даштида қуюндек бесару сомон бўлуб,
Ҳар замон бир кўрмагон саҳрода саргардон бўлуб,
Неча қолғайман боқиб ўз ҳолима ҳайрон бўлуб,
Турфа аҳволимға гаҳ гирёну гаҳ хандон бўлуб,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

Моҳ сиймолар аро хуршидсен олийжаноб,
Меҳри рухсоринг малоҳат машриқида офтоб,
Зарра янглиғ айлабон меҳри рухингдин изтироб,
Бош-аёғинг узра қўйсам қилмағил нозу итоб,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

Ғайрни базми висолинг ичра дамсоз айладинг,
Булҳавас тар доман эрди маҳрами роз айладинг,

Наргисингни фитна хайлига фусунсоз айладинг,
Мендин икроҳ эттинг истиғно қилиб ноз айладинг,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

Сендин айрилғоч, менинг дарду балодур ҳосилим,
Кечалар ғам базмида ёдинг чароғи маҳфилим,
Сархуш айлар бодаи ноб ўрнига хуни дилим,
Юз тараддуд бирла осон бўлмади бир мушкилим,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

Эйки бордур қошларинг меҳроби ҳусн аҳлига тоқ,
Наргисингни оч, тағофил айлама, ҳолимга боқ,
Танда захми тиғи ҳижрон жон аро доғу фироқ,
Дийда — хунбору, жигар — афгору, дил — пур иштиёқ,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

Шоҳсен ҳусну малоҳат Мисрида Юсуфнишон,
Партави меҳри жамолингдин мунаввардур жаҳон,
Ман гадойи дарғаҳингмен, сан Амири комрон,
Неча бўлғай фурқатингдин кўзда су, бағримда қон,
Қолмади бир зарра сендин айру кўнглум роҳати,
Лутф чоғи, марҳамат вақти, мурувват соати.

ТУЮҚЛАР

Оразинг гулзори жаннат боғидур,
Тори зулфунг жон қушини боғидур,
Ҳалқаи зуннор зулфунг даврида,
Кофири ишқ ўлмоғонлар боғидур.

Эй париваш, гул юзунгдин парда ол,
Ким ғамидин кўзда ёшим бўлди ол,
Ёр бўлғойлар сенга маҳшар куни,
Аҳмади Мухтор ила Асҳоби ол.

Бодасиз бетобмен бу кеча мен,
Лаълинг истаб эмди жондин кечамен,
Соҳили мақсадга етгайманму деб,
Кўз ёшим дарёсида сув кечамен.

Бенавомен ёр кўзу қошидин,
Телба кўнглум келмас они қошидин,
Кофиру мўъмин анинг ҳайронидур,
Куфр изҳор этти зулфу қошидин.

Ул пари жонимга ўтлар ёқадур,
Куйгоним кўнглига яхши ёқадур,

Ишқида ҳар ён тушуб жайбимға чоқ,
Телбамен пийроҳаним беёқадур.

Навхатим зулфидин очғон чоғда чин,
Мунфаилдур мушкдин оҳуйи Чин,
Чини Мочин зулфи пуртобидадур,
Бу сўзум ялғон эмастур, барча чин.

НАВОИИ ҒАЗАЛЛАРИГА МУҲАММАСЛАРИ

1

Бошим ўлсун поймол ар тарки савдо айласа,
Хира бўлсун кўз жамолингдин табарро айласа,
Жонға ўт тушсин бўлак дилбар таманно айласа,
Кўнглум ўртансун агар ғайрингга парво айласа,
Ҳар кўнгул ҳам ким сенинг шавқингни пайдо айласа.

Ишқ даштида қуюн янглиғ жунун тамҳид ўлай,
Бу жиҳатдин зарра осо маҳрами хуршид ўлай,
Фурқатингда нечаким зиндонии жовид ўлай,
Ўзгалар васлин таманно айласам навмид ўлай,
Ҳар киши ҳам ким сенинг васлинг таманно айласа.

Сендин ўзга ёр пайдо айласам чиқсун кўзум,
Ғайр дийдорин таманно айласам чиқсун кўзум,
Ғар парий рӯхсориға во айласам чиқсун кўзум,
Ўзгалар ҳуснун тамошо айласам чиқсун кўзум,
Ўзга бир кўз ҳамки ҳуснунгни тамошо айласа.

Неча васфинг боғида тўтимисол ўлсун тилим,
Лаъли нобинг шарҳида ширин мақол ўлсун тилим,
Ўзгалар ҳарфини иншо қилса нол ўлсун тилим,
Ғайр зикрин ошкоро қилса лол ўлсун тилим,
Қайси бир тил ҳамки, зикринг ошкоро айласа.

Маҳвашиким жилваси барқу юзи бир шўъладур,
Ўт солур лаъли кўнгул ичра, сўзи бир шўъладур,
Ишқи оламсўз эрур, аммо ўзи бир шўъладур,
Рашқдин жонимға ҳар наргис кўзи бир шўъладур,
Боғ аро ногаҳ хиром ул сарв раъно айласа.

Рухпарвар лаълидин тонг йўқ ўлукни қилса ҳай,
Сўз чоғи этмиш тарашшух, қатра-қатра мавжи май,
Ҳусн бобида топилмас бу назокат бирла шай,
Йўқ оғиздин нукта айтур маҳвашимдек бўлмағай,
Гар қуёш ҳар заррасидин бир Масиҳо айласа.

То мени девона қилди ул паризоди ҳабиб,
Ишқ аро расволиғимға таъналар айлар рақиб,
Телбалиғ дардина туштум васлидин олиб насиб,
Келтурунг дафъи жунунимға парихон, йўқ табиб,
Ўлким ансабдур пари ҳар кимни шайдо айласа.

Ҳар кишиким айласа меҳру вафо изҳорини,
Тан ғубори бирла тарҳ этгай фано деворини,
Бир нафасда айлағай барбод йўқу борини,
Субҳдек бир дамда гардун қўймағай осорини,
Ногаҳ аҳли сидқ кўнгли меҳрин ифшо айласа.

Деб Амир аҳли фусуси кайд бўлма нечаким,
Волау мафтуни амру Зайд бўлма нечаким,
Боқма дунё шоҳидиға, қайд бўлма нечаким,
Даҳр шўҳиға Навоий сайд бўлма нечаким,
Кун узори узра тун зулфин мутарро айласа.

2

Тушти савдолар бошимға хатту холингни кўруб,
Вола ўлдум гисуйи анбар мисолингни кўруб,
Сонурам хулди барин рухсори олингни кўруб,
Саҳлдуру тўбий демак нозик ниҳолингни кўруб,
Ёки жаннат боғи гулзори жамолингни кўруб.

Эй малак сиймо нигорим, кўрсатинг ойдек жамол,
Кўзгудек ҳайрон этиб қилди тилимни гунгу лол,
Рухпарвар лаълинг узра то намоён ўлди хол,
Равзада кавсар, қироғинда хаёл эттим Билол,
Юз аро лаб, лаб уза шабранг холингни кўруб.

Ҳасратингдин ҳар қачонким кўзларимдин чиқти ёш,
Ёшлиғидин эл аро пинҳон ғамимни этти фош.
Чархдин юз ўгуруб қўйди аёғинг узра бош,
Соғинур ошиқлигингга рўбарў келмиш қуёш,
Кўзгуда машшота ҳар соат мисолингни кўруб.

Наргисинг шаънидадур, эй шўх, афсун айламак,
Ўл ситамгарга кўнгул нақдини топшурмоқ керак,
Кўрмади бу гулшан ичра нахли қаддингдек фалак,
Сарвдин қумри не тонг рам қилса, тўбидин малак,
Жилваи қад ҳолатида эътидолингни кўруб.

Монеъ ўлди бошима, васлинг тараҳҳум айлади,
Шоми ҳижрондин қуёшдек рафъи анжум айлади,
Гаҳ итобу ноз этиб, гоҳи табассум айлади,
Наргисинг афсуну гулбаргинг такаллум айлади,
Ақл кул топти фириб, ул икки холингни кўруб.

Неча изҳор айлар ул бебок жабру кин менга,
Қолмади бедоддин тоқат била тамкин менга,
Бермади ҳаргиз сурур айёми ҳам таскин менга,
Элга ишратдур янги ой кўрсалар, лекин менга
Юзланур ошуфталиғ мушкин ҳилолингни кўруб.

Ҳеч ким мен хастадек маҳжури ҳижрон қолмағай,
Қўрқаменким, туфроғимга доғи хирмон қолмағай,
Зорлиғ, нокомлиғ кўйида ҳайрон қолмағай,
Ўлтурур ҳижрон тунн ҳам, ўлсам армон қолмағай
Тушда ҳам бўлса бир айёми висолингни кўруб.

Май қуёши топти то мийно сипеҳридин завол,
Риндларга қолмади майсиз мадори қийлу қол,
Баски чўх махмурликдур боиси ҳузну малол,
Неттинг эй соқийки, ўздин бордим андоғким зулол,
Олиб ичмасдин бурун жоми зулолингни кўруб.

Эй кўнгул ишқ ичра хуш тут ўзни юз ишрат била,
Бевафолиғ гар кўрарсен қилма оламдин гила,
Зулмлар чектинг Амиро, ҳуснидин васлин тила
Судра ул ён, эй Навоий, ўзни муҳлик заъф ила,
Шояд этгай раҳм ул қотил бу ҳолингни кўруб.

3

Баски ул гул ишқидин мен нотавонга тушти ўт,
Ўртатиб бағрим ила кўнглумни, жонга тушти ўт,
Доғлиғ кўксум ўтидин қаҳкашонга тушти ўт,
Лолазор эрмаски, оҳимдин жаҳонга тушти ўт,
Йўқ шафақким, бир қироқдин осмонга тушти ўт.

Тушти ҳажридин кўнгул ўтига ул дилдор ўти,
Ёғдурур гарди балодек бошима адбор ўти,
Куйдурур андоғки булбул пайкарин гулзор ўти,
Дедилар эл хонумонин ўртар ул рухсор ўти,
Бу сўз эшиткач, мени бехонумонга тушти ўт.

Солди кўксум ичра ўт ул сарв қадду сиймтан,
Ена-ёна шамъ янглиғ пайкарим бўлди накан,
Тонг эмас аҳгар киби кул ичра гар қилсам ватан,
Ўқларинг кўнглумга тушкач куйди ҳам кўз, ҳам бадан,
Ким куяр ҳўлу қуруғ чун найистонга тушти ўт.

Изтироб этмак муҳаббат расмида таскин экан,
Беқарор ўлмоқ кўнгулға боиси тамкин экан,
Ишқ дашти барча ўтдур, ё чаман ойин экан,
Совуруб гул хонумонин ким қуюн рангин экан,
Ё фалак бедодидин сарви равонга тушти ўт.

Ҳеч ким этмас Амира, ишқ ҳукмидин гузор,
Бермади ошиқлара сабр ила таскину қарор,
Неча ўлдум ҳасрату андуҳ ила зору фиғор,
Эй Навоий, билки оҳи чекмишам беихтиёр,
Десаларким, бешаи Мозандаронға тушти ўт.

4

Ун чекармен қумридек, эй сарв қадду ҳурзод,
Ҳасратингда вола ўлдум ҳар на бод обод-бод,
Ғамлу кўксум ичра маҳзун хотиримни этти шод,
Топқали хоки танимға новаки ишқинг кушод,
Кўнглум айтур хайр мақдам, жоним айтур хайр бод.

То хаёл эттим қадини чеҳраи олий била,
Кўнглуми ошуфта этти гисуйи доли била,
Нусха этгай наргиси бадмаст қаттоли била,
Хаттининг васфин ёзармен кирпичу холи била,
Хат ёзарда чун заруратдур қалам бирла мидод.

Қаъбаи мақсадни тай қилдинг мабоди топмадинг,
Қон бағирдек бу хатарлик йўлда зоди топмадинг,
Деманг, эй аҳбоб, ишқ ичра кушоди топмадинг,
Таън қилмангким бўлуб ошиқ муроди топмадинг,
Ким эрур бизга бу иштин номурод ўлмоқ мурод.

Ул бути ширин сухан ор этти бир ношодидин,
Ўлмади воқиф бало тоғида бу Фарҳодидин,
Чўх жафоу жабр тортиб тинмади бедодидин,
Бу нафаским ўлгали етмишбиз онинг ёдидин,
Ул Масиҳо бир иёдат бирла қилмас бизни ёд.

Гарчи лутф этмас Амир ул хўблар шоҳи мудом,
Рози ўлмоқдур муҳаббат кишвари ичра низом,
Салтанат авранги узра, ёраб, этгил шодком,
Эй Навоий, ғам ема бошингга бўлсун мустадом,
Улки бордур вориси тахти Жаму тожи Кубод.

5

Этти мен ношодни ишқ ичра расволиғда фард,
Ички сиррим фош этиб, бу ашки олу ранги зард,
Телба кўнглумга нетонг гар етса дард устида дард,
Уйла ҳижрон тошларин ёғдурди чархи тез гард,
Ким сипеҳр авжиғача хоки танимдин чиқти гард.

Ул санам ҳижронида то хаста кўнглумдур ҳазин,
Табъими айлар мукаддар, хотирим андуҳкин
Бу ўкуш бекаслиғимдин не учун бўлмай ғамин,
Ёр ила аҳбоб мендин айрую мен барчадин,
Йўқ ажаб гар барчанинг дардича бўлса менда дард.

Доғлиғ жисмим кўруб ул шўҳи саркаш қилди нанг,
Ғам қилур андоғки оҳу дашт уза кўргач фаланг,
Ораз ўлғондек қаму миръот рухсорига занг,
Ҳажр тошидин кўкарди пайкарим ёхуд бу ранг,
Айлади урён танимни, баски чектим оҳи сард.

Неча зор ўлгон ғами ҳирмон ила ҳангоми ҳажр,
Ком олурлар васлидин агёрмен нокоми ҳажр,
Етмиш эмди менга кулфат чекмака айёми ҳажр,
Қаҳқашондин чекма саф анжум сипоҳин шоми ҳажр,
Мен ўлубмен, эй фалак, ҳожат эмас қилмоқ набард.

Баски саргардон бўлуб, кездим бнёнбон бирла тоғ,
Менга боқ, гар истасанг Фарҳод Мажнундин сўроғ,
Сув била боду ҳаводин сабз ўлур андоғки боғ,
Ашку оҳимдин натижа бўлди қонлиғ тоза доғ,
Гўйи ул суву ҳаводин очилур бу навъ вард.

Чўх кўрубмен кундуз ила гардиши даврон туни,
Кўрмадим фурқат тунидек, лек бепоён туни,
Не учун сарғотти рухсорингни бу ҳирмон туни,
Эй кўнгул, гар худ хазон фасли эмас ҳижрон туни,
Нега боғ аҳлигадур титратмау рухсорн зард.

Ишқидин мен хастанн то зори ҳайрон айлади,
Ғунчадек бағрим Амир, ул сиймбар қон айлади,
Жамъ ўлур кўнгли ўшалким, тарки имкон айлади,
Халқнинг қайди Навойни паришон айлади,
Қимки жамият тилар, қилмоқ керактур ўзни фард.

6

Ераб, ул ойни насими субҳ фаррошимудур,
Ё бу ғавғолар фироқ аҳлини фархошимудур,
Боргоҳинг теграсида фитна авбошимудур,
Қасрнинг ҳар кунгири узра бало тошимудур.
Йўқса ботил ишқ даъви қилғон эл бошимудур.

Ҳар нечук бедардим, йўқтур муҳаббат зотида,
Сабт этмишлар ани отини ишқ оётида,
Кўзларим қонлар тўкар ишқу вафо исботида,
Ғам туни, билмон, шафақдур ё фалак миръотида,
Акс кўргузган кўзумни лаългун ёшимудур.

Сарвга ўхшар қадинг, лаъли лабинг монанди гул.
Кўрмадим андоқ санавбар узра шаққарханди гул,
Уйлаким, қўйди суроҳи узра соқий жомн гул,
Боғбонким сарв уза айламиш пайванди гул,
Сарв бўйлуқ гулруҳумдур, йўқса бўйдошимудур.

Жон этар юз шавқ ила ул ринд истиқболини,
Дайр ичида мастлиқдин билмас ўз аҳволини,
Кўр Скандар кўзгусидур, жомн Жам тимсолини,
Илгида жому кўрар май ичра олам ҳолини,
Ераб ул Жамшид ё майхона қуллошимудур.

Ошиқ ўлсанг базм аро бе арғанун май ичмагил,
Гарчи воиз сенга айтур лолагун май ичмагил,
Эй Амири даҳрсен, ҳаддин фузун май ичмагил,
Тонглоғи кавсар учун дерсен букун май ичмагил,
Тектур, эй зоҳид, Навоий сен киби лошимудур.

7

Ул бути ширин лиқо ҳар нечаким, ёд айламас,
Ишқ тоғида мен этган ишни Фарҳод айламас,
Хаста кўнглум бу жафолардин нечук дод айламас,
Йўқ дамеким, фурқати жонимға бедод айламас,
Ғайрни шод этгали кўнглумни ношод айламас.

Ул парирўким эрур ноз офаринлар сарвари,
Боқмади ҳаргиз тараҳҳум бирла ошиқлар сари,
Ҳасрату андуҳ бирла бордим ўзлукдин нари,
Ўлмакимни билмайин гўё дер эрмиш ул пари,
Ким неча кундурким, ул девона фарёд айламас.

Бор эди кўнглумға зулфу оразидин тобу таб,
Шоми ҳижрон ичра ёндим шамъи маҳфилдек тутаб,
Пайкарим ўлди ўкуш, ўқ заҳмидин жавшан лақаб,
Солди кўнглум ўтиға пайконларин ҳижрон, ажаб,
Ким менинг қатлимға боштин тиғи пўлод айламас.

Баски элга фош этар оҳим ўти, жонон ғами,
Бу жиҳатдин қолмади кўксум аро пинҳон ғами,
Ҳеч кимнинг бошиға келтурмади даврон ғами,
Улча бағримға қилур ғам нешидин ҳижрон ғами,
Тоғнинг бағриға метин бирла Фарҳод айламас.

Элга жонондин, Амиро, қилма изҳори ғаме,
Ишқ асрорини арз этмакка йўқтур маҳраме,
Ҳасрат ўтидин кўнгулга йўқ исикроқ ҳамдаме,
Эй Навоий, бўлма онинг ёдидин ғофил даме,
Сен ким ўлдунг дегаликим, мени ул ёд айламас.

8

Букун ағёр ила ул шўхи маҳваш, ишвасоз эрмиш,
Кўнгул сабр этки ишқ афсонаси дуру дароз эрмиш,
Ҳақиқат боргоҳи раҳбари ишқи мажоз эрмиш.
Муҳаббат шевасининг лозими ажзу ниёз эрмиш,
Вафо ойинини хосияти сўзу гудоз эрмиш.

Муҳаббат аҳлиға йўқтур вафоси маҳжабинларнинг,
Олиб сабру қарорин ёд қилмаслар ҳазинларнинг,
Сипоҳи ҳусн ила торож этарлар ақлу динларнинг,
Дер эрдиларки, ажз аҳли ниёзи нозанинларнинг,
Қилур нозиниким, ул мўжиби туғёни ноз эрмиш.

Букун масти майи ноз ул бути таннозни кўрдум,
Бериб жон нақдини анжом ила оғозни кўрдум.
Бу найранг ила ул шўхи фусун пардозни кўрдум,
Қадини жилваси олинда сарви нозни кўрдум,
Бу бир асру фурутан, ул бағоят сарфароз эрмиш.

Лаби оби ҳаётидур, баси жонбахш ширин кўп,
Эрурмен иштиёқидин ани бесабру тамкин кўп,
Бировким, жондин айрудур тириклик анга таҳсин кўп,
Нетиб ўлмайки, сабрим оздин-озу шавқ кўпдин-кўп,
Ул ойнинг жаври кўпдин-кўп, вафоси оздин-оз эрмиш.

Қади сарвики хуштур гулбуни фирдавсу ризвондин,
Букум юз ноз ила ўтти хиром айлаб гулистондин,
Фиғонлар чектилар қумрию булбул ҳар хиёбондин,
Жаҳон боғида рустохез тушмиш эрди ҳарёндин,
Жиҳат маълум қилдим, сарвинозим жилвасоз эрмиш.

Ул ой ағёр бирла тутти улфат дедилар, билдук,
Вафо аҳлиға йўқ кўнглида рағбат дедилар, билдук,
Жамолидин мунаввар базми ишрат дедилар, билдук,
Биров базмин бу оқшом рашки жаннат дедилар, билдук,
Шабистонин мунир этган бизинг шамъи тироз эрмиш.

Муғанни нағма бирла ёд этиб Фарҳоди Парвездин,
Алар топти мақоми ишқ сен ҳам қолма бу издин,
Амир ашъорини савти диловизин эшит биздин,
Навобий, ўт ниҳованду Сифоҳон бирла Табриздин
Хусайний бўлгу чокар, сенга оҳанги Қижоз эрмиш.

9

Зиҳи жон волаи дуржи даҳонинг,
Назарда ҳайрати сарвиравонинг,
Агарчандики топмаслар нишонинг,
Кўнгуллар қути ширин достонинг,
Бағирлар қони лаъли дурфишонинг.

Менга жавр этма, эй шўхи ситамгор,
На айтур ўлтуруб ёнингда ағёр,
Ани ёшурма мендин, айла изҳор,
Ниҳону ошқорамен сенга ёр,
Эрур ағёр ила рози ниҳонинг.

Эрур ҳижрон туни азбас қоронғу,
Ғами ҳажрингда йўқ кўзларда уйқу,
Мени қон йиғлатиб, эй шўхи бадхў,
Рақиблар бирла ҳар тун мендин айру,
Қадаҳларким ичарсан нўши жонинг.

Кўнгул то домани ваҳшат қайирди,
Бало даштини сарто-сар қидирди,
Тааллуқдин Амир ўзни айирди,
Навобий ишқ водийсиға кирди,
Хатарлиқ йўлдуру, эй аҳбоб, ёнинг.

То кўнгул иқлимини ишқинг Амирий берди зеб,
Айлади торожи ҳушу ақл ила сабру шикеб,
Хаста кўнглумға на ҳожатдур Масиҳодек табиб,
Эй Навоий, лаъли жонбахши менга бўлса насиб,
Тонг эмас, ҳар лаҳза юз жон қилсам ийсори анинг.

10

Ул парирухким кўнгуллар ўлди афгори анинг,
Тўкти қоним наргиси бадмасти хуммори анинг,
То кўзумға жилва этти қадди рухсори анинг,
Бўлди қотил кўз била зулфи сияҳ кори анинг,
Кофири мастеки, ҳар ён тушти зуннори анинг.

Ёр истаб бўлдим ўз ёру диёримдин ғариб,
Бўлмади бир журъан жоми висолидин насиб,
Тешти бағримни саросар ханжари ёди ҳабиб,
Кўрди ул гул ҳажридин кўнглум шикофин андалиб,
Билмон афғон қилди ё чок ўлди минқори анинг.

Менки дарёи муҳаббат ичра бўлмишмен ғариқ,
Васл ила ҳижронида фикру хаёлимдур дақиқ,
Нотавон жонимға онинг дарди доғидур шафиқ,
Қўйма марҳам тиғи захмиға кўнгулда, эй рафиқ,
Чиқса жон ҳам чиқмасун кўнглумдин озори анинг.

Белу оғзини хаёл этган ўзидин оридур,
Хаста кўнглум бору йўқи сарфи йўқу боридур,
Аҳли дард ичра мени ошиқлиғим осоридур,
Кўксум узра доғлар, бўйнымда зулфи торидур,
Токи мушкин риштаға тортилди туммори анинг.

Гарчи чектинг ранж ила андуҳи ҳижрон оқибат,
Ишқ Амирийдек тузотдинг шавкату шон оқибат,
Гўй этиб бошингни қилдинг вақфи чавгон оқибат,
Эй Навоий, зулфиға бўлдунг паришон оқибат,
Яхши жамъият бу савдодин саранжом айладинг.

11

Мунча васлингдин мени, эй шўх, ноком айладинг,
Элға ҳолим билдуруб, даҳр ичра бадном айладинг,
Сабр ила ҳушимни элтиб қасди ором айладинг,
Донаи холинг била кўнглум қушни ром айладинг,
Гарди яздий меъжарин дин қасдиға дом айладинг.

То хиром айлаб гулистон ичра бўлдунг жилвагар,
Рашкдин аҳли чаманни айладинг ҳуни жигар,
Чирмашибдур ҳалқаи сунбул ила гулбарги тар,
Юз уза очтинг сочинг зуннорин, эй кофир, магар
Фош этиб куфрингни қасди аҳли ислом айладинг.

Эй ниҳоли гулшанинг жон ичра офат гулбуни,
Қоматинг шамшоду рухсоринг сабоҳат гулбуни,
Кўрмади даврон кўзи сендек назокат гулбуни,
Ҳусн боғида қадинг бўлмиш латофат гулбини,
Тўнни гулгун, тугмани то ғунча андом айладинг.

Ул пари пайкар висолидин хушам пайғом ила,
Мумкин эрмас етмагим бу бахти нофаржом ила,
Базми васл истар эсанг ул сарви гул андом ила,
Тонгла жаннат ҳуридин кеч, эй кўнгул, ноком ила,
Гар бу кун дунё арусини васлини ком айладинг.

Ут солур кўнглумга хуршиди жаҳон гардим менинг,
 Йўқса оламни совуқ айлар дами сардим менинг,
 Қонлу ёшим не учун фош этмасун дардим менинг,
 Ғам хазонин зоҳир этмиш чеҳраи зардим менинг,
 Борғали елдек баҳори ноз парвардим менинг.

Бормудур ул сиймбар васлиға етмак оҳким,
 Ё қилур аҳли муҳаббат базмидин икроҳким,
 Ун чекар эрдим фироқ ичра гаҳу ногоҳким,
 Ҳар неча кўнглум совуғ оҳидин айтур, оҳким,
 Ёрға ёқмас неким айтур бу дами сардим менинг.

Чун фиғон этсам бу андуҳ ила қилмас поси чарх,
 Дуди оҳим зери машқидек бўлур қиртоси чарх,
 Меҳр Амириға вафо кўргузмади гар поси чарх,
 Эй Навоий, токи урди меҳр нақшин тоси чарх,
 Бу бисот ичра ажаб шашдардадур нардим менинг.

Жунун торожидин бўлдум асири зулфи пуртобинг,
 Кўнгул моҳи сени сайд айлади ул икки қуллобинг,
 Назокат дуржидин гавҳар сочар ёқути серобинг,
 Латофат ойи ул юз, шоми савдо сунбули тобинг,
 Соч узра гарди яздий меъжар ул шом узра маҳтобинг.

Ул икки муштари кўзлар ҳилоли ичра жо ўлмиш,
 Ики бодомдурким, боридин қошлар дуто ўлмиш,
 Тугунлар зулфунга солким, тушуб бас зерипо ўлмиш,
 Кўнгуллар хайлиға хуш-хуш кезарға шоҳроҳ ўлмиш,
 Тароғ чеккан замон йўл-йўлки бўлди сунбули нобинг.

Солиб ўт оразинг хуршиди тобон чашмаси ичра,
 Кўзум мардумларидек гарқ этар қон чашмаси ичра,
 Лаби лаълинг таманноси тушар жон чашмаси ичра,
 Безарда оразинг машшоти ҳайвон чашмаси ичра,
 Тушуб гулгуна гулгун қилмиш, эрмас лаъли серобинг.

Мени ошуфта қилди ул икки гисуйи анбарсо,
 Хиром айлаб қадинг шўри қиёмат айлади барпо,
 Ипаклик игна бошинг узрадур сармоян савдо,
 Ипакларким, эшибсен жисмлар заҳми учун гўё,
 Муқайяд қилғоли жонлар қушин ҳам улдур асбобинг.

Қадинг сарвиға то кўнглум ҳаримн жилвагаҳ бўлди,
Шабистони хаёлинг ичра аҳволим табаҳ бўлди,
Қаро бахтим мени икки ҳилолингдин сияҳ бўлди,
Улусни саждага тарғиб этарға хизри раҳ бўлди,
Демасмен вусмалиғ қошингға, мийно ранг меҳробинг.

На фикринг бор эди гуллар териб бўйдошқа осмоқдин,
Тағофил ёйини икки муқаввас қошқа осмоқдин,
Камандингга кўнгулни бошқа, жонни бошқа осмоқдин,
Учи ҳам игна бирла кўз дуосин бошқа осмоқдин,
Емон кўз тегмасун бўлди кўнгул чекмакка қуллобинг.

Адамдин мен қачон ўз ихтиёрим бирла келмишмен.
Жамолинг жилваси бирла вужуд изҳор қилмишмен,
Гирибони саҳардек чоклик бағримни тилмишмен,
Туну кун жилва қилма, эй аруси даҳр, билмишмен
Қи меҳнат субҳи бўлмиш қоқумунг, ғам шони
санжобинг.

Муяссар бўлса ичмак ул санам ширин зулолинким,
Вужуд авроқиға шероза айлаб зулфу холинким,
Аруси даҳрни қўйғил, Амир олма вуболинким,
Навоий, офият истар эсанг қўй даҳр золинким,
Ҳариф эрмастур ул маккораға бу жисми бетобинг.

Наргисинг фикридин, эй бераҳм, бемор ўлмишам,
Чанг янглиғ заъф илгидин нигунсор ўлмишам,
Ишқ андуҳи ғамидин саҳт афгор ўлмишам,
Ҳажр қоним тўккудекдур, бўйлаким зор ўлмишам,
Бот қутулғум гарчи бас қотиғ гирифтор ўлмишам.

Ун чекиб, неча тўкармен қонлу ёш ҳижронида,
Асраган доғи ниҳоним бўлди фош ҳижронида,
Гўйё Мажнун бўлубмен ул қуёш ҳижронида,
Уйлаким, урён танимға ёғди тош ҳижронида,
Эй Масиҳ, асра дамингим, беҳад афгор ўлмишам.

Ҳусн аҳли ичра топилмас сенингдек офати,
Қилмадинг, эй бағри тош, ушшоқ элига раъфати,
Итларингга нотавонлиғдин олибмен улфати,
Мумкин эрмас мен қари сойилға кўйинг фурқати,
Хосаким ишқ офатидин саъб бемор ўлмишам.

Фурқатингдин нақш этгаймен, сўзум девор уза,
Фош этай дардим тасалличун, ўзум девор уза,
Телмурар васлинг умидила кўзум девор уза,
Кеча тегранг айланиб, кундуз юзум девор уза.
Уйлаки, парвонадин гўё намудор ўлмишам.

Ишқда собит қадам эркан деманг Мажнунки, мен
Кўрмади умрида ул, кездим ўшал ҳомунки, мен.
Тортамен жаврин Амир ул гулрухи мавзунки, мен
Эй Навоий, сарв бирла гулни найлай, чунки менъ
Волаи бир гул узори сарврафтор ўлмишам.

15

Зиҳи ойинаи ҳуснунг тажалли нуридин равшан,
Уруб хуршид шамъингға жамолинг партави доман,
Зулоли кавсари лаълинг Хизр суйиға сув афган,
Масиҳодин лабинг афсаҳ, қуёштин оразинг аҳсан,
Қуёшингға фалак ҳайрон, Масиҳингға қуёш маскан.

Кел, эй руҳи равоним, қумрин сарви хиромонинг,
Кўнгулдур шона янглиғ маҳрами зулфи паришонинг,
Менга солмиш қошинг ёйи ҳаданги нози мижгонинг,
Кўзумда гарди майдонинг, танимда нақди пайконинг,
Анга кўз мардуми хозин, мунга жон кулбаси махзан.

Эрур ул Хисрави хўбон малоҳат маснадинда шаҳ,
Нечукким мен гаодурмен, анинг олдида хоки раҳ,
Висоли орзусида хаёлидур менга ҳамраҳ,
Ясармен юз мақолат, ваҳ, бўлур кўргоч ани ногаҳ,
Кўзум ҳайрон, таним ларзон, эсим вола, тилим алкан.

Парирўеки аҳд айлаб вафо сарриштасин узди,
Қи юз бедодлар бирла кўнгул ғамхонасин бузди,
Кўзум мардумлари йиғлаб бало сайлини оқузди,
Шикебу сабр уйин буздик, рухсоринда кўргузди,
Хатидин нур уза зулмат, юзидин ўт аро гулшан.

Ҳалок эттинг мени, эй шўх, ул қотил кўзунг бирла,
Таним хоки ғубор ўлди, эрур жоним ўзунг бирла,
Юзунг ишқида ўлгонларни тиргуздинг сўзунг бирла,
Тўкарсен қон кўзунг бирла, берурсен жон сўзунг бирла,
Ажойиб зуфунунисенки, ҳар фан ичра сен якфан.

Фузулий бирла Лутфий офариндин айламас тамкин,
Эрурсен ҳусн Амири, мен гадоға этмагайсен кин,
Бу назмидинки сар то по эрур гулдастаи рангин,
Навой, асрабон тамкин, кишидин истама таҳсин,
Чу шаҳ кўргузди истеҳсон, кўруб назмини мустаҳсан.

1

То май ичиб агёр ила сайри гулистон айладинг,
Ушшоқни қатл этгали оҳанги майдон айладинг,
Елғуз қачон мен хастани бесабру сомон айладинг,
Оҳимни сарсар айлабон, ашкимни тўфон айладинг,
Бу сарсару тўфон била оламни вайрон айладинг.

Ойирди чархи дун мени мағмум этарга васлидин,
Ҳажру фироқ андуҳини маълум этарга васлидин,
Ездим тамошо дафтарин марқум этарга васлидин,
Бир дам юзин кўрган замон маҳрум этарга васлидин,
Эй йиғламоқ зўр айлабон, эй ашк, туғён айладинг.

Атфол тоши захмидин жисмимда йўқ бир ер бутун,
Чоки жигардин дам-бадам туғён этар селоби хун,
Кўздун тўкуб хуноби ғам кўйига боргон чоғда тун,
Эй ҳажр, ашким қонидин ер гўйин эттинг лаългун,
Бу гўй шаклин уйлаким бир қатраи қон айладинг.

Шамъи чамандур гул юзи фасли баҳору лола чоғ,
Агёр хушдур васлидин, ҳижрон аро мен бедимоғ,
Сарви чекан пироханим, ғайр ила сайр этганда боғ,
Ҳар қатр ашким қонидин ҳирқамни айлаб доғ-доғ,
Жисмимда ҳар ердин нишон бир доғи ҳижрон айладинг.

Қатлим қилур кофир кўзунг ҳолимга боқмай бир қиё,
Мижгонларинг пайкон ясаб, пайваста қошинг чекти ё,
Маҳбубларни расмида йўқтур магар рўйи риё,
Гардун балият ўқларин отқонда, эй гул, гўйё
Бир хори ҳажринг даштидин ҳар бирга пайкон айладинг.

То бўлди кўнглум заврақи баҳри жунунда фарқи ишқ,
Бўлмас мени девонага ул ҳусн ўтидин фарқи ишқ,
Бас эрди ул юз ўтидин ўртонмакимга ҳарки ишқ,
Чун жону кўнглум хирманин кул айладинг, эй барқи
Асрарға ҳажр ўтин магар ул кулда пинҳон айладинг.

Ҳарчанд хаттинг зулмати кўнглум юзин қилди қаро,
Шамъи жамолингдин зиё топти дили хирмон саро,
Лаълинг майин махмурига қилғонда даврон можаро,
Эй муғ, зулоли Хизр эди жоми Жам ичра дайр аро,
Сингон сафол ичра солиб, дардига эҳсон айладинг.

Эйким, дединг ул ой келур бу кеча вайрон кулбанга,
Ҳарчанд мумкинду вале мен бовар этмасмен анга,
Меҳру вафодин урма дам, бу нукта равшандур манга,
Давр аҳлидин, эйким, вафо мумкин эмас дединг манга,
Тутгуқ мусаллам, ҳар нечаким манъ имкон айладинг.

Жоно, Амири ишқ учун жону жаҳон қилдинг фидо,
Меҳру вафо иксиридин туфроқинг ўлди кимё,
Чиқма муҳаббат йўлидин будур тариқи авлиё,
Эй кўнглум, иршодим билаким тутқунг ойини фано,
Кавнайн ранжидин халос ўлдунг, не нуқсон айладинг.

ЛУТФИИ ҲАЗАЛЛАРИГА МУҲАММАСЛАРИ

1

Секратиб майдонға рахшинг офати жон қилмағил,
Ошиқинг кўнглини зулфунгдек паришон қилмағил,
Ултурурга неча ялгон сўзни бўҳтон қилмағил.
Эй санавбар бўйли дилбар, фикри ҳижрон қилмағил,
Шавқ ўтинда мен гадони асри бирён қилмағил.

Ҳажр шомига йироқдин васлингни билдурмадунг,
Ишқ ўтига ҳеч кимни мен киби куйдурмадунг,
Қатъи лутф айлаб бу расво кўнглуми тиндурмадунг,
Шарт қилдингким: «сени мен ўлтурай!»— ўлтурмадунг,
Чунки етмассан сўзунгга, аҳду паймон қилмағил.

Халқаро кўп таън этарлар бу мени бадномни,
Нўши лаълинг бирла сероб айла мен нокомни,
Итларинг хайлида ёд этгил мени гумномни,
Элга кўп инъом этарсан дам-бадам дашномни,
Қадр билмасларға охир, мунча эҳсон қилмағил.

Эй сабо, пайғомими еткур ўшал жононима,
Мен гадо аҳволини арз айлағил султонима,
Шамъи ҳуснунг шўъла солди кулбаи вайронима,
Андаким, бўлдум хабарсиз, доғ қўйдинг жонима,
Эмди билмасман дема, ўзунгни нодон қилмағил.

Қил паришон чини зулфи шоҳидингни лутф ила,
Бурқанинг очкил, намоён эт, хадингни лутф ила,
Айлама пинҳон Амирийдин қадингни лутф ила,
Лутфии мискинга кўргуз соидингни лутф ила,
Бу гадодин нуқрани енгингда пинҳон қилмағил.

2

Неча дард изҳор этсам, ул санамдин чора йўқ,
Не учун қон тўкмасун ул кўэки намдин чора йўқ,
Ранж ила муътод ўланларға ситамдин чора йўқ,
Ишқ тушса ҳар кўнгулға дарду ғамдин чора йўқ,
Етса чун ништар жароҳатқа аламдин чора йўқ.

Солди зулфи ораз ила кўксум ичра тобу таб,
Ўртади маҳзун кўнгулни шамъи муҳфилдек тутаб,
Ғунча янглиғ қон ўлуб бир амр мавҳуми тилаб,
Эй вужуд, ул тор оғиздин ҳеч бўлсанг, не ажаб,
Ушбу йўлда юруғанларга адамдин чора йўқ.

Чун ниҳон эттинг сочингдин, оразинг, эй маҳжабин,
Бу адо бирла ёшурдинг куфр шоми ичра дин,
Талх этти айшими бахтим қаро, кўнглум ҳазин,
Бир тутуб зулфунгни юз минг заҳр топтим зулмидин,
Оре-ореким, йилон тутқонға самдин чора йўқ.

Баски йўқ ушшоқ хайли ичра мен янглиғ ғаюр,
Гар Амир ўлсам муҳаббат кишвари ичра бўлур,
Қилмағил маъюс айлаб нотавонлардин нуфур,
Эшикиндин қавлама бу Лутфийнинг журмин кечур,
Ким бу боб ичра каримларға карамдин чора йўқ.

Кўрдум юзунгни, тоқат ила сабр менда йўқ,
 Гул ғунчасида лабларинг олида ханда йўқ,
 Сендек нигори сиймбадан ҳеч қанда йўқ.
 Нортек ёноқларинг киби шамъ анжуманда йўқ,
 Сарв қадинг менгизли санавбар чаманда йўқ.

Ҳажр илгида агарчи ситам кўрмишам вале,
 Бўлмиш висол дардисари ишқ сандале,
 Сабру қарор қолмади ҳуснунгни кўргали
 Сансиз чаманда, ёр, очилмас кўнгул, бале
 Нозу карашма сарву гулу ёсуманда йўқ.

Сен шоҳи ҳусн эурсену мен бенаво фақир,
 Лутфунгдин ўзга йўқ бу ситамкашга дастгир,
 Эй офтоби машриқи дил, эй маҳи мунир,
 Ҳардам жамолинг ортару ҳуснунга йўқ назир,
 Меҳру вафо дарифки, эй умр, санда йўқ.

Эй нозанин, мени ситаминг айлади ҳалок,
 Кимдурки йўқ фироқинг аро зору дарднок,
 Мен ҳам ғамингда сийнани айласам чок небок,
 Юзунгни гул чу топмади, кўнглакни қилди чок,
 Юсуфнинг иси ореки, бир пийраҳанда йўқ.

Эй офтоб ғалъату, вей орази қамар,
 Қим партави жамолинг эрур барқ ё шарар,
 Қўптур менга юзунгни тамошосида хатар,
 Жоним чиқар жамолингга қилганда бир назар,
 Дардоки боққали яна бир жон баданда йўқ.

Чини саводи сунбулин анбар демак хато,
 Ул зулфи тобдор иси гар бўлса муддао,
 Мумкин эмас топилмоғи чўх айлама ҳаво,
 Қўйғил хато йўлин дағи мушк излама сабо,
 Чин сочидек чу мушк Хитоу Хўтанда йўқ.

Гул узра шабнам инжусидур, ё юзунг тери,
 Бордур Амирни ани васфида сўз дери,
 Йўқтур маҳалли бахт эрур офарин дери,
 Тишинг дурини Лутфий сифат қилғали бери,
 Бир дур қиймати сўзи янглиқ Аданда йўқ.

Кимдур ул ойинадек ҳуснунга ҳайрон бўлмоғон,
 Қайси кўздур оразинг шавқида гирён бўлмоғон,
 Не бинодур зулм ила жаврингда вайрон бўлмоғон,
 Эй жафодин бир замон кўнгли пушаймон бўлмоғон,
 Қони бағрим зарраи қайғунг била қон бўлмоғон.

Лутф қил, ағёр қавлини эшитма, эй санам,
 Бевафо деб ошиқи содиқни қилма муттаҳам,
 Булҳавас даъвийи ишқ этса инонма, эй ҳакам,
 Бош аёқ ёлғон эрур ишқ оғриғидин урса дам,
 Бир менингдек сарғариб юзи ярақон бўлмоғон.

Гар такаллум сўзга келтурса лабингни шаккарин,
 Мен фидо айлай они олида жоним жавҳарин,
 Очма шаккарханд ила лаълингни гулбарги тарин,
 Муддаи кўрмак тилар кулганда тишинг гавҳарин
 Кўрмас ул дур йиғлаю кўзлари Уммон бўлмоғон.

Улма ғофил мендин, эй маҳваш, тағофул кўргуза,
 Сели ашким борди ҳарён сабр бунёдин буза,
 Неча айтурсан менга жамият асбобин туза,
 Сунбули зулфунг тикан кўрганда гул ораз уза,
 Одами эрмас кўруб ақли паришон бўлмоғон.

Эй қади туби масаллик сарв қоматлар аро,
 Гул киби юздин кўтаргин сунбули зулфи дуто,
 Тушмасун ондин кўнгул бошиға савдоу бало,
 Юзунг узра ногаҳон зулфунгни тоғитса сабо,
 Зоҳири ҳайвон эрур шайдоу ҳайрон бўлмоғон.

Ер бирла базми улфат қилмас эрмиш англадим,
 Нозанинлар бирла суҳбат қилмас эрмиш англадим,
 Гулбаданлар бирла ишрат қилмас эрмиш англадим,
 Ҳусн эли бирла маишат қилмас эрмиш англадим,
 Ақл тадбирин қўюбон гўлу нодон бўлмоғон.

Кўкка еткурма кўнгулларни фиғонин, фикр қил,
 Утға куйдурма Амир ошиқни жонин фикр қил,
 Юз уза келтурмағил ашки равонин, фикр қил,
 Эй жафочи, тўкмағил бу Лутфий қонин, фикр қил,
 Қони ноҳақ қон қилиб охир пушаймон бўлмоғон.

ЖОМИИ ҒАЗАЛЛАРИГА МУХАММАСЛАРИ

1

Дорад зи оразат гули боғи жинон жунун,
Бурда жамолат аз дили некуфанон фунун,
Нутқи ту дода бар лаби шаккарлабон лабун,
Эй бо лаби ту тўтии ширин забон забун,
Карда инон зи панжаи сийминбарон бурун.

Аз дидани жамоли ту дилшод гаштаем,
Бо бандагии сарви ту озод гаштаем,
Фориғ зи дидани гулу шамшод гаштаем,
Бо ҳусни илтифоти ту мўътод гаштаем,
Аз мо макун убур тағофил кунон кунун.

Гўяд маро рақиб ба он дар чи меравад,
Огаҳ найики бо дили абтар чи меравад,
Аз мавжи оби тиғи ту бар сар чи меравад,
Лаб ташна меравам зи ғамат, гарчи меравад,
Бар рўям аз ду дидаи пурхун аён уюн.

Дар водии хаёли ту ақлу жунун якест,
Бо ҳайрати мушоҳида жаҳлу жунун якест,
Дар панжаи фироқ қавию забун якест,
Дар мулки ишқ мансаби оли-у дун якест
Некон намуда майл ба олами бадон будун.

Маҳви жамоли он бути ширин шамойилам,
Набвад дарин бисот ба жуз ишқ ҳосилам,
Рўят гули вафои ту аз хоку аз гилам,
Гар бишкани ба санги ситам ҳуққаи дилам,
Жуз гавҳари ниёз наёби дар он дурун.

Андешаи висол гарат мерасад ба ёд,
Ҳайратнигоҳ бош, дар ин арсан видод,
Гар чеҳраи ҳузур бижўи аз ин савод,
Хоҳи дило, биноъ куни хаймаи мурод,
З-он мў таноб соз в-аз он қад ситон сутун.

Хоҳи, ки рози синаи ту гардат ошкор,
Дар маснади қабул нишини Амирвор,
Аз даст домани хираду ҳуш вогузор,
Жоми саре ба олами девонаги барор,
Чун ишқ кард рояти фарзонагон нугун.

Дар тазаллум шуд сари мо бар дари шоҳ аз фироқ,
 Юсуфи иқболи мо афтод дар чоҳ аз фироқ,
 Дасти мо аз домани васласт кўтоҳ аз фироқ,
 Рўзи моро сохт чун шаб тийра он моҳ аз фироқ,
 Чанд сўзем аз фироқ оҳ, аз фироқ оҳ, аз фироқ.

Аз назар имрўз то он сийм ғавғаб меравад,
 Ошиқонро аз жигар фарёде, ё раб, меравад,
 Тоби оҳ, аммо ба гардун аз раҳи таб меравад,
 Огаҳанд аз моҳ то моҳе, ки ҳар шаб меравад,
 Оби чашмам то ба моҳи, оҳ то моҳ аз фироқ.

Дорам уммеде, ки рўи у бибинам филмасал,
 Васл хоҳам, лек метарсам зи марги бемаҳал,
 Гар наёбад аз ажал бунёди умри ман халал,
 Васли жонон шоядам рўзи шавад пеш аз ажал,
 Як-ду рўз, эй жони ғамдида, амонхоҳ аз фироқ.

Гарчи дур афтодаем аз қиблаи абрўи дўст,
 Маҳрами базми висолем аз хаёли рўи дўст,
 Мерасонад бод ҳар соат насими бўи дўст,
 Меҳнаги дури мапурс аз сокинони кўи дўст,
 Нозпарварди висол охир чи огоҳ аз фироқ.

Чанд рўзе шуд, ки дурам аз висоқи базми васл,
 Шамъсон дорам ба мурдан иштиёқи базми васл,
 Талх шуд аз бодаи ҳижрон мазоқи базми васл,
 Тобакай саргашта гардам аз фироқи базми васл,
 Нур деҳ як лаҳза то берун барам роҳ аз фироқ.

Оқибат аз ошиқи моро муҳаббат зор кушт,
 Гоҳ андуҳи рақибу гоҳ нози ёр кушт,
 Булбулуро дар чаман аз дидани гул хор кушт,
 Рўзи васли ёр моро ғайрати ағёр кушт,
 Чун висол ин ваҳшат орад, лавҳашаллоҳ, аз фироқ.

Бар сарам афтод Амир аз ишқи ў савдо чу кўҳ,
 Мекашам бори ситам аз мардumi дунё чу кўҳ,
 Рўзи ғам дар домани тоқат кашидам по чу кўҳ,
 Дар сабури гарчи Жомӣ буд побаржо чу кўҳ,
 Гардиши гардун ба ёдаш дод чун коҳ аз фироқ.

ФУЗУЛИЙ ҒАЗАЛЛАРИГА МУХАММАСЛАРИ

1

Гулшани рухсорида ул чашму оҳулармидур,
Жаври кўпу меҳри оз бебок бадхўлармидур,
Хуни ноҳақ қилғучи икки жафожўлармидур,
Гўшаи абрўларинда чашми жодулармидур,
Йўқса кирмиш ёя тирандоз ҳиндулармидур.

Дишларингга не муносиб гавҳари дуржи садаф,
Гўшворинг донасидур ахтари буржи шараф,
Хўблиқ бобида сендурсен такаллуф бар тараф
Иқди шабнамдур гули тар узра ёхуд ҳар тараф,
Қатраи тердин гули рухсор уза сувлармидур.

Боғ аро наргис нигоҳидур, ишорат интизор,
Юз ёшурмиш ҳар кафи хок узра бир сиймин узор,
Билғуси ҳар кимсая ўлса нигоҳи эътибор,
Очилан гуллармидур, ер узра ҳар фасли баҳор,
Е фано даштида хок ўлғон парирўлармидур.

Қоматинг шавқида шамшоду санавбардур ғулом,
Гулбуни наврастасен боғ ичра, эй олий мақом,
Нола айлармен таманной рухингдин субҳи шом,
Ашки чашмидур сари зулфунг хаёлида мудом,
То дерилмиш риштаи мушкина лўўлулармидур.

Дарғаҳингда кимки бош остина тош қўймиш ётур,
Дема тошким, бошин устина қуёш қўймиш ётур,
Юзда зулфунг бир-бирини бош тутош қўймиш ётур,
Икки аждардурки бир ганж узра бош қўймиш ётур,
Ё мусалсал оразинг давринда гисулармидур.

Барча хўблар ул пари ҳуснини бўлмиш қойили,
Дам-бадам хуршиду маҳ кўйинда ўлмиш сойили,
Дуди оҳим ким Амири ҳусн бўлмиш ҳойили,
Сенмусен онжақ Фузулий бўйла хўблар мойили,
Йўқса ишқ аҳли қаму сендек баложўлармидур.

Бало даштида ғам тоғин менингдек зор ўландан сўр,
 Муҳаббат рамзини Мажнун киби афгор ўландан сўр,
 Мазоқи лаъли нобин ишқ аро хуммор ўландан сўр,
 Шифойи васл қадрин ҳажр ила бемор ўландан сўр,
 Зулоли завқ-шавқин ташнайи дийдор ўландан сўр.

Кўнгул Мажнунинг ўлди, ишқ журми бирла ўлтурма,
 Манингдек мубталодин жавр таркини раво кўрма,
 Рақиби рўсияҳ бирла даме ўлтурмау дурма,
 Лабин сиррин гелиб гуфтора мандан, ўзгадан сўрма,
 Бу пинҳон нуктани бир воқифи асрор ўландан сўр.

Муҳаббат шевасида ақл тадбири эрур ботид,
 Бировким, ишқ аро Мажнунинг ўлди ул эрур оқил,
 Манимким, йиғламоқдин манъим айлар зоҳиди жоҳил,
 Кўзу ёшлуларин ҳолин на билсун мардуми ғофил,
 Қавокиб сайрини шаб то саҳар бедор ўландан сўр.

Таманно қилди хатти оразингни бу чаманлардин,
 Бу гул шавқида булбул ошён қилди тиканлардин,
 Гурури ҳусн ила қилма тағофил беватанлардин,
 Хабарсиз ўлма фаттон кўзларинг жаврин чеканлардин,
 Хабарсиз мастлар бедодини ҳушёр ўландан сўр.

Ғамингдан ҳажр аро бир зарра янглиғ бўлди тимсолим,
 Эрурсен дилраболар ичра ҳам бераҳму ҳам золим,
 Етиб савдойи зулфунгдин паришон бўлди бу ҳолим,
 Ғамингдан шамътеқ ёндим, сабодан сўрма аҳволим,
 Бу аҳволи шаби ҳижрон манимла ёр ўландан сўр.

Малоҳатлик юзунгдур офтоби авжи иқболим,
 Маломат тошлари бирла ушалди бу пару болим,
 Белинг бирла даҳонинг ёди эрди қийл ила қолим,
 Хароби жоми ишқам, наргиси мастинг билур қолим,
 Харобот аҳлининг ҳолини бир хуммор ўландан сўр.

Сабо то қоматинг сарвини ҳар ён айлади мойил,
 Кўнгул мажнуниндин ҳушу хирадни айлади зойил,
 Амир ишқимни кўргач, Хизр бўлди ажзига қойил,
 Муҳаббат лаззатидан беҳабардир зоҳиди ғофил,
 Фузулий, ишқ завқин завқи ишқи вор ўландан сўр.

БЕДИЛ ҒАЗАЛЛАРИГА МУХАММАСЛАРИ

1

Умрест чун боди сабо дорам сӯроғи гулшанат,
Овора чун бӯи гулам дар орзуи масканат,
Мавжи гуҳар сар дар қадам аз жустужӯи маъданат,
Эй пурфишон, чун бӯи гул бе ранги аз пироҳанат,
Як шавам то гарди ман ёбад сӯроғи доманат.

То ин бисоти нуҳ фалак изҳор карди аз адам,
Килки қазо тасвир зад бар ҳастии одам рақам,
Назми таайюн дар жаҳон таҳрир карди беқалам,
Бо сад ҳудуси кайфу кам аз мазраи нози қадам,
Як реша бар шӯхи назад тухми ду олам хирманат.

Баҳси ду олам можаро як фард аз тавжиҳи ту,
Шуд чашми ғафлатпешагон бедор аз танбиҳи ту,
Тақдис дар боғи жаҳон гул карда аз танзиҳи ту,
Танзиҳи сад шабнам ҳаё парвардаи ташбиҳи ту,
Жон сад арақ оби бақо гул кардаи лутфи танат.

Дорад гулистон рангу бӯ аз жилваи раъноният,
Халқе зи ҳастии то адам девонаи савдоният,
Хобонда халқеро ба хун афсуни бепарвоният,
Таждиди ноз ошуфтаи ранги либос ороният
Бепардагӣ девонаи тарҳи ниқоб афганданат.

Эй партави ҳусни туро оина шуд дунё-у дин,
Саргаштаи шавқи туро мулки Сулаймон дар нигин,
Дорад фалак аз меҳру маҳ доғи ғуломӣ бар жабин,
Дар водии шавқи яқин сад Тури Мусо офарин,
Хокистари парвонаҳо маҳви чароғи айманат.

Бесанъати изҳори ту, эй подшоҳи ламязал,
Номи абад, исми азал аз килки сунъат як ғазал,
Имруз файзи жилваат пӯшида аз чашми азал,
Андар баҳори ламязал жӯшида аз боғи азал,
Нуҳ осмон гул дар бағал як барги сабзи гулшанат.

Андешан сад зӯфунун дар ядди қудрат шуд забун,
Умрест бо қалди нигун не сабр дорад, не сукун,
Нуҳ тоқи чархи нилгун, истода инжо Бесутун,
Дилро ба ҳайрат карда хун, бар ақл зад барқи жунун,
Шӯри ду олам «коф»у«нун» як лаб ба ҳарф оварданат.

Худ ошиқи ҳусни худн бар шавқи худ пӯшидаи,
Аз мазҳари кавну макон, чун бӯи гул жӯшидаи,
Пеш аз азал жоми бақо аз дасти худ нӯшидаи,
Ҳар жо бурун жӯшидаи, худро ба худ пӯшидаи,
Дар нури шамъат музмаҳил фонуси бешироҳанат.

Аз доғи савдон ту дил дорад ду сад ганжиннаҳо,
Заррот пайдо мекунат шавқи туро дар синаҳо,
Меҳри рухат пардохта аз сина ранги кинаҳо,
Жӯши муҳити кибриё бар қатра баст оинаҳо,
Моро ба мо кард ошно ҳангомаи моу-манат.

Дорам умед аз даргаҳат, эй довари фарёдрас,
Гӯяд чи сон ҳамди туро ин бенавои ҳеч кас,
Дар маҳмили шавқи ту дил фарёд дорад чун жарас,
Не ишқ дорам, не ҳавас шавқи туам сармоя бас,
Эй субҳи як олам нафас андешаи дил масканат.

Девонаи шавқи ту дил дорад сӯроғат кӯ ба кӯ,
Лекин нишони манзилат пайдо нашуд аз ҳеч сӯ,
Ҳам зоҳиру ҳам ботини доғам Амир аз жустужӯ,
Ҳусни ҳақиқат рӯ ба рӯ, саъи фузул оинажӯ,
Бедил чи бардораду бигу, эй ёфтан бо жустанат.

2

Агар бар домани он шӯх ранги зардро монам,
Ба нӯги остин афшонда аз худ гардро монам,
Зияъси орзуҳо табъи ғампарвардро монам,
Далели корвони ашқам оҳи сардро монам,
Асарпардозии доғам ҳарфи соҳибдардро монам.

Рамидан аз тааллуқ он қадар мушқил намебошад,
Зи худ рафтан ба фикри жодаи манзил намебошад,
Жунуни корвони шавқро маҳмил намебошад,
Рафиқи ваҳшати ман ғайри доғи дил намебошад,
Дар ин ғурбатсаро хуршеди танҳогардро монам.

Ғуборам дар ҳавои кажкулоҳе мекунам жавлон,
Сабуксайрам ба имдоди нигоҳе мекунам жавлон,
Ба ҳар вомондаги дар кӯйи моҳе мекунам жавлон,
Шикасти рангаму бар дӯши оҳе мекунам жавлон,
Дар ин дашт аз занфи коҳи бодовардро монам.

Ғубори бенишонӣ домани саҳрои имконам,
Ҳаёле дар назар дорам ба фикри хеш ҳайронам,
Ба ин сармоя дар ишқат чи хоҳад буд сомонам,
На ашқи зеби миҷгонам, на оҳи пайки афғонам,
Тапидан ҳам намедонам дили бедардро монам.

Надорам ғайри доғи доларухсорон ғами дигар,
Намехоҳад дили садпораи ман марҳами дигар,
Надорад жуз арақ боғи ҳижолат шабнами дигар,
Ба ҳар мижгонзадан жўшидаам бо олами дигар,
Паришон рўзгорам ашки ғампарвардро монам.

Гули ин бўстон аз ашки шабнам чашм тар дорад,
Магар он сарв аз сайри чаман қатби назар дорад,
На гул оройише, на нолаи булбул асар дорад,
Баҳори обрўям сад хазон ҳижлат ба бар дорад,
Шукуфтан дар мизоҷам нест ранги зардро монам.

Маро афганда берун шавқи сурат аз дили маъни
Саропо чашмҳайрони туам дар маҳфили маъни,
Надонам жуз тапидан, сўхтан аз ҳосили маъни,
На доғам моили гарми, на лафзам қобили маъни
Бисоторои ваҳмам, каъбатайни нардро монам.

Ба ҳастӣ жуз пушаймонӣ набошад ҳосили қорам,
Зи лофи зиндагӣ ҳижлаткаши тамҳид изҳорам,
Фузули мекунам аз табъи худ шармандагӣ дорам,
Ҳижолатсарфи гуфторам, надоматвақфи кирдорам,
Саропо инфилоам, даъвии номардро монам.

Шудам хоку ҳавас аз носабури бар намеояд,
Дили васл орзӯ аз дарди дури бар намеояд,
Димоғи ҳўш ҳам аз бе шуури бар намеояд,
Тамизи халқ аз ташвиши гури бар намеояд,
Ҳама гар сурмажўшам дар назарҳо гардро монам.

Ба чашмам з-ин чаман на ранг зоҳир шуд, на саббоғе,
Зи бахти тира дорам ошъёне дар пари зоғе
Барои чидани хоре равам дар гўчан боғе,
Ба худ оташзанам, то гарм созам паҳлуи доғе,
Ки аз афсурдатабъиҳо танури сардро монам.

Амир аз шеърӣ рангин таржимон медорадам, Бедил,
Магар онна баҳри имтиҳон медорадам, Бедил,
Жунун оворда бар гирди жаҳон медорадам, Бедил,
Фалак умрест дур аз дўстон медорадам, Бедил,
Ба рӯи сафҳан офоқ байти фардро монам.

Амиро, менга ўхшаб ғамда муътод ўлмағил ҳаргиз,
Асири жилваи ул сарви озод ўлмағил ҳаргиз,
Мени маҳзун топиб, эй ишқ, жаллод ўлмағил ҳаргиз,
Йиқилди деб Залилийни адув шод ўлмағил ҳаргиз
Мададкорим мени султон Ситуқи Буғрохоним бор.

ЗАЛИЛИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАСИ

Ғамингдин, эй пари рухсора, жони нотавоним бор,
Қилурға ранг ҳижронинг қиличин қатра қоним бор.
Фироқинг боғида булбул киби минг достоним бор,
Юзингни кўрмагач, эй гулузорим юз фиғоним бор,
Жаҳон боғида истарман сени то танда жоним бор.

Тутошти ишқ ўти кўнглум аро тадбир этолмайман,
Ғули сероби рухсоринг анга тасвир этолмайман,
Муҳаббат шарҳини жон ўртанур таҳрир этолмайман,
Жунун мактубини мазмунини тақрир этолмайман,
Эшитгон халқ йиғлар шўълаи тиги забоним бор.

Қадам урган муҳаббат кўйига афсона бўлмасму?
Парилар бирла суҳбат айлагон девона бўлмасму?
Ғами ёр истагон ағёрдин бегона бўлмасму?
Жунун шаҳри саросар, оқибат вайрона бўлмасму?
Кўзум ёши чу дарё ҳар тараф оби равоним бор.

Парирухлар юзини моҳ дерман, айб қилманглар,
Сиҳи қадлар ғамидин оҳ дерман, айб қилманглар,
Ғарими дилни байтуллоҳ дерман, айб қилманглар,
Кўнгулни пойи тахти шоҳ дерман, айб қилманглар,
Вужудим шаҳрида лашкаркаши соҳибқироним бор.

Эй Амири ҳашами мулки жамол,
Баҳри қатлам чу намуди эҳмол,
Набувад куштани ман бар ту вабол,
Гуфтаи хуни ту резам чу Камол
З-интизорам чу каши бош бар он.

КАМОЛ ҒАЗАЛИГА МУХАММАСИ

Нуктаи ишқ бувад барқ фишон,
Ба дили ҳарки расад сўзад жон,
Аз рақибон сагат дошт ниҳон,
Рози ишқат зи дил омад ба забон,
Меҳр аз зарра ниҳуфтан натвон.

Хирад аз кӯи жунун меояд,
Бохабар бош, ки чун меояд,
Ашкам аз дида бурун меояд,
Гуфти, аз чашми ту хун меояд,
Ҳарчи меояд аз ӯ дар гузарон.

Эй жамолат чу маҳ андар назар аст,
Лаби хандони ту гулбарги тараст,
Ба каломи ту ҳаловат дигар аст,
Даҳанад дидаму гуфтам шакараст,
Гуфтামаш ҳар чи хуш омад базабон.

Монда дар чоҳи муҳаббат дили ман,
Аз занахдони ту ҳамчун Бижан
Пеши рухсори ту хораст суман,
Лоф агар зад ба қадад сарви чаман
Гўяш инак гў-о инак, майдон.

НОБИИ ҒАЗАЛИГА МУХАММАСИ

Насими руҳпарвар менга зулфи ёрдин келди,
Хито савдогаридур гуйё тотордин келди,
Машомимға бу накҳат ул гули бехордин келди,
Насими жон физодур дам-бадам гулзордин келди,
Паёми лутф ким жоно, лаби дилдордин келди.

Қўнгулда асрадим меҳринг ва лекин жони озоринг,
Демассен бир йўл, эй золим, надандур нолау зоринг,
Хўтан оҳуларидин сабқат этти чашми беморинг,
Шикаст этти ривожин нофаи оҳуйи тоторинг,
Бу бўйи дилкушо ким зулфи анбарбордин келди.

Агар ул сарвга муйи миёнин айламиш ташбеҳ,
Мени ноламға ҳам булбул фиғонин айламиш ташбеҳ,
Забониға надин савсан забонин айламиш ташбеҳ,
Даҳони ёра гўш эттим даҳонин айламиш ташбеҳ,
Сўранча гунча оғзин ноз эдуб инкордин келди.

Тугунлар солди жонлар риштасиға зулфи пуртоби,
Амиринг жисмиға жон берди шаккарханд унноби,
Илинтурди юзин кўрган маҳалда зулф қуллоби,
Нўла боғи суханда булбул ўлсам шавқ ила Нобий
Қи таклифи ғазал оғози неку кордин келди.

Абас — фойдасиз, ўринсиз.
Аблақ — зебра.
Абир — анбар.
Абир афшон — хушбўй ҳид сочувчи.
Абр — булут.
Авбош — бевош, безори.
Авроқ — варақлар, қоғоз варақлари.
Авсоф — сифатлар, мақтовлар.
Авж — юқорилик, баландлик.
Адан — мамлакат номи, Арабистонда.
Адвор — айланишлар, доиралар, даврлар: музыка илми назарияси.
Адҳам — қора, қора от.
Ажам — араблардан бошқа халқлар (туркий халқлар).
Ажзо — тана бўлаклари; китоб ёки дафтар жузлари.
Азм — бирор ишга киришиш.
Айём — кунлар, вақтлар; давр, замон.
Айман — Айман водийси (Арабистонда).
Алвон — туслар, ранглар.
Алтоф — лутфлар, марҳаматлар.
Алфоз — сўзлар.
Алҳон — овозлар, ашулалар, сайрашлар.
Амният — тинчлик, осойишталик.
Анбар — мушк каби бир хил хушбўй модда.
Анвар — энг нурли, жуда равшан.
Анвор — нурлар, равшанликлар.
Ангабин — асал, бол.
Анкобут — ўргумчак.
Анжом — ишнинг охири, оқибат, натижа.
Анжум — юлдузлар.
Ансаб — муносиброқ.

Ансоб — насл насаблар.
Аржуманд — азиз, ҳурматли, қадрли.
Арақнок — терли, терлаган.
Ар — агар.
Арақ — тер.
Асрор — сирлар.
Асас — кеча қоровули, тунги соқчи.
Асҳоб — эгалар, аҳллар.
Ато — бағишлаш, ҳадъя бериш.
Аторуд — уторид — Меркурий планетаси.
Атфол — ёш болалар, гўдаклар.
Афгор — яраланган, жароҳатли, хаста.
Афзун — ортиқ, зиёда.
Афлок — фалак, осмон.
Афруз — ёритувчи, порлатувчи.
Ашҳаб — бўз от, бўз ранг.
Афзо — сўз бирикмасида ордирувчи, кўпайтирувчи.
Афъи — заҳарли илон.
Ашкбор — ёш оқизувчи.
Ахгар — қип-қизил чўғ.
Ахзар — яшил, кўк.
Ахтар — юлдуз.
Ағёр — бегоналар, ўзгалар.
Аҳбоб — дўстлар, севиклилар.
Аҳзан — ғамлироқ, қайғулироқ.
Аҳмар — қизилроқ, қизил.
Аҳраман — эски тушанчада ёмонлик худоси, девлар бошлиғи.

Б

Бал — балки.
Бар — 1) бадан, тан; 2) мева, ҳосил; 3) баҳра.
Барқ — яшин.
Бараҳман — оташпарастлар бутхонасининг руҳонийси.
Барбат — 1) сетор — музика асбоби; 2) Хусрав Парвизнинг чангчи - қўшиқчиси.
Билод — шаҳарлар.
Бисот — 1) палос; 2) шахмат донаси; Маж. ер юзи.
Бистар — тўшак, ўрин-бош.
Бензатмоқ — ўхшатмоқ.
Беҳжат — яхшилик қилиш, хайрли ишни амалга оширмоқ.
Бебок — ҳайиқмовчи, қўрқмовчи.

350

Бобил — Вавилон шаҳри, Сурия.
Бозморо — бепарво.
Бурж — 1) қадимги астрономияда қуёшнинг йиллик ҳаракат доира-сидаги ўн икки нуқтанинг ҳар бири; 2) қалъанинг чўққиси.

Вазир — Амирийга асрдош шоир.
Вазоиғ — маош, ойлик, нафақа.
Важҳа — 1) юз, бет. 2) важҳиҳасан — чиройли юз.
Вард — атиргул.
Вардитар — янги узилган атиргул.
Возеҳ — очиқ, ошкор, равшан.
Вораста — қутилган, озод.
Вуҳуш — ёввойи, ваҳший.

Г

Гард — 1) сўз бирикмасида айланувчи маъносида келади; 2) чанг, тўзон, тупроқ.
Гирих, гиреҳ — 1) тугун; 2) қийин, чигал.
Гудоз — эрувчи, қуювчи.
Гулбун — гул дарахти, гулнинг тупи.
Гумном — номи ўчган, эътибордан қолган.
Гусил — синдириш, узиш.

Дай — қиш мавсуми, қаттиқ қиш.
Дайёр — турувчи, яшовчи, уй эгаси.
Дастур — 1) кўргазма, йўсин, қўлланма; 2) вазирлик амали.
Дашна — ханжар.
Дақиқ — ингичка, нозик, чуқур маъноли.
Дилдўз — Маж. кўнгилдаги ғамчи кетказувчи.
Дирҳам — кумуш танга.
Дун — паст, разил, нокас.
Дурж — қимматли тошлар солинадиган қутича.

Етти торам — етти осмон.

Ё

Евар — ёрдамчи, мададкор.

351

Ж

Жавлонгоҳ — кезиладиган ер, майдон.
Жавф — бир нарсанинг ичидаги бўшлик.
Жавшан — совут, зираҳ.
Жазб — тортиш.
Жайб — улуглик, мўллик, мустаҳкамлик.
Жарас — қўнғироқ, карвон туясидаги қўнғироқ.
Жоҳ — мансаб, юқори даражали ўрин.
Жул — отнинг ёпиғи, маж. тери.

З

Заки табъ — таъби баланд, нозик фаҳм.
Залилий — туркман шоири, XVII аср.
Занакдон — бағбақа, сақоқ.
Зок — занглатадиган кислота.
Зулминан — эҳсонлар эгаси, эҳсонли.
Зумра — тўда, жамоат, гуруҳ.
Зуфунун — ҳунар эгаси, фанлар эгаси.
Зўрозмо — катта синов, имтиҳон.

И

Ибром — исташ, қаттиқ талаб.
Икроҳ — 1) жирканиш, хунук ҳисоблаш; 2) исталмаган ишни маж-
бурган бажариш.
Иктисоб — касб қилиш, ўрганиш, қўлга киритиш.
Имсок — 1) ушлаш, тийиш, сақлаш; 2) бахиллик.
Инъам — узум.
Интисоб — нисбат, тааллуқ, тегишлилик.
Инҳироф — четлашиш, чиқиш.
Ири — лаб.
Иртиош — қалтираш.
Истимоъ — эшитиш.
Истиншоқ — ҳидлаш.
Итмоқ — йўқолмоқ, энмоқ.
Ихтилот — араланиш, борди-келди қилиш.

К

Кабк — каклик .
Кавсар — диний афсонага кўра, жаннат булоғи.
Каж — эгри.
Кайд — макр, ҳийла, айёрлик.

Калом — сўз, гап, нутқ.
Комол — Камол Хўжаидий, (XIV) аср машҳур тожик шоири.
Килк — қалам.
Киш — қора пўстин, қора тусли ҳайвон.
Қунж — бурч, бурчак.
Кулл — ҳамма, ҳар бир.
Кулоҳ — бош кийими, тож.

Л

Лош — ўлган нарсанинг жасади, ўлимтик.

М

Мадих — мақтов, мақталган.
Мабоди — ошкор.
Мавожиб — белгиланган, муқаррарланган.
Мағас — пашша.
Мазҳар — чиқиш, эришиш.
Маъман — омонлик жойи, тинч жой.
Макс — тўхтатиш, туриб қолиш.
Малиҳ — гўзал, ширин, мазали.
Маҳмуд Ғазнавий — XVII аср ҳукмронларидан.
Манзалат — даража, лаёқат, мартаба.
Манишур — фармон, ёрлиқ.
Марзу бум — мамлакат, территория.
Марбут — боғланган, боғли.
Марғуб — ёқимли, сеvimли, маъқул.
Мардумак — қорачиғ, кўз қорачиғи.
Маоб — сиғинадиган, мурожаат этиладиган жой.
Маош — тирикчиликка керакли нарсалар.
Маъсият — гуноҳ.
Масо — кечқурун, оқшом.
Масиҳ — диний тушунчага кўра, Исо пайғамбарнинг лақаби.
Матъун — таъна қилинган, айбдор қилинган.
Маҳзан — хазина.
Маҳзун — хазинада сақланадиган нарса.
Машом — бурун, димоғ.
Миқдам — 1) бирор жойдан қайтиш, қадам қўйиш; 2) қадам қўйил-
ган жой.
Мағмум — ғамли, ғамгин.
Маҳзун — хафа, ғамга мубтало.
Маҳфил — 1) жой; 2) мажлис.

Маҳақ — олтин ёки кумуш тозалигини белгилайдиган тош.
Менгиз — юз, чехра.
Мидод — снёҳ, қоралиқ, дуд.
Милкат — мамлакат.
Мийну — кўк осмон.
Минқор — тумшуқ, қуш тумшуғи.
Мирзо — Амирийга асрдош шоир.
Миръот — кўзгу.
Мо — сув, му маин — оқар сув.
Мубаддал — алмашинган, ўзгартирилган.
Мубарҳан — аниқ, равшан, белгили.
Мудаққиқ — диққат билан текширувчи, тадқиқ қилувчи.
Мужда — хабар.
Мужоҳад — саъй ва ғайрат; нафсни енгиш йўлида курашиш.
Музтариб — изтиробда қолган, тинчи бузилган.
Мул — май.
Музмар — яширин, бекик.
Мунташир — ёйилган, ҳаммага маълум.
Мунодий — жарчи.
Мунфаил — хижолатли, уялган, таъсирланган.
Мусаввар — суратланган, зеҳнда тасвирланган.
Мусаххар — ўзига қаратилган, фатҳ этилган.
Мусҳаф — 1) китоб, рисола; 2) қуръон.
Мушаббий — ташбиҳ этилган, ўхшатиш.
Мушаввиш — ташвишли, бесарамжон.
Муғбача — май ташувчи.

Н

Набз — қон томири.
Нажир, *нахжир* — ов.
Найистон — қамишзор, тўқай.
Накбат — голесиз, бадбахтлик.
Накҳат — хушбўй ҳид.
Нанг — ор, уят, номус.
Наррод — нард ўйновчи.
Насақ — тартиб, равиш.
Насрин — оқ очиладиган бир хил гул.
Нашастан — ўтирмоқ.
Нахл — ёш дарахт кўчат.
Ниқоқ — қомат.
Ниҳованд — 1) куй номи; 2) шаҳар номи.
Нобок — хавфсиз.

354

Новак — ўқ.
Нобий — шоир.
Нозим — шоир.
Нол — қамиш ичидан чиқадиган ингичка томир.
Номавзун — ярашмаган, ўхшаб тушмаган.
Нофаржом — охири яхши тугамаган, нотамом.
Ноҳид — ёруғ юлдуз, Зуҳра планетаси.
Нузҳат — 1) қўнгил очиш; 2) безаниш.
Нусрат — 1) ёрдам; 2) зафар.
Нуфур — қочиш, тарқалиш.

О

Обнус — 1) қора тусли қаттиқ ва хушбўй дарахт; 2) Маж. қора.
Обес — олма.
Осаф — диний тушунчада, Сулаймон пайғамбарнинг вазири.
Ошуфта — 1) паришон, тўзғиган; 2) мафтун, берилган.

П

Паём — хабар, дарак.
Пайкон — 1) камон ўқи; 2) тикан; 3) Маж. киприк.
Паранд — 1) ипакдан тўқилган гулсиз юпқа кийимлик; 2) тиғнинг дами.
Паргор — циркуль.
Паррон — учувчи, учган ҳолдаги, отилган.
Подош — жазо, мукофот, бадал.

Р

Равноқ — XVII—XVIII да яшаган шоир.
Работ — йўловчилар қўниши учун ясалган бино, мусофирхона, бекат.
Раиятнавоз — халқпарвар.
Раз — ток, раз қизи — вино.
Раёсат, *риёсат* — раислик, бошлиқлик.
Раёҳин — бир хил гул.
Рашиҳот — сизиб чиққанлар, томчилар.
Рас — сўз бирикмасида қилувчи, етувчи.
Расан — арқон, арғамчи.
Ратл — 1) бир литр миқдордаги суюқлик ўлчови; 2) коса, пиёла.
Руммон — анор.
Руфу — бирор буюмни тўқиб яшаш.

355

С

Саъб — қийин, машаққатли.
Сабуҳ — тонг пайтидаги ичимлик.
Сабуҳкаш — тонг пайти май ичувчи.
Сабақат — илгарилик, олдингилик.
Саканот — туриш, тўхташ аломатлари.
Сам — заҳар.
Самум — ҳалокатли иссиқ шамол, гармсел.
Санжоб, синжоб — олмахон ва унинг терисидан бўлган пўстини.
Сардоба — ертўла, чуқур ҳовуз.
Сафоҳат — ақлсизлик, нодонлик.
Саҳоб — соғлом, хатосиз.
Сийманбар — кумуш бадан.
Силк — ип, қатор, тизим.
Симоъ — эшитиш, таъсирланиш.
Синон — найза ўқи, ўткир найза.
Сипанд — исриқ, исриқ уруғи.
Сийрат — хулқ-атвор, равиш.
Сирот — кўприк.
Ситом — отнинг эгар-жабдуқлари.
Сотир — бекитувчи, яширувчи.
Соқир — жодугар.
Сувайдо — қора нуқта, гўё у юрак ўртасида жойлашган эмниш.
Суд — фойда.
Суроҳий — май идиши.
Сутуҳ — чарчamoқ, ҳоримоқ.
Суқон — эгов.

Т

Таадди — зулм қилиш, тажовуз этиш.
Тааммул — чуқур ўйлаш, мулоҳаза қилиш.
Табарро — четлашиш, юз ўгириш, ўзини олиб қочиш.
Табхола — учуқ.
Тавқ — бўйинга боғланадиган арқон, боғ.
Тавъиз — дуо ёзилган тумор (кўздан сақланиш).
Тажҳил — нодонлик ва жоҳилликка нисбат бериш.
Таъйид — қувватлаш, мустаҳкамлаш, таъкидлаш.
Тамасхўр — масхаралаш, мазақ қилиш.
Таъмир — бузуқ, харобани тузатиб бино қилиш.
Таранг — камон ўқи.
Тарёк — афъюн.
Тарашишух — суюқликнинг сизиб оқиши, сирнинг билиниб қолиши.

Тарф — дўппининг қайтариғи.
Тафаққуд — сўроқлаш, меҳрибонлик кўрсатиш.
Тахаккум — ҳукм суриш, ҳукмронлик қилиш.
Тиймор — бирор ишни юзага чиқаришга уриниш, қайғуриш.
Тойири дил — дил қуши.
Томиъ — таъма қилувчи.
Тулуъ — чиқиш, балқиш.
Тундбод — қаттиқ шамол, бўрон.
Турктоз — от қўйиб тўсатдан босиб келиб толон қилиш, толон қилувчи.
Тур — тоғ номи.
Турра — кокил, ўрилган соч, танғилган соч.
Турунж — апельсин.

У

Унноб — чилон жийда.
Ур — яланғоч.
Уруж — юксалиш, кўкка кўтарилиш.
Устурлоб, сутурлоб — Қуёш ва юлдузларнинг юксаклигини ўлчайдиган асбоб.
Уюрилмоқ — айланмоқ.
Уқда — 1) тугун; 2) алоқа, боғланиш; 3) маж. қийинчилик.

Ф

Фасиҳ — 1) очиқ, равшан, ёқимли; 2) қоидага мувофиқ сўзловчи чиройли услуб эгаси.
Фатонат — ўткир зеҳн, ақл ва қобилият.
Фатгон — фитна қилувчи, жозибали, ўзига тортувчи.
Фақр — камбағаллик, дунёдан кечиш.
Фисус — ҳазилкашлик, масхарабозлик.
Фитрок — тузоқ.
Фориғулбол — хотиржам.
Фохта — Қумри.
Фурутанлик — камтарлик, ўзини паст тутинлик.

Х

Хайбар — қалъа.
Хат — 1) чизиқ; 2) янги чиққан мўйлаб.
Халаб — Паластин.
Хиргоҳ — чодир.

Хиффоиш, хаффоиш — кўршапалак.
Ховар — шарқ.
Хутур — хотирга келиш, кўнгилга келиш.
Хурдиҳоб — ейиш-ичиш ва уйқу.
Хушк — қуруқ.
Хушксол — қурғоқчилик йили.

Ч

Чавгон — «гўй» — чавгон ўйинида от устида туриб гўй (тўп)ни тутиб олинадиган учи эгри узун таёқ.
Чакан — хол-хол рангга эга бўлган мато.
Чакас — қўшиннинг қўноқ жойи.
Чандовул, чиндовул — қўшиннинг атрофида юрадиган соқчи отряд.
Чин, —1) рост; 2) тугун, ажин; 3) Шарқий Туркистон.
Чобук — чаққон.
Чорраҳа — тўрт томонга қараб кетадиган йўл.

Ш

Шабгард — тун посбони.
Шарар — учқун, аланга.
Шаъшаа — шуъла, нур, қуёш шуъласи.
Шашдар — нард ўйинидаги мот хонаси.
Шикиб, шикиб — сабр, чидам.

Э

Эҳтимом, ихтимом — аҳамият бериш, тиришиш.

Я

Яғмо —1) толон, торож, бузғунлик; 2) кишиларни чиройли деб таъриф этилган шаҳар номи.

У

Укуш — кўп, анча, талай.
Утоға — бошга тақиладиган жиға.

Қ

Қавси қузаҳ — ўқ-ёй, баҳор ёмғиридан кейин осмонда камон шаклида кўринадиган қуёш шуъласи.
Қайсар — Рум подшоҳи: умуман подшо.
Қам — бўйсунит, тобиъ қилмоқ.

Қатъо — қатъиян, асло.
Қийрғун — қора тусли, қоп-қоронғи.
Қирбон — ўқ, ёй солинадиган юрак шаклидаги тўрвача.
Қирон — яқинлашиш, тўқнашиш.
Қодим — қадам қўювчи.
Қонда — қаерда, маъносида.
Қоон — ҳоқон, чин ҳукмдорларининг уивони.
Қоқим —1) териси майин оқ жунли ҳайвон; 2) шу ҳайвон терисидан тикилган пўстин.
Қудум —1) келиш; 2) қадам, оёқ.
Қум фаанзур — назар қилмоқ.
Қурс —1) тўгарак нарса; 2) кулча нон.
Қулзум — Қизил денгиз.

Ғ

Ғабр — ер, ер юзаси.
Ғалтон — юмаловчи, юмалоқ.
Ғанж, ғанжу далол — кўз, қон учирини маъносида.
Ғаюр —1) ғайратли; 2) бахил.
Ғул —1) ҳалқа, занжир 2) дев, ёввойи одам.
Ғулув — ғалва, қий-чув, тўполон.

Ҳ

Ҳажар — тош.
Ҳарза — беҳуда, бефойда.
Ҳарқ — куйиш.
Ҳарқат —1) куйиш, ёниш; 2) куйдириш; 3) гам-қайғу.
Ҳузи — қайғу, ғам, ҳасрат.
Ҳулла — безакли нафис кийим, ипакли нафис мато.
Ҳижоз — ҳусайни — мақомда кўп номлари.

МУНДАРИЖА

Сўз боши	3
Девон	17
Дебеча	19
Ғазаллар	23
Мухаммаслар	265
Мусаддаслар	280
Туюқлар	289
Навоний ғазалларига мухаммаслари	293
Лутфий ғазалларига мухаммаслари	323
Жомий ғазалларига мухаммаслари	330
Фузулий ғазалларига мухаммаслари	334
Бедил ғазалларига мухаммаслари	338
Залилий ғазалига мухаммаси	344
Қамол ғазалига мухаммаси	346
Нобий ғазалига мухаммаси	348
Изоҳли луғат	349

На узбекском языке

АМИРИ

Диван

*Ўзбекистон ~~ССР~~ ФА Алишер Навоний номидаги Адабиёт музейи
илмий совети, ~~УзССР~~ ФА Тарих, тилшунослик ва адабиётшунослик
бўлими томонидан нашрга тасдиқланган.*

Муҳаррир *Ҳ. Саъдуллаева*
Рисом *В. С. Тий*
Техмуҳаррир *М. Суҳарева*
Корректорлар *О. Абдуллаева, Қ. Парниева*

Р09013. Тершига берилди 23/II-72 й. Боснига рухсат этилди 30/III-72 й. Формати
70×108^{1/2}. Босмахона қоғози № 2. 5,68 қоғоз л. 16,25 Сосма л. Уч.-нашриёт 8,3.
Нашриёт 2826. Тиражи 10000. Баҳоси 70 т.

ЎзССР „Фан“ нашриётининг босмахонаси, Тошкент, Черданцев кўчаси, 21. Заказ 47.
Нашриёт адреси: Тошкент, Гоголь кўчаси, 70.